

ترجمه

قصیده منفرجه شرحی

- الحکمة المندرجه فی شرح المنفرجه -

(ابن نحو) نامیله شهر تشعار ابو الفضل یوسف
بن محمد بن یوسف التورزی حضر تلرینک اثر خامه عرفانی ،
زاده عشق وجدانیدر

(اسم اعظم) سبحانی بی ده مشتمل اولوق جهتیه
(شیخ تاج الدین الصبکی) کی بر مرد کامل الهینک
(فرج بعد الشدة) تسمیه سیله ده قدر کزین معنویسی
اظهار وتصدیق بیورلمش ومداومین تلاوتجه بر جوق
خواص معنویه وعالیه سی تجربیه ایدلمشدر .

لا بعد شروح عربیه سی موجود اولوب لسانمزه شارح
شهر مشنوی شیخ اسماعیل خقی آقرووی حضر تلری کی
علوم ظاهره و باطنه ده مرتبه علویه لری محتاج ایضاح
اولمایان بر عارف کامل ، بر فاضل متبحر طرفندن ترجمه
و شرح ایدلمسی اثر کقیمت ومبرو کیتنک باسقه جه برهانیدر .

فیاتی ه غروش

ترجمه

قصيد الامير المنصور

الحكمة المندرجه في شرح المنفرجه

[قصيده بيتلري صره سيله حرکه لشمدر]

مؤلفي :

« ابن نحوي » ناميله معروف و شهرت شعار ابوالفضل يوسف
بن محمد بن يوسف التورزي حضرتلري

المتوفي سنة

٩١١

مترجم و شارحي

مشهور مثنوي شريف شارحي اسماعيل حقى آنقروى حضرتلري

المتوفي سنة

١٠٤١

برنجي طبعي : استانبول

(اخوت مطبعهسى) باب على جادهسى - نومرو ٢٠

١٣٢٧

افادۀ مخصوصه

اولجه مطبعه و کتابخانه من طرفندن طبع و نشر ایدلمش اولان [ترکیه قصیده برده شرحی] مظهر رغبت عامه اولمشیدی . اورغبته اغتراراًینه اولیله بر اثر نفیس مرغوبک نثری خاطر دن کجوب طور برکن تصادفات حسنه دن اوله رق شارح مثنوی اسمعیل حق حضرتلرینک مؤلفات مرغوبه و نقیسه لرندن بیک ایکی یوز قرق بش تاریخده یازلمش اولان (ترکیه قصیده منفرجه شرحی) بر تقریب ایله اله کچمش و شو زمان انقلاب اخیر قطعیده تیناً و تجدیثاً طبع و نثری مناسب کورلمش اولغله مستعیناً بالله تعالی طبعنه ابتدار ایدلمشدر .

اسامی کتبک و بریدیکی تفصیلاته کوره (قصیده منفرجه) «ابن نحوی» نامیله معروف و شهرت شعار اولان «ابو الفضل یوسف بن محمد بن یوسف التورزی» حضرتلرینک تألیفاتندن اولوب قصیده مبارکه مذکوره نیک برچوق فوائده و برکاتی حقه کتب معتبره مدونه ده حیلی تفصیلات واردرکه بر قسمی اخر کتابده ده شارح مرحوم بیان ایلشدر . [ابن السبکی] نیک غره اللایحه سنده دخی بیان ایتدیکنه و اکثر ناسک اولصورتله اعتقاد ایله کلرینه کوره قصیده مبارکه مذکوره (اسم اعظمی) مشتمل اولوب بو اثر مبارکک قرأتیله جناب بارکاه الوهیتدن دعا واستجاب ایدنلردن هیچ برینک مستدعیاتی رد اولنمبوب عندالله مستجاب اولمشدر .

اثر مبروک مذکورک عادتاً بر جماعت و فیره دینه جک مرتبه ده شرحنه پک چوق ذوات کرام حضراتی طرفلرندن اعتنا اولنمشدر . (شیخ تاج الدین السبکی) حضرتلری بو قصیده مبارکه یه [فرج بعد الشده] تسمیه بیورمشلر و کشف کرونده مجرب اولدیغنی علاوه تذکار ایتشلردر قارئین کرام حضراتنک منظوری اولاجنی وجهله قصیده مذکوره نیک اصل ایباتی قرق اولوب اکثر اشیا اربعین او زره خلق اولدیغنی وجهله قرق کونده کمال بولمشدر دیکر ایبات تبرک و تین قصیدله سائر ارباب کمال طرفندن علاوه ایدلمشدر فقط بو شرحلرک مجموعی هب لسان عربی

اوژره اولوب ترکیه اوله رق انجق مثنوی شریف شارحی [الشیخ اسماعیل
 حق بن احمد انقروی المولوی] حضرت تلیتک اوچ اوچ بیچق عصر اول
 [الحکمة المندرجه فی شرح المنفرجه] ناميله تألیف وبر شهر مبارک
 رمضانده اجمال بیوردقلری شرح لطیف که ایشته بونک طبعی شوانقلاب
 اخیر قطعی منفرجه مصادف اولسی بشقه جه تفأللات خیریة منفرجه دندر .
 بومبجنده برازده شارح مشارالیه حضرت تلیتک ترجمه احوالندن
 معلومات ویرمک لزومی تحقق ایتدی شوبله که مشارالیه حضرت تلیتک کبار
 مشایخ مولویه دن اولوب اونجی عصر هجریده آنقره ده دنیایه کلش
 وعلوم ظاهریه بی تکمیل ایدوب استحصال فضل وکمال ایتد کدنصرکه
 طریق مولوی به سلوک ایله طریقت و تصوفده فرید عصر اولمشیدی غلطه ده
 واقع اسکندر پاشا زاویه سنده مثنوی خوان اولوب نیجه طالبان راه
 حقیقت درس وصحبت وارشاد لرندن مستفید اولدقلری کبی مثنوی شریفه
 یازمش اولدقلری مکمل بر شرحله دخی رموز مثنویه وحقایق مولویه به
 اکاه اولق ارزوسنده بولنان ازباب استعدادده الی یومنا هذا رهنا
 اولقده درلر . یندی بیوک جلددن مرکب اولان بوشرح حقیقه کتب
 تصوفک اک برکزیده لرندندر .

مؤلف مشار الیه ۹۱۱ ده اتحال ایتدکلری کبی شارح مشار الیه
 حضرت تلیتک دخی برروایتده بیک قرق بربرروایتده بیک قرق ایکی
 تاریخنده وفات ایتملردر . جناب ارحم الراحمین مؤلف وشارح کتاب
 حضرت تلیتک غرقه غریق رحمت احسان بیورسون «وبالله التوفیق والمستعان»

— للطابع —

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي جعل الصبر على اشتداد الازمة والاذى ❀ مفتاحاً
للفرج وخلق الاشياء على حكم بالغة وغير فائقة لافيها امت ولا فيها
عوج فسبحان من اتسعت رحمة لاوليائه في صورة نغمته واشتدت
نغمته لاعدائه في صورة انعامه المتهيج ❀ وصلى الله على سيدنا
محمد الهادى الى اقوم الطريق واعدل النهج المبعوث بالدين
السهلة السمجة الحنيفة لافيها كلفة ولا حرج وعلى اله و صحبه الذين
بلغوا بمتابعة الشريعة اعلى الغرف وارفع الدرج (وبعد) بوجزيدة
لطيفة نك تأليف و تحريرينه هادى وبوقصيدة شريفه نك شرح
وتفسيرينه باعث وبادى اولدركه اصدقا مزدن بعض هام بين الانام
« قصيدة منفرجه » دينمكله شهرت تام بولان قصيدة على شانى
وردزيان و خاطر نشان ايدينوب اكا كال محبت وزياده رغبتدن
بو فقير مولوى اعنى شيخ اسماعيل الاقروى تركى عبارت

(اوزره)

اوزره اكا بر شرح يازلمه سني رجا ايلدى ❀ ولكن بوفقيرك قلبنده
 اول حينده بو علمه ميلي و رضاسى بولنمىوب شمديك اشغال
 چوق واحوالده انتظام يوقدرديو انى دفع قيلدم و بريجه مدت
 بوداعيه دن خلاص اولدم ❀ بعد زمان اجبازدن بر مخالفتي روا
 و مجانبتي ممكن وسزا اوليان كمسه « تايه » و « حمريه » قصيده لرينه
 اولان شرحمزي كوروب و اول اسلوب صافى اوزره بوقصيده
 عاليه نك دخي تركى عباره اوزره شرح اولتمه سني مراد و رجا
 ايلد كده دفعه مجال قالمىوب مع كثرة الاشتغال و عدم انتظام الاحوال
 امتتالا بنص الانور ❀ و اما السائل فلاتنهر ❀ انلرك خاطر لريني
 تطيب و تسليه قلمق و سائر طالب اولانلره هم تحفه و هديه اولمق
 ايچون هجرت نبويه دن سنه اربعين و الف شعبانك اوائلنده
 تو كلا على الله و مستعيناً بالله بوقصيده غرانك دخي شرحى يازمغه
 ابتدا قيلدم ❀ و بر ايكي عربى و تركى شرحى دخي كورددم ❀
 لكن انلرك بعضيسى « يغيث و يثمن » قيلندن و بعضيسى دخي
 « لا يغيث من جوع و لا يسمن » سيلندن بولدم ❀ پس اينلردن
 برينه تقليد ايتىوب و اعتراض ايتك ستمته دخي كتمىوب فياض
 مطلقدن خاطره فاطره كلانى و قلب حزينه لايح و ظاهر اولانى
 بعون الله و تقديره مرتبه تحرير و تعبير و تقديره اير كورددم ❀
 بوكا (حكم مندرجه فى شرح منفرجه) ديمككه نام ويردم ❀
 اميددر كه حق سبحانه و تعالى سيعمز مشكور و مبرور و مسرور
 ايدده ❀ بحرمه شفيع يوم النشور (اعلم) يا اخى اذهب الله همك ❀

و فرج غمك ❀ وجعلك في الدنيا والاخرة اسعد و امجد ❀
 بوقصيدة عالينك ناظمنك اسم ساميلري « يوسف بن محمد »
 و كنية شريفلري « ابو الفضل ابن النحويدر » عامل عالم و فاضل
 و كامل صاحب كرامه و مظهر ولايت بر كمسه ايدي ❀ كندولري
 ولايت افرقيه دن مدينه « تورز » ده حاصل اولمشلر و صكره
 كلوب مقر افاضل و امائل اولان قلعه « حماده » قرار قيلمشلر ❀
 حضرت امام غزالي ايله معاصر اولوب ايكي سييله تاريخ هجرتك
 بشيوز اون اوچنجي سنه سنده داراختره و جوار رب عزته نقل
 قيلمشلردر ❀ نورالله مراقدم و اوصلنا مراتبهم و مقاصد هم ❀
 اول عصرده اول ديارك اهالي و اكابري بزم ديار يمزده « ابو الفضل »
 ديار عجمده « امام غزالي نيك عديلي و اول ذات شريفك مثيلي و بدلي
 بر كمسه در ديو تفاخر و تباهي ايدرلردى ❀ و نجه كراماتي
 كوروب زيارتنه كيدرلردى ❀ حجاز طرفنه كيتمشلر و حين
 و داعده اهل و عيالي اكا ايتمشلر كه - سز كيدر سز و بزي بويله
 محتاج و بيكس ترك ايدر سز بزم نفقه من كسوه من احوالى نيه
 منجر اولور و بزه لازم اولان حوايجي كيم كورر - ديمشلر ❀
 في الحال اينه بر كاغد آلوب آنك ايچنه بر نسنه يازوب آنلره ويرر
 و بوني آچيوب حفظ ايليك بر عالي كمسنه بنم و كيلمدر اول
 سزك جمله مؤنت و حاجتكنزي كورر و سزه لازم اولاني روزمره
 اير كورر ديوب سفر ايتمشلر ❀ في الواقع هر كون بر كمسه
 كلوب آنلرين مصالحتي كورر ايش ❀ بيلمزلكه اول شخص

کیمدر و اول کاغذک ایچنده مسطور اولان نه در ❀ پس
 کندولر سفردن کلد کدنصرکه اول کاغدی کشاده قیلورلر ❀
 آنک ایچنده بویکی بیتی یازلش بولورلر ❀ دیمشکه (ان الذی
 وجهت وجهی له ❀ هو الذی خلفت فی اهلی ❀ فانه ارفق منی بهم ❀
 وفضله اوسع من فضلی) ❀ کلانندن اولور معلوم کشینک کندی
 مقیداری ❀ قولنک مصداقجه آنلرک علوشانی و کمال عرفانی
 و ایقانی بوقصیده بلیغدن هم عارف و عاقل اولنلره منضم
 اولور ❀ تفصیله حاجت یوقدر ❀ (اعلم) یاخی بوقصیده
 مبارکه نك بحری متدار کدر ❀ اصلی سکز کره فعلن در ❀
 اجزاسنک بعضی مقطوع و بعضی مجنوندر ❀ قطع بو محله
 ساکن اولان نانیجی حرف حذف و نالی متحرکی اسکان
 ایلکدر ❀ مثلاً نانی ساکنی سکون عینله فعلن دیدکلری کبی ❀
 ابتداء قصیده ده اشد کبی ❀ و خین نانی ساکنی حرفدر
 مصراع اولک اخری فرجی کبی ❀ و مصراع ناینک اخری
 بلج کبی ❀ مثلاً که تقطیعه بونلرک هر بری فعلن در حرکات
 نلته ایله ❀ اگرچه رسم کتابت مقتضاسی اوزره (البلج)
 یاسز یازیلور ❀ لکن تقطیع عروضی حسیله اشباع کسردن
 حاصل اولان یاه موجوده اعتبار اولنور ❀ وکاهی امر بر
 عکس اولوب صورتاً موجود اولان تقطیعه مفقود اولوب حسابه
 کلز ❀ رسم مصحف عثمانی و رسم عروضی قیاسدن خارجدر
 دیدکلری بوکا دلالت ایدر ❀ و بونک تقطیعندن بودیدیکمز معنا

ظهوره کلور ❀ و بونک تقطیعی مثلاً بویله دیمک اولور ❀ (اشد)
 فعلن (دی از) فعلن (مت تن) فعلن (فرج) فعلن (قدا) فعلن (ذن لی)
 فعلن (بک) فعلن (بلج) فعلن و سایر ایاتی دخی آخرینه دک بوکا کوره
 قیاس ایله ❀ و بو منبع بلاغت و مطلع آفتاب حکمت اولان
 قصیده فرحزرا و ترحزدانک خواص و اسرار ی چوق و فضائل
 و مناقبه نهایت یوقدر ❀ حتی بعض شرح "اسم اعظم" بونده در
 دیمشله و بعضیله دخی (هذا القصیده مجرّبه الکشف الکروب
 و الهموم و هی کبریت احمر و اکسیر اعظم فی دفع الاحزان
 و الهموم و مادعا بها احد الاستجیب له باذن الله تعالی) دیو تحقیق
 ایلمشله ❀ و کبار علمای شافعیه دن « امام تقی الدین سبکی »
 کندولره یقین بر شدت و محنت اصابت ایلسه بو قصیده شریفه یی
 تلاوت ایدرلر ایتمش و اکثر بویله دیرلر ایمشکه بر کسه یه اکر بلا
 و شدت اصابت قیلسه و بو قصیده مبارکه یی طهارت کامله ایله قرق
 کون تلاوت ایتمسه ❀ و مرادین جناب و اهب الامال دن رجا قیلسه
 جناب عزت آنک حاجتی یتوره ❀ و مراد و مقصودینه یتوره
 دیمشله ❀ بو قولی « ابو الحسین یحیی بن عطا » حضرت تارندن دخی
 نقل ایلمشله و بوندن غیر ی دخی کبار دن چوق کسه بو قصیده نک
 نیجه خاصیات و منافعن کوروب بوقفیر کثیر التقصیر کوردکلرین
 سویلمشله ❀ علی الخصوص بر کسه بونی معانی جمیله و نکات
 جلیله سنه واقف و عارف اولمق اوزره قرائت ایلسه صدری
 منشرح اولمق و روحی راحت بولمق مقرر در و محققدر ❀ پس

(حضرت ناظم قدس سره) بسمله وحمدله بی لسان و جنان ایله
 افاده ایدوب * حضرت نبی مکرم دن صلی الله علیه وسلم *
 (حضرت امام علی کرم الله وجهه) روایت ایلدکری حدیث
 شریفلریله تبرکاً و تیناً بوقصیده بلاغت سمات و حکمت بیانک
 ابتداسنی بنا ایلوب (اشتدی ازمه تفرج) دیمکله کلامه آغاز
 قلمشله و نظمه شارع اولمشله * رحمة الله علیه *

❖ اِشْتَدَى اَزْمَةً تَفْرَجُ ❖ قَدْ اَذِنَ لَيْلِكَ بِالْبَلِيحِ ❖

(اشتداد) من باب افتعال شدید دندر * اشتد الامر دیرلر * چن برشی
 قوی و محکم اولسه (ازمه) بالفتح قحط و شدته و طارلغه دیرلر *
 ودخی امور خلقه و امراض مر محمدن انسانه اصابت ایدن شیرله
 [هم ازمه] تعبیر اولنور * (قال ابن الاثیر فی النهایة الازمه
 اشد المحمد به یقال ان الشدة اذا شایعت انفرجت و اذا توالت
 بولب) (انفراج) فرج دندر * بفتحین فرج غمدن و غصه دن
 و طارلقدن قوزتلوب شاد اولغه دیرلر * پس انفراج انکشاف
 معناسنه اولور * (قد) حرف توقع و تقریبدر * تحقیق و تقلیل
 ایچون دخی استعمال اولنور * توقع ایچون اولدوغنه مثال
 (قدرکب الامیر) دیدکاری کبی * و تقریب ایچون اولدوغنه مثال
 مؤذنلرین (قد قامت الصلوة) دیدکاری کبی که (قد حان وقد قرب
 وقتها) دیمک اولور انی حاله تقریب ایله (کقولک رأیت زیداً
 قد عنزم علی الخروج) ای عازما تقدیرنده اولور * و تحقیق ایچون

اولدقده هم ماضیه وهم مضارعه داخل اولور مثلا (قد جاءكم
 رسول بالحق) ودخی (قد يعلم ما اتم عليه) بیوردوغی کبی ❀
 (ای يعلم ما اتم عليه) تحقیق دیمک اولور ❀ تقلیل ایچون همان
 مضارعه داخل اولور ❀ (ان الکذب قد یصدق وان الجود قد یعثر)
 دید کلری کبی (ربما یصدق الکذوب وربما یعثر الجود) دیمک
 اولور ❀ (وقد یستعمل التحقیق مجردا عن معنی التقلیل)
 نحو (قد نرى قلب وجهك فی السماء) (آذن) (بالمد وفتح
 المعجمة من باب الافعال بمعنی اعلم) (لیل) نهاریک ضدیدر بونده
 کرب و غمندن استعاره در ❀ کیجه ده کروب واحزان مشتدا اولدوغی
 ملاسه سیله ❀ و (بلج) ضیاء صبحه دیر لر (یقال بلج الصبح
 اذا ضاء وبابه دخل فاستعیر ههنا للعرج لاشتراکهما فی الازهاب
 والتحصیل لان الضیاء یدهب الظلمة والفرج یدهب الحزن ویحصل
 بکل منهما السرور) (اشتدی) صیغه امر در من باب الافتعال
 (ازمة) حرف ندا مقدر اولق اوزره مناددر ❀ ❀ یوسف
 اعرض ❀ قیلندندر واقته محرق سیلندن اولسون بونده ازمه
 ❀ یارض ابلعی ماءک ❀ اسلوبی اوزره بر شخص عاقل منزله سنه
 تنزیل اولتوب اکاندا قلنمشدر که بلاعتک بر نوعیدر (تفرج)
 جزمله جواب امر در ❀ (اذا حرك حرك بالكسر) قاعده سی
 اوزره ❀ برای قافیه جیمه کسر ایله حرکه ویروب یاشکلنده
 کتابت اولنمشدر ❀ (قد) تحقیق و تقریب ایچوندر و آذنه نک
 ليله اضافتی مجازیدر (انبت الربیع البقل) قیلندن ❀ وليله قائم

سبیلندن و بویتمده محسنات بدیعه دن براعت استهلال واردر ❀
 (قال الشریف البراعة هی ان یکون دیباجة الکتاب او مطلع
 القصیده علی وجه یتضمن الاشارة الی المباحث الاتیة) ❀ پس
 بوقصیده بلیغه هم اخرینهدک تصفیة قلب وریاضت نفس اوزره
 بنا اولنوب مضمون بیت مابعدنده کله حک حصائل و مسائله
 دلالت و اشارت ایله و اقباس دخی واردر که مصرع اول بالتمام
 حدیث رسول اکرم دن صلی الله علیه وسلم اقباس اولتمشدر ❀
 (کما روی القضاعی [*] عن علی کرم الله وجهه) (قال رسول الله
 صلی الله علیه وسلم اشتدی ازمة تنفرج) (کذا فردوس الاخبار
 والجامع الصغیر و قال الشریف فی تعریف الاقباس ان یتضمن
 الکلام نثراً کان او نظماً من القرآن والحديث کقول شمعون
 فی وعظه یا قوم اصبروا علی المحرمات و صابروا علی المفترضات
 وراقبوا علی المراقبات و اتقوا الله فی الخلوات یرفع لکم الدرجات)
 و قال الشاعر (ان تبدلت بنا غیرنا فحسبنا الله ونعم الوکیل)
 و بونده انواع بدیعه دن صفت طباق دخی واردر ❀ طباق امرین
 متقابلین یا معنأ و یا لفظاً جمع اتمکه دیرلر * بونده ناظم رحمة الله
 علیه اشتداد ازمتله فرج و لیل ایله بلج لفظلرینی جمع ایلشدر ❀
 و بو اصطلاحات بیانیه ده محسنات بدیعه یه متعلق اولان عباراتی
 «مفتاح البلاغة» نام کتا بمزده شرح ایلشدر لازم اولان انده طلب
 ایلیه (المعنی) ای ازمه و محنت سن مشند اول تامنفرج
 اولاسین ❀ و بزدن سنک عناوز حمتک کیدوب راحت و سلامت

[*] مشارالیهک «بیک ایکیوز حدیث» شریف کتابخی اقدمجه طبع اتمشیدک.

بولهوز* زیرا تحقیق سنک شب تاریک کبی اولان کرب شدتک
 نوروز و مسرت و ضیاء صبح سلوت و رفاهیتی مخبر اولدی
 و اعلام قلدی دیمک اولور* و بونده ناظم ازمتہ ندا ایدوب
 آنی دعوت قلمہ سی مجرد ازمتہ و محنتی کندویہ دعوت قلمق
 مراد اولمشدر* بلکه سبی مسبب منزله سنہ تنزیل ایلوب اندن
 مراد فرج و مسرت اولمشدر نته کیم اکثر عاقل و عارف اولنلر
 برشی تنزیہ و بنفسہ وسیلہ و سبب اولان شیء کربہ و حسیسہ ہم
 محب و راغب اولمشلر و جفا سنہ صبر و تحمل قلمشدر* نته کیم
 حضرت مولانا قدس سرہ بیورر (مثنوی) صبر چون بول صراط
 ان سو بو هشت* هست باہر خوب یک لالای زست* جون لالای
 کربزی وصل نیست* زانکہ لالای راز شاهد فصل نیست*
 توجه دانی ذوق صبرای شیتہ دل* خاصہ صبر از بہران خوب حکل*
 الاتری* قال الله تعالی فی کلامہ المجید و یلکم ثواب الله خیر لمن امن
 و عمل صالحا و ما یلقیہا الا الصابرون* مشوبت و جنت و بویولده صابر
 اولنلر تلقی قلور و سیرت و راحت عسرت و کلفتی ارتکاب ایدنلر
 بولور* اگر اختیار کله بویولده کلفت و عسرتی ارتکاب ایلز
 ایسک باری بر بلا و مشقت اضطراری کلد کده و مشد اولوب
 سکا هجوم قلد قده فرجه منتظر اولکہ افضل الاعمال انتظار الفرج
 بیورمشدر و سورہ (الم نشرح لك) نک اخرینی تفکر قیل کہ
 عسرت مقابلہ سنده ایکی یسر واقع اولمشدر* « قال الشیخ
 الاکبر » اذا اشتدت بک البلوی* ففکر فی الم نشرح* ففسر

بین یسرین اذا فكرته فافرح ❀ وقال الله تعالى ❀ فان مع العسر
 يسراً ان مع العسر يسراً ❀ حتى نبی محترم حضرت تری بو آیتک
 نزولی قنتده (لن یقلب عسر یسرین) بیوردی و بونک توضیحی
 بودر که بو آیتده عسر معرفاً ذکر اولندی و اعاده قیلندی ❀
 قچن معرفه معرفه اولدوغی حالده اعاده اولنسه عنداهل الاصولیون
 ثانیه عین اولی اولور ❀ ویسر بونده نکره اعاده اولندی ❀ وشول
 محله که نکره ینه عینی ایله نکره اعاده اولنسه ثانیه غیر
 اولور ❀ پس معنی (ان مع العسر یسرین) دیمک اولور مثلاً (ان مع الامیر
 غلاما ان مع الامیر غلاما) دیسن امیر واحد وانکله بیسه ایکی
 غلام اولمش اولور ❀ وقچن (ان مع امیر غلاما ان مع امیر غلاما) دینلسه
 ایکی امیر و ایکی غلام اولمق لازم کلور ❀ وقچن (ان مع امیر الغلام
 وان مع الامیر غلام) دیمک امیر واحد غلام دخی واحد اولور
 (کذافی شرح التأویلات و تفسیر المدارک) بو حدیث شریف
 دخی بومعنائی مؤید اولور که (یهقی) شعب ایمانده ابن
 (مسعود) حضرت تریندن اسناد ایتمکله بو حدیث شریفی حضرت
 رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت تریندن روایت بیورر لور که
 (قال علیه السلام لو کان العسر فی حجر لتبعه الیسر حتی یدخل
 فیخرجه ولن یقلب عسر یسرین) (ان الله یقول ان مع العسر
 یسراً ان مع العسر یسراً) نظامی بو محله مناسب قتی
 خوب بیور مشر (بیت) شاد برانم که دل من غمیست ❀ کامدن
 غم سبب خو ملیست ❀ ان مع العسر جو یسرش قفاست ❀ شاد برانم که

کلام خداست (قال علیه السلام ما جاءت راحة الا تبعتها فرحة)
 (مشوی) هین مکن تواز تواز مولوی * آه سرد در وجود درد درد *
 اکثر عشاق الهی درد و محبتی دخی بر نوع منحت و نعمت بیلوب
 اندن ظاهرا و باطنا شکایت ایتیموب بلکه دوستک نعمته بجه شکر
 ایدر لرسه آندن کنن درد و محنته و از مته دخی او یله شکر ایشدز
 کما قال ابن الفارض (بيت) فكل اذى في الحب منك اذا * يدي جعلت له
 شکری مکان شکیتی * و ما حل بی من محنة فهي منحة * و قد سلمت
 من حل عقد عزيمتي * و منك شقائي منه و فيك لباسي * البوس اصبع
 نعمتي * و قضیده به نظیره اولان جیمیه سنده دیر که (اصبحت فيك
 كما فسليت مكاتب * و لم اقل جزعا ازمة الفرج * و في الحقيقة
 اولیاء اللهیده بر صفت و از در که انزل حضرت حقدن هر نه کلسه
 راضیلر در و حقدن کلان قضا و بلا ایچون دعا ایتمزلر نته کیم
 حضرت مولانا قدس سره مشویلر زنده بیسورر (مشوی)
 قومی دیگر شناسم زا اولیا که دهان شان بسته باشد * اذ دعا از رضا
 کوهست ران ان کرام جستن * دفع قضا شان شد حرام در قضا
 ذوق نید * حق خواص کفر شان آید طلب کردن * خلاص
 حسن ظنی بردل ایشان کشود * کر نبوشد از عرا جامه کبود *

* و ظلام اللیل لها سراج * حتی یغشاه أبو السراج *

ظلام ظلمتک اسمیدر روشنا لغن ضدیدر (سراج) ضم سینله سراجک
 جمعیدر کسر سین ایله سراج انور اولان چراغه دیر لر (یعنی) یا قی معناسه

در غشیه غشیانا ای جاءه یقال غشیه ای اتیه (ابوالسرج) شمسک
کنیتی در وشمسه انک ایچون ابوالسرج دیر لر که شمس کوا کب
منیره نک اصلی کیدر نته کیم اهل هیئت دیدیلر نور القمر مستفاض
من الشمس * پس قر نوری آفتاب عالمتابدن اولدوغی ملاسه ایله شمسه
ابوالسرج دینور * وظلامده اولان و او ابتداییه در نته کیم * والذین
کفروا و کذبوا بآیاتنا * نص کریمنده اصفهانی و اوی استینافیه
طوتوب موصولی مبتدا طوتمشدر بونده دخی ظلام لفظا مرفوع
مبتدا در مضافدر لیله و ضمیر ظلامه را جعددر سرج مؤخر مبتداء له مقدم
خبردر بوجمله مبتدای اولک خبری اولور حتی انتهای غایت ایچوندر
عاطفه اولمق دخی جائزدر (یغشاه) فعل مضارع ضمیر ظلامه عائد
اولور (ابوالسرج) فاعلیدر یغشانک بونده ظلام لیلدن مراد برسیل
استعاره مصائب و شدائد کون اولور * و سر جدن مراد آتای
مصائب و ایام شدائد و مکارهده اولان الطاف خفیه و تسلیات
متعدده اولور و ابوالسرجدن مراد الطاف جلیه اولور * و بویتمده
سرج ایله ابوالسرج میاننده جناس تام واردرو (ردالعجز علی
الصدر) صنعتی هم بولنور (المعنی) ظلام ایل ایچون سرج منیره
واردر حتی اکا ابوالسرج کلور یعنی شمس نوار کلور و اول ظلمتی
ازاله مراد کروب شدیدده هم نعم الهی و الطاف ربانی موجوده در که
اول واسطه ایله ظلمت عم نوعا ضعیف کلور یعنی و قلیل اولور لیلالی
مظلمده کوا کب منیره اولوب اول واسطه ایله ظلمت ضعیف
و قلیل اولدوغی کبی * حتی آفتاب عالمتاب کلوب علمه ضیا بخش اولوب

ظلمت شب دن اثر قلمدوغی کبی آیت نہار مسرت وسلوت اولان
 آفتاب لطف الہی ساعتی کلد کدہ طلوع قیلوب ومبصرہ اولوب
 آیت لیل محنتی محو وازالہ قیلور پس محنت محنتہ وراحتہ
 وظلمت نورانیتہ ولطافتہ مبدل اولور ﴿ قال اللہ تعالیٰ وجعلنا اللیل
 والنہار ایتین فمخونا ایۃ اللیل وجعلنا ایۃ النہار مبصرۃ لتبتغوا
 فضلا من ربکم ﴾ (قال الاصفہانی فی تفسیرہ ان اللہ تعالیٰ لما وصف
 الانسان بکونہ عجولا ای منتقلا من صفۃ الی صفۃ ومن حالۃ
 الی حالۃ بین ان احوال کل هذا العالم كذلك وهو الانتقال من النور
 الی ظلمۃ الی النور کانتقال نور القمر من زیادۃ الی النقصان)
 وبالعکس وغروب شمس وظہور اللیل وکطلوع الشمس
 وغیۃ اللیل الی هنا کلامہ **سنریہم ایتنا فی الافاق** وفی انفسہم ﴿ ایۃ
 کریمہ سنک مصداقجہ حق سبحانہ وتعالیٰ آفاقہ آتئی نیجہ
 کوسترسہ انفسدہ دخی اولہ کوستر * پس شداید وکروب آیت
 لیل کبی ومسرت وصفا آیۃ نہار کبی اولور * حق تعالیٰ حضر تبری
 آیۃ شب کر بت وغمی محو ایلوب آیۃ نہار مسرت وصفائی
 مبصرہ وآشکارہ ایلر * تا کیم آنک فضل واحسانک قوللری
 طلب قیلہر ونا امید اولادن بری اولہر زیرا اللہ تعالیٰ مؤمن
 قوللرینک ولی سیدر انلری انواع ظالماندن اخراج ایلوب
 نورانیت مرتبہ سنہ ایصال ایلر ﴿ کما قال للہ تعالیٰ اللہ ولی الذین
 امنوا یخرجہم من الظلمات الی النور ﴾ (یعنی) خدای دوست
 انکشانی است کہ ازوی صدق * بوی بہ پیغمبری کر دیدہ وایمان

آورده اند بیرون می آرد * ایشان را از یکها ای ضلالت و معصیت
 روشنای هدایت و طاعت * و یا از ظلمات دینی روشنای عقبا *
 و یا از تاریکی قبر نبود بهشت * و یا از ظلمات جهل و غفلت بنور
 علم و انبیا و یا از ظلمات شک نبود * یقین و یا از ظلمات نفسانیه
 بانوار قلبیه * و یا از ظلمات اوصاف بشریه بانوار اوصاف الهیه * و یا
 از ظلمات وحشت بعد و فرقت بانوار وصلت و قربت * و یا از ظلمات
 غموم و کربت بانوار مسرت و سلوت بیرون آرد (بیت) بعد نو -
 میزدی بسی امید ماست * در پس ظلمت یسی خورشید هاست
 و هذا وارد علی وفق قوله تعالی * ولا تياسوا من روح الله انه
 لا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون * بالله وصفاته فالعارف
 لا ییأس (من روح الله الا القوم الکافرون فی کل حال
 من الاحوال) بلکه عارف اولان بیلور که ظلمتدن صکره نور
 اولدینی کبی * کر بتدن صکره هم مسرت و عبور اولق مقرر در
 (کما قال الله تعالی سيجعل الله بعد عسر يسرا * ای بعد ضیق سعه
 و بعد فقر صعوبه الامر سهوله و فی هذا تسلیة للفقراء و اهل المشقة
 و اصحاب العثرة) و لیکن بوجه ساعتی مرهون اولوب همانکه ساعتی
 کله کلی مراد حاصل اولور نته کیم بو بیت بو معنای تأیید ایدر

وَ سَحَابٌ اَخْبِرْ لَهُمْ مَطْرًا * فَاذِ اجَاءَ الْاِبَانُ تَج *

(سحاب) بولوطدر فتح سیر و ساکون حایله سجددن مشیتدر
 سحاب جره دیر لر سمی بدلك بعضه یجر بعضا فالسحاب اسم
 جنس واحد سجابه (خیر) شرک ضدیدر (ابان) کسر همزه

وتشديد بايله وقت وزمان معناسه در (يقال اكلت الفاكهة
 في ابلها اي في وقتها وزمانها) (اعراب) (واو) عاطفه (سحاب)
 لفظ مرفوع مبتداء مضافدر (خير لها) ده كي لام حرف جر محلا
 مجرور لامله عائددر سحابه * جار مجرور يله مقدم خبر (مطر) مؤخر
 مبتداء * مبتدا مع خبره خبريدر مبتدای اولك و مبتدای اول
 مع خبره معطوفدر بيت اولده اولان ظلام اوزره (فا) شرط
 محذوفه جوايدر (اذا) ظرف زمان مستقيلدر غالبا شرط معناسي
 متضمن اولور واستعمال اولنمز الاحقق اولان امرده وياخود
 وقوعى مرجح اولان امرده كاهي زمان ماضى ايحوق ظرف
 اولور (اذ) كجى نته كيم اذ دخى زمان مستقبل ايحون احيانا
 استعمال اولنور * ومجرد ظرفيت ايحون دخى كلور (والليل
 اذا يغشى) كجى (جاء) فعل لازم (الابان) لفظا مرفوع فاعليدر
 جاءك جمله سى محلا مجرور مضاف اليهيدر اذ انك (تج) جاء يحيى
 دن فعل مضارع فاعل ضميرى تحتنده مستتر راجعدر سحابه
 (المعنى) ودخى خير سحابنك برعظيم يغمورى وياخود برنوع
 يغمورى واردر كه نازله اولدقده زمين دلده اولان خس
 وخاشاك غم وكربى ازاله قيلور لكن (الامور مرهونه باوقاتها)
 مصداقجه هربر امرك حصولى وقت ساعتك كله سنه موقوفدر
 پس وقت وزمانى كلد كده اول سحاب خير كلور * وباران
 رحمتى اساله وافاضه ايلر هيچ بر وجهله نااميد اولماق كرك
 كاقال تعالى (وهو الذى ينزل الغيث من بعدما قطوا وينشر رحمته

وهو الولي الحميد * قال النيشابوري اي المطر النافع ونشر الرحمة
 عموم مطر الارض او هي عامة في كل رحمة سوى المطر وهو
 الولي الذي يتولى امور عبادة الحميد على كل ما يفعله (مشايخ صوفيه
 آسمان مغويدين نازله اولان فيوضاتك انواعه امطار تعبيراً يدرك
 نته كم « كز الاثار » صاحبي دير (ثم يطر على النفس خمسة امطار
 (مطر الهداية على النفس) و(مطر الفضاة على اللسان) و(مطر
 الفطنة على القلب) و(مطر الاخلاص على الروح) و(مطر الاسرار
 على السر) فينبت من مطر اللسان (الشكر والثناء) ومن مطر النفس
 (الطاعة والوفاء) ومن مطر القلب (الصدق والصفاء) ومن مطر
 السر (الشوق والحياء) ومن مطر الروح (الرؤية واللقاء) « حضرت
 مولانا » بو محله مناسب بيورديلر (مشوى) نيست
 ان باران ازين ابرشما هست * زا برى ديكر وديكر سماغيب
 را ابرى و ابي ديكرست * اسمان واقتاب ديكرست * تاير الاكه
 برخاصان بديد باقيان في لبس جديد من خلق جديد
 خاصان خدا اسماء الهية سما وعقول وافكارى سحاب واندى نازله
 اولان علوم ومعارف باران غيبي بيلورلر نته كيم (بنجم دايه)
 حضر تلى و(انزل من السماء ماء) آيتنده بويله بيورر كه (المراد
 من السماء الاسماء الربوية اوسماء ارواحكم وانزل من السماء
 اى من تلك السماء ماء العلوم والمعارف وماء علم التوحيد
 على الاراضى نبات الاسلام والاعمال والطاعات رزقاكم اى ليرزق
 قلوبكم ثمرات الايقان والاحوال والازواق وثمرات الهدى

والنفي والنور والرحمة والشفاء والصحة والفلاح والحكمة
فاخرج من ماء العلم والعرفان هذه الثمرات من ارض قلوب
عباده رزقا مختصا بالانسان (فلا تجعلوا لله اندادا واتم تعلمون)
فالانداد عند اهل العرفان * كل ماسوى الله تعالى *

❀ وَقَوَا يَدْمُولَنَا جُمْلُ ❀ لِسْرُوحِ الْأَنْفُسِ وَالْمُهَجِ ❀

فوائد فائدة نك جمعيدر فائدة هر نسنه نك نفعنه وايلو كنه
ديرلر * يقال (الفائدة اسحاب المال والخير ويقال هي
ما استفدته من علم او مال ويقال هي ما حصل من الاشياء النافعة
في الدنيا والدين وبابه باع) (مولانا) سيد وناصره ديرلر (جمل) انواع
كثيره معناسنه در جمله نك جمعيدر (سروح) ضميتله مصدر در
سروح يسروح سروحان * سرحة الدابة ديرسن قيجن مواشي بي
چراكاهه ارسال ايلسن طلب حفوظ نفساني فلان بنى آدمك
نفوسنى چراكاهه واروب كلن حيواناته تشبيه ايلشدر (انفس)
نفسك جمعيدر لفظ نفسى مشايخ صوفيه ايكي مغنايه اطلاق
ايدرلر كاه اولور كه نفس الشئ ديرلر واندى اول شيتك ذاتى
مراد ايدرلر نته كيم فلان شئ كندونفسيله قائمدر ديرلر * وكاه
لفظ نفسى اطلاق ايدرلر نته كيم فلان واندى انسانك نفس
ناطقه سن مراد ايدرلر (قال القشيري نفس الشئ في اللغة وجوده
وعند القوم ليس المراد من اطلاق لفظ النفس الوجود ولا الالقب
الموضوع وانما اراد ارادوا بالنفس ما كان معلولا من اوصاف العبد
مذموما من افعاله واخلاقه) اوصاف ذميته ايله متصف اولانه

(نفس اماره) دیرلر واکراصلاح اوزره اولوب بعضی زمانده
 خطاب ایدوب کندوی ملامت قلانه (نفس لوامه) تعییر ایدرلر
 و ذکرحق و محبت وجود مطلق ایله سکون و طمانیت حاصل
 قلانه (نفس مطمئنه) اطلاق ایدرلر حاصل کلام بحسب مراتب
 مختلفه هر مرتبه ده که برصفتی کسب ایده اول صفتله اکاتسمیه
 ایدرلر * نته کیم احکام حقه امثال قلمه ده بالکلیه کندوسندن
 کراحت کیدوب اندن هر نه کلورسه راضی اولسه اکا
 (راضیه) دینور و جناب عزت اندن راضی اولدینی حیثیتدن
 اکا (مرضیه) تعییر اولنور (مهج) مهجه نك جمیدر (قال
 الجوهری المهجة الدم وقيل دم القلب وقيل الروح) بونده روح
 مراد اولور قلب مراد اولسه دخی جائزدر و روحك حقنده
 قیل وقال جو قدر * مشوی شر حنك اولنده (ومكان الروح
 من جسدی) قولنك ودخی * تن زجان و جان زتن مستور نیست *
 بیقی شرحنده تفصیل تحقیق اولمشدر اندن طلب اولنه * و قلب
 دخی بر لطیفه ربانیدر که شرح و تحقیق «منهاج الفقرا ده» و شرح
 مشویده نیجه محله ذکر اولمشدر بونده تطویل اولسون دیوطی
 اولندی (الاعراب) (واو) عاطفه (فوائد) لفظاً مرفوع مبتدا
 مضافدر مولایه (مولا) دخی مضافدر ضمیر متکلمه که اول نادره حمل
 لفظاً مرفوع خبریدر مبتدائك مبتداء مع خبره معطوفدر سحاب
 اوزره (لسروح) ده لام حمل لفظنه متعلقدر سر وحده مضافدر
 انفسه و سر وحك انفسه اضافتی صفتك موصوفه اضافتی قیلنددر

(اخلاق ثياب وسحق عمامة وجرّد قطيفة) ديدكبرى كبي زيرا
تقدير كلام (للانفس السوارح والارواح السوارح) ديمك اولور
(المهيج) عطفدر انفس اوزره (المعنى) بزم سيدمن وناصر ومعينمن
اولان خدای تعالى حضر تلرينك فوآند وعطاياسى سوارح
انفس وارواح ايچون وافرهدر) كما قال الله تعالى * وان تعدوا نعمة
الله لا تحصوها * قال النبشابورى فى تفسيره اى لا تقدرّون على
تعدادهم نعم الله للكثرتها بل العدم تناهيها ومن تأمل فى تشریح
الابدان فى اعضاء الحيوان ووقف على منافعها عرف بعض
نعم الله على عباده واذا جاوز من الانفس الى الافاق وسار فكره
فى احوال الانسان السفلية والعلوية وغير من الملك الى ملكوت
تارة فى اودية الجيرة والدهشة وتلاش عقله عند ادنى سرادقة
العزة والقدرة قال الحكيم الالهى اذا اخذت اللقمة الواحدة
لقتموها فى الفم فانظروا الى ما قبلها والى ما بعدها اما الذى فيها وكان
الزرع والخبز والطحن وغير ذلك من الالات المعينة والاسباب
الفاعلية والقابلية حتى ينتهى الى العناصر والافلاك واما بعدها
فك القوى المعينة على الجذب والامسك والرفع والاعضاء الحاملة
لتلك القوى وكسائر الامور النافعة فى ذلك الباب خارجة من
البدن اوداخلة فيه فانها لا تكاد تنحصر واذا كانت نعم الله فى تناول
لقمة واحدة تبلغ هذا المبلغ فكيف وراء ذلك هذا اذا كنت
فى عالم الاجساد فاذا تخطيت الى عالم الارواح واجتت طرف عقلك
فى مبادىن القدس فلعلك تعرف حق نعمة والنعم هنالك على وفق

الاستعداد وادراك النعم بمقدار الفهم والرشاد فان كنت اهلالها
 فذاك والا فلا تلم الانفسك) انتهى كلامه * بعض نسخه ده سروح
 يرينه شين معجمه ايله سروح واقع اولمشدر سروح شرحك
 جمعيدر بو تقرير اوزره معنى حق سبحانه وتعالى نك فوائد
 نعمى سروح النفس وارواح ايجون وافر و متكاثره در ديمك
 اولور بو انشراح صدر وانفتاح قلبك علامتى اولدر كه دار
 غروردن نجافى ايدوب دار سروره انابت قيله و اولمزدن مقدم
 اولمكه مستعد اوله بو ايسه ايمان واسلام نورينك قلبه داخل
 اولسنه موقوفدر (كك قال) رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا دخل
 النور فى القلب انشرح وانفسخ قالوا وما علامته ذلك يا رسول الله
 قال التجافى عن دار الغرور والانابة الى دار القرار والثاب
 للموت قبل نزوله) و ايمان واسلام نورينك قلبه دخولى
 وبركسه نك مرتبة ايمان واسلامه وصولى منم حقيقينك انعام
 وهدايتنه مرهوندر (كما) قال الله تعالى (فمن يرد الله ان يهديه
 يشرح صدره للاسلام ومن يرد ان يضله يجعل صدره ضيقا
 حرجا كأنما يصعد فى السماء) (قال) فى التسهيل فمن يرد الله
 هدايته يفسح قلبه وبنوره حتى يقبل الاسلام ومن يرد ضلالتنه
 يجعل صدره ضيقا نا خرج بمن قبوله حتى لا ينفذ فيه الخبر
 واذا سمع ذكر الله والمعنى ان الايمان والاسلام يشق عليه
 صعود السماء) پس سروح نفوس وقلوب حق تعالينك فوائد
 معنوى وفوائد روحانىسيلاه اولور * اول قولنك كه صدرينى

قبول ایمان و اسلام ایله منشرح و منفسح ایله اكا عظیم عطا
 ایلش اولور و اول کسه (اقمن شرح الله صدره للاسلام فهو
 علی نور من ربه) آیه کریمه سنک مصداقی قلبی اسلامدن حلی
 اولوب صدری منشرح اولمین و آخرت جانبنه میل قیلیمان
 کسه ایله برابر دکلدیر چونکنم ایمان و اسلام نعمتی بونده
 برقولنه عطا ایله اكا جنت نعمترین و یرمک و نار جیمدن
 خلاص ایدوب سعادت سرمدیه مرتبه سنه ایر کورمک هم
 مأمول و موجودر کمال قال رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم
 (من تمام النعمة دخول الجنة والغور من النار) رواه ترمذی
 عن معاذ بن جبل رضی الله عنه *

﴿ وَلَمْ أَرَ جُ مَعْجِي أَبَدًا ﴾ ﴿ فَأَقْضِدْ مَعْجِيَاكَ الْأَرْجِ ﴾ *

(ارج) فتحین ایله مسک و عنبر و بونلره بکزر خوش قو خولی
 شیلرین قوقاسنه و منتشر اولسنه ذرلر * (یقال ارج الطیب ارجا
 و ارجا اذا فاه و اتشرو بابه طرب (محي) افعال بابتنددر اسم فاعل
 صیغه سی اوزره زنده قلیچی و حیات و یریحی معناسنه در (ابد) دائم
 معناسنه در (فأقضد) ^{تا قضد} قصد یقصد دن امر در من باب ضرب عزیزیت
 ایله معناسنه (محي) فتح میم ایله حیاتدن اسم زمان و اسم مکاندر
 محل حیات معناسنه (ذاك) ده ذا اسم اشارتدر کاف خطاب ایچوندر
 اعرابدن محلی یوق بونده مشار ایله راجعدر (الاعراب)
 (واو) عاطفه در (لها) ده لام حرف جر متعلق حاصلدر متعلق
 محذوفیه مقدم خبردر ضمیر محلا مجرور عائددر فوائده (ارج)

مؤخر مبتداء (محي) تقديره مرفوع صفتيدرا راجك (ابداء) صفتيدر
 محذوفك (تقديره احياء ابدياً) ديمك اولود وبوجه بيت سابق
 اوزره معطوفدر (فا) شرط محذوفه جوابدر (اقصد) امر در فاعل
 ضميرى تحتته مستتر انت تقديره منصوب مقوليدر امرك
 مضافدر اسم اشارته (ذاك الارج) محلا مجرور مضاف اليهدر
 ذلك (المعنى) اول فوائد الهى وموائد ربانى ايچون بر رايحه
 طيبه نفسيه واردركه اول ابدى احياء ايديجى ونفوس وارواحه
 دائماً ويريجيدر * (فاذا كان كذلك) اول ارواح شريفك ونفخة
 لطيفك محل حياتنه قصد وتعرض ايله نتسه كيم « شيخ عارف
 ابو عبدالله محمد بن على الترمذى قدس سره » نوادر الاصولده
 اصل سادس والثمانين واثمادة انس بن مالك حضر تليزينه
 اسناد ايمكله بو حديثى روايت بيوررلر (قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم اطلبوا الخير دهركم وتعرضوا النفحات
 رحمة الله عز وجل فان لله سبحانه نفحات من رحمته يصيب
 بهامن يشاء من عباده واسئلوا الله يستر عوراتكم ويؤمن روعاتكم)
 وينه اول اصلده . (محمد بن سعيد انصلى) حضر تليزينه روايت
 ايدرلر (قال) وجد فى قائمه محمد بن مسلمه رضى الله عنه كتاب
 فيه بسم الله الرحمن الرحيم سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم
 يقول ان لربكم فى بقية ايام دهركم نفحات فتعرضوا لها لعل دعوة
 توافق رحمة فيسعد بها صاحبها ثم لا يشقى بعدها ابدا) وشرحده
 بويله بيوررلر (النفخة الرفعة من العطية يعطى فى دفعة واحدة

ما يستغرق الجميع والنفحات من فتحات ابواب خزائن المين جوداً
 وعطفاً لاعلى مقدار ولاعلى طريق الجزاء وخزائن الثواب بمقدار
 وعلى طريق الجزاء فوق الفتحة غير معلوم وانما عيب علمه
 لبدا وموا على طلبها بالسؤال المتدارك ويكونوا متوضعين له في
 كل وقت قائماً اوقاعدا ومضطجعاً من داوم على ذلك وشيكا ان
 موافق دعوته الوقت فيكون قد ظفر بالغنى الاكبر وسعد سعادة
 الابد (مثنوى) كفت پيغمبر كه نفعتهای حق * اندرين ايامى
 آرد سبق * كوش وهش داريد اين اوقاشرا * درد بايد اين جنين
 نعمت را * نفعه امد در شمارا ديد و رفت * هر كه مى خواست جان
 بخشيد و برفت * نفعه ديگر رسيد اگاه باش * تاردين هم دانمانى
 خواجه تاش * جان تادى يافت ذواتش كشى جان مرده يافت راوى
 جنبشى (بو تقدير) اوزره محيادن مراد محل اجابت اولان
 ساعت مبارك اولور كه انده دعا مقبول اولور (اما) محيادن مراد
 محل حيات قدسيه اولان اولياء كزين وعلماء عاملين * ارچدن
 مراد رايحه روحه لرى و فايحه علميه لرى اولسه محل نسب
 اولور زيرا عطيات الهيه نك معدن لرى و حيات ابديه نك و نفعات
 قدسيه نك محل و منبع لرى اصل اولياء الله و علمای بالله در كل
 الناس موتى الا العالمون حديثك مصدا قنجه ناس موتى
 حكمنده در الا علمای ربانى دكل و (حضرت على كرم الله
 وجهه) بيور لر (فقم بعلم ولابتقى له بدلاً فالناس موتى و اهل العلم
 احيا) بيت (هستند جماعتى بجانان زنده * زر ديدن اين قوم هود *

جان فرخنده چون اب حیات در اذل * نوشیدند مردم همه مردنده
 وایشان رنده (شیخ عبدالله انصاری) حضرت تلمیذ منازل السلا
 ترین ده (حیاتی) اوج مرتبه تحقیق و تعبیر ایلشلسلردر (قال
 قدس سره) الحیوة الاولى العظم من موت الجهل بمعنى ان العلم
 يحيى القلب ويتحرك صاحبه في طلب الحق والحركة من خواص
 الحيات وبالجهل يموت القلب ويسكن كالميت لذلك استعير الحیوة
 للعلم والموت للجهل (قال على كرم الله وجهه) حیات القلب
 بالعام فاعتم وموت القلب بالجهل فاجتنبه (ومن كان ميتا فاحيناه
 وجعلنا له نوراً يمشى به في الناس) آية كريمه سى بومعناي مؤيد
 والحياة الثانية حیات الجمع من موت التفرقة والمراد بحياة الجمع
 هي الحياة القلبية التي يجمع بها الهمم والخواطر اى حيوته القلب
 التي تجمع الهمه في التوجه وصحة القصد الى الله تعالى في السلوك
 على اختلاف مراتبه وانما سمي هذا الجمع حيوته لانه يودي
 الى الحيوته الابدية بل هو عين الحيوته الابدية فانها حيوته روحانية
 في عالم القدس وموت التفرقة هو توزيع الخاطر بسبب تعلق الا
 نفس ميت في دار البوار والحياة الثالثة حيوته الوجود وهي حيوته
 بالحق لاضمحلال العبد بالفناء فيه وبقائه بوجوده وحياته بحيوته
 وهو مشهود قيومية الحق للكل بحيث لا يرى شيئاً من الاشياء
 وهو قائم بالله ولا يرى شيئاً الا وهو يفعل مايفعل بالحق) پس
 طالب وعاشقه لازم اولان اصل اولدرکه بوذکر اولتان انواع
 حیاتک محیاسنی ایلیه * وارادات الهیه وفیوضات قدسیه سندن
 حیات ابدیه بولوب زنده دل اوله *

❖ فَلَ رَّبَّمَا فَاضَ الْمَحْيَا ❖ بُجُورِ الْمَوْجِ مِنَ اللَّحَجِ ❖

قال الجوهري (رب) حرف خافض لا يقع الا نكرة يشدد
وتخفف وقد تدخل عليه التاء فيقال ربت ويدخل عليه ما يمكن
ان يتكلم بالفعل بعده (كقوله تعالى ربما يود الذين كفروا)
« ابو السعود افدى » بوآيتك تفسيرنده ديركه ربما بضم الراء
وتخفيف الباء المفتوحة وفيه ثمان لغات فتح الراء وضمها
ومشدها ومخففا وبزيادة التاء ايضاً مشدها ومخففا * حاصل كلام
رب بر حرف دركه لسان عربيده اون درت وجه اوزره ودخى
زياده ايراد اولنهمسى جائزدر اكثر تقليد ايجون كلور وتكثير
ايجون دخى استعمال اولنور (كما قال) « مولانا جامى » (فى
شرح الكافية وهذا الذى ذكر من التقليل اصلها ثم تستعمل
فى معنى التكثير كالحقيقة وفى التقليل كالمجاز المحتاج الى القرينة)
(وقال) ابن هشام وليس معناها التقليل دائماً خلافاً للاكثيرين
دائماً خلافاً ابن درستويه وجماعة من النحاة بل ترد للتكثير
كثيراً وللتقليل قليلاً انتهى كلامه وقيل لا تدل على الثنى منهما
الابقرينة * پس بوراده تكثير ايجون اولمق مناسبدر
فاض يفيض دن فعل ماضى * قال الجوهري فاض الماء يفيض
فيضا و فيوضه اى كثر حتى سأل على صفة الوردى * تركيده
صو طاشوب دو كلمكه ديرلر بابى باع در (محيا) فتح ميمله ايضاً
زمان حيات و ياخود مكان معينرينه در (بحور) بحرك جمعيدر
دريابه ديرلر * موج دريادن هوا واسطه سيله رفع اولان

صویه دیرلر نته کیم ماء البحر دیرلر * (اذا ارتفع ماؤه واضطرب)
 (لجج) لجه نك جمعیدر معظم اولان صویه دیرلر (الاعراب)
 فلر تمامه اولان (فا) شرط محذوفك جوابیدر (لام) ابتدائیهدر
 تأکید ایچون و (ما) کافه در علمدن ربه یی منع ایدوب لغو ایلر
 اول واسطه ایله فعله داخل اولمه سی هم جائزدر (ربما یودالذین
 کفروا * دخی ربما یقوم زید) کبی (فاض) فعل ماضی (المحیا) تقدیرا
 مرفوع فاعلیدر فاض نك (بحور) ده (با) مصاحبت ایچون اولمقده
 جائزدر و تعدیه ایچون اولسی دخی مناسبدر بحور دخی
 مضافدر موجه من اللجج ده (من) بیانیهدر متعلق محذوفدر که
 الحاصلدر * متعلق محذوفله الموجك صفتیدر و بو بیتده دخی
 میادن مراد زمان حیات و نفحات اولان اشرف ساعات و ایمن
 اوقات اولور * و یا خود بر محل حیات قدسی و منبع انوار الهی
 اولان عالم ربانی شیخ کاملی و عارفی و اصل شول وادیه تشبیه
 ایلمش اولور که آنده کثرت ما اوله حتی کمال و فرت و زیاده کثرتدن
 اول آب وادینک جواننه سیلان ایدوب تجاوز ایلیه بو ایکی سنک
 مابیننده وجه شبه اولدر که وادینک فیضان ایلین ماء جاریه محل
 و مجراسی اولسی و محل حیات قدسیه اولان عارفک آب حیات
 علوم و معارفه منبع اولسی * مشبه به طی اوتوب آنک لازمی
 ذکر ایلدیکه اول فیضدر حیایی وادییه تشبیه ایتمه استعاره بالکنایه
 دیرلر و آکا فیض اثبات ایتمه استعاره تحلیلیه تعبیر ایدرلر اندن
 صکره اول میادن ظهوره کلن علوم و اسرازی و فیضان ایلین

معارف و انواری برسیل استعارهٔ اصلیهٔ مصرحه تمثیل ایدوب
 اندنصره استعارهٔ مرشحه قاعده سی اوزره مبالغه قصدایدوب
 آکا موج ولجج اثبات ایتمده ترشیح ایلدی * بویتنده محسنات
 بدیعهدن استلاف واردرکه اول موج لجاج کبی مناسب اولان
 لفظاری میانی جمع ایلمکدر * وایقال و تیمم دخی واردر * پس
 تقدیر کلام معنی بویله دیمک اولور کیم * ایها المخاطب چونکم سن
 امر مذ کوره امثال ایدوب زمان حیوة مزبورہ و محل نفحات
 مذ کوره جانبہ قصد و عزیمت ایلیه سن * پس تحقیقا اول زمان
 حیات و مبارک و متمن اولان اوقات فیضان ایلر * لجاج رحمانیدن
 حاصل اولان بحور متموجه به ملتبس اولدوغی حالده دیمک اولور
 (با) تعدیه ایچون اولدوغی اوزره متلاطمه بی یعنی فیوضات متوافره
 و متکثره بی سکا افاضه ایلر دیمک اولور * واکر محیادن مراد
 آب حیات علوم و عرفان اولان عالم ربانی اولورسه (المعنی) چونکم
 سن اول ارج روحانینک محیاسی اولان عالم ربانی جانبہ
 صدقله قصد و توجه ایلیه سن پس تحقیقا اول محل حیات
 قدسی افاضه ایلر * سکا لجاج معانیدن حاصله اولان بحور متوجه
 یا که آندن مراد علوم و معارفدن و یا مصاحبت ایچون اولدوغی
 اوزره * معنا ایها المخاطب اکر سن امر مذ کوره امثال ایلدک
 ایسه مہیای مزبورہ جانبہ صدقله میل قصد اشیر سن پس
 تحقیقا اول محل حیات قدس اولان عارف اسرار و معارفی
 چوق فیض نثار ایلر * لجاج علوم الهیهدن حاصل اولان معانی

متموجه بحورته ملتئم اولدوغى حالده ديمك اولور نته كيم
 بو محله مناسب عالم ربانى ومفيض اسرار يزدانى (ابو عبدالله
 محمد بن علي حكيم ترمذى قدس سره) نوادرك قرق دردنجه اصلنده
 بيوررلز (فالعلم انما بدأ من الله عز وجل الى الرسول الى العلماء
 ثم من العلماء الى الخلق فالعلم بمنزلة البحر فاجرى منه و اذا ثم
 اجرى من الوادى نهر ثم اجرى من النهر جدول ثم من الجدول
 الى ساقية فلو اجرى الى الجدول تلك الوادى لفرقه و افسده
 ولو سال البحر على الوادى لافسده) وهو قوله تعالى فى تنزيله (انزل
 من السماء ماء فسال اودية بقدرها فاحتمل السيل زيدا العلم
 عند الله فاعطى الرسول منها اودية ثم اعطت الرسل و من
 اوديتهم انهار الى العلماء ثم اعطت العلماء جداول صغائر على قدر
 عقولهم ثم اجرت العوام الى سواقيهم من اهلهم و اولادهم
 بقدرة طاقة تلك السواقي و من هنا ورد فى الخبر ان الله تعالى
 سرا لو افسد التديير و الانبياء سرا لو افسدوه لفسدت
 نبوتهم و للعلماء سرا لو افسدوه لفسدت عقول الخلايق و انما
 يفسد وذلك لان العقول لا تحمله فلما زيدت الانبياء فى عقولهم
 قدروا على احتمال النبوة و زيدت العلماء فى عقولهم و بذلك نالوا
 العلم و قدروا على احتمال ما عجزت العامة عنه و كذلك علماء الباطن
 وهم الحكماء الالهية زيدت فى عقولهم فقدروا على احتمال ما فخر
 عنه علماء الظاهر الى ما اعطاهم الله عز وجل فابصروا لانتحيوا
 من مثالتهم الى هنا كما فعلوا الباطن ذوسعة من الله و علماء

الظاهر ذو حرج وقلة بالنسبة اليهم كما قال الناظم رحمة الله

﴿ وَالْخَلْقُ جَمِيعًا فِي يَدِهِ ﴾ ﴿ فَذُو وَسْعَةٍ وَذُو وَآخِرَج ﴾ *

(خلق) مصدر در مخلوق معنائه اولور (جمع) بونده تا كيد ايجون مستعملدر كل معنائه نته كيم (جاء القوم جميعهم) دينور كلهم معناسي ويريلور (يد) لغة عربده اكرجه خادجه معنائه در لكن قدرت وقوت معنائه استعمال اولتور (كقوله تعالى والسماء بيناها بايد* اي بقوة و قدرة) بونده دخي قدرت وتصرف معناه سنه در وذوا صاحب معنائه اولان ذونك جمعيدر (سعة) علم يعلم بايندن وسع بسع وسعة ايدي مضارع دن واوياء مفتوحه ايله كسره مقدره مايننده واقع اولديني ايجون حذف اولتوب مصدر ي دخي اكا تبعيته اعلان اولتوب واو حذف قلندي وفتحه سيله سعة قالدي سعة طاقه وغنايه ديرلرو (خرج) ضيقه وزختمه ديرلر (الاعراب) (واو) ابتدائه (الخلق) لفظاً مرفوع مبتداء (جميعاً) حاليت اوزره منسوبدر (في يده) متعلق محذوفيله خبريدر مبتدائك مبتداء مع خبره اعراب دن محلي يوق جمله سي مستأنفه در (فذو) ده (فا) تفصيليه در (ذوا) اسماء سته معتله مفتوحه مضافه دن اولان ذونك جمعيدر كه لفظاً مرفوع مبتداء در سعة قولنه مضافدر بو تقديرجه خبري محذوف اولوب تقدير كلام (فنه ذو سعة ديمك) اولور هر بري برسيل عطف مبتداء محذوفك خبرلري اولوب فبعضهم ذو سعة وبعضهم ذو حرج ديمك هم جائز اولور وسعت وحر جده اولان تنوينلر تنويح وتكثير ايجون اولور وبو بيته جمع وتفريق واردر كه

اول ایکی شی اوله * برحکمده جمع ایلیوب بعده ایکیسینک ماینینی
 فرق ایلمکدر نته کیم ناظم قدس سره حضرتلری خلقی اول
 یعود قدرنده جمع ایلیوب بعده ذوسعه و ذو حرج اولمغله
 ماینیلرینی تفریق ایلدی * و مصرع ثانیده صنعت طباق و تردید هم
 وارد ترید برلفظی بر معنایه اول تعلیق ایلوب آندنصرکه
 بر آخر معنایه دخی تعلیق ایلمکه دیرلر نته کیم حضرت ناظم
 ذولفظنی اولا سعه ثانیاً حرجه تعلیق ایلدی نته کیم بو آیه کریمده
 واقع اولدی * لایستوی اصحاب النار و اصحاب الجنة * پس معنا خلق
 عالم جمیعاً اول اللهم ید قدرنده قبضه تصرفده مغلوب
 و مقلوبلردر پس بونلرک بعضیسی سعه و بعضیسی حرج و زحمت
 صاحبیلردر * پس بونلرده حکم بالغهسی اوزره کیف مایشاء
 تصرف ایلر سعه و حرج غنا و فقره و علم و جهله و منفعت
 و مضرت و راحت و زحمت و بونلر امثالی اولان حالاته هم شامل
 اولور * شول کسه لرکه علم اللهده غنا و ثروت مستعدلردر اکر
 آنلری حق تعالی فقیر و حور ایلسه آنلره ضرر قیلور * و شول
 کسه لره که فقرا و فاقه یه مستحقلردر اکر آنلری غنی قیلسه و نعم
 و ارزاقی آنلره بسط ایلسه آنلرک هر بری طاعی و باغی اولمق
 لازم کلور * کما قال الله تعالی (و لوبسط الله الرزق لعباده لبغوا
 فی الارض ولكن الله ینزل بقدر مایشاء انه بعباده خیر بصیر)
 (وعن انس بن مالک) عن رسول الله صلی الله علیه وسلم عن جبریل
 عن ربه عزوجل (ان من عبادی المؤمنین لما یصلحه له الا السقم

ولو صحته لافسده ذلك وان من عبادى المؤمنين لمن لا يصلحه
الا الفقر ولو اغنيه لافسده ذلك وان من عبادى المؤمنين لمن لا يسألن
الثياب من العباده ولو اعطيته اياه دخله العجب فافسده انى تبرأ
من عبادى لعلى بقلوبهم انى عليهم خير)

❀ وَزُؤْلُهُمْ وَطُلُوعُهُمْ فَعَلَى ❀ دَرَكٍ وَعَلَى دَرَجٍ ❀

(نزول) عقلا ويا حسا برشيئك اعلا دن اسفله نقل ايتسنه ديرلر
(وطلوع) انك خلا فيدر كه برشيئك اسفلدن اعلايه صعود و عروج
ايتسنه ديرلر (درك) در كه نك جمعيدر كه درك چقوره ديرلر
بعضى اقضاي قعر معناسنه استعمال ايدرلر ❀ درك اسم جنسدر
نزولهم جمعنه مطابقتدن اوتري جمع مراد اولمشدر نته كيم
(اسس على التقوي من اول يوم) آيتنده واقع اولان من اول الايام
ديمكه تفسير قلنمشدر (ولقيت كل رجل) ديمك (لقيت كل الرجال)
ديمك دخي بوكا نظير اولمشدر دينسه هم وجهدر و (درج) فتحينه
درجه نك جمعيدر طبقات مرتفعه يه ديرلر ولهذا اهل نارك منازلنه
دركات ❀ اصحاب جنتك مراتبنه درجات تعبير ايدرلر (الاعراب)
ونزولهم ده (واو) ابتدائيه انده امامقدره اولور نته كيم مصرع
باننده اولان فا بوكا دلالت قيلور تقديري واما نزولهم ديمك
اولور (وطلوعهم) نزولهم اوزره معطوفدر جمع ضمير لرى بيت
اولده اولان خلقه عائد اولور (فعلى) ده (فا) مصرع اولده مقدر اولان
امانك جوابيدر دينسه هم جائزدر ويا خود تفریق ایچون دينسه

هم جائزدر وجهدر مثلاً دخلت مكة فالمدينة بين الدخول اولان
 فاكيدر بعض نسخهده على يرينه الى واقع اولمشدر و(الى درج)
 معطوفدر الى درك اوزره على ظرف مستقردر خبريدو مبتدائك
 درك نزوله كوره و درج طلوعه كوره لف نشر مرتب واقع
 اولمشدر وايكى مصرعهه بيله هم صنعت طباق و هم مناسبت
 لفظيه واردر و مصرع ثانیده تردید ودرک ايله درج لفظلرنده
 جناس لاحق دخى واردر (المعنى) اما بو مخلوقاتك نزولى
 و طلوعى و عروجى بعضيسنك درك اوزره و بعضيسى درجات
 اوزره درياخود بعضيسنك سوي دركاته و بعض آخريتك سوي درجاته
 در ديمك اولور هميشه كار الهى كيميى دفع ايدوب كيميى حفظ
 ايتمكدر كما قال صلى الله عليه وسلم (ان لا ينام ولا ينامى له ان ينام يحفض
 القسط ويرفعه الى اخره) شراح مصابيح و مشارق اولنلر بويله
 ديركه (فهو تمثيل بما بقدره الله تعالى وما ينزله يعمل من بيده الميزان
 يحفض تارة ويرفع تارة اخرى ويقال لمن يشاء ويكثر لمن يشاء
 وقيل معناه ان الله تعالى يرفع بعدله المطيعين ويحفض به العاصين والله
 فى ذلك عادل بقوله تعالى ﴿ كل يوم هو فى شأن ﴾ عبد الله بن مسيب
 تلى رسول الله صلى الله عليه وسلم هذه الآية قلنا يا رسول الله وما
 ذاك الشأن قال عليه السلام يغفر ذنبا ويعرج كريا ويرفع قوما
 ويضع آخرين) تفسير اصفهانیده و تفسير مدار كده دخى بواية
 كريمه نك تفسيرنده حكاية ايدوب ديرلر كه (سأل بعض الملوك وزيره
 عن معنى الآية فاسمهايه الى لعد وذهب كينا حرينا يتفكر فقال

له غلام اسود يامولاي اخبرني ما اصابك لعل الله يسهل لك على
 يدي فقال انا فسر لها لتملك فاعلمه فقال الغلام ايها الملك. شان الله
 ان (يوجل الليل في النهار ويوجل النهار في الليل ويخرج الحي من الميت
 ويخرج الميت من الحي) ويشفي سقيا ويسقم سليما ويفقر غنيا ويعني
 فقيرا ويعز ذليلا ويدل عزيزا فقال الامير احسنت وامر الوزير
 ان يخلع ثياب الوزارة وكسها الغلام فقال يامولاي هذا شان الله
 يخلص من شاء من عباده ويرفع من يشاء الى اعلا الدرجات) خافض
 ودافع اولمق الله تعالينك اسماء حتى شرحنده بوايكي اسمك
 تفسيرنده دير [*] (الخافض الشيء مرتبة الى هوادني منها الرافع
 لمن شاء مرتبة الى ابي مرتبة شاء او يخفض الكفار بالتجزي
 والصغار ويرفع المؤمنين بالنصر والاعزاز ويخفض اعداء بالابعاد
 ويرفع اولياؤه بالتقريب والاسعاد او يخفض اهل الشفاء بالتباعد
 والاضلال ويرفع ذوى السعادة بالتوفيق والارشاد وقيل يخفض
 ارزاق عباده تارة ويرفعها ويوسعها اخرى والحكم لله تعالى *

﴿ وَمَعَاشِهِمْ وَعَوَاقِبُهُمْ ﴾ لَيْسَتْ فِي الْمَشْيِ عَلَى عَوْجٍ ﴿﴾

(معاش) معيشتك جميعدر معيشت ديرلك معناسنده در مصدر
 اونغه وهم (مايعاش يومك) اسمي اولمغه صالحدر يعني مطاعم
 ومشارب ودنياده بونلره مشابه اولان شيلردن هر نه وار ايسه
 آنلره اطلاق صحيح اولور وعند البعض (لخندر) زيرا بونك ياسي

[*] مقدا « روض ورد » اسميله طبع ونشر ايتديكمز اسماء حسنا
 شرحنده مذكوردر .

نفس کلمه دندر صحایف یاسی کبی دکلدر (عواقب) عاقبتک جمعیدر
 عاقبت برشینک آخرینه دیرلر وسعادت وشقاوتدن برشینک
 عقبنده کلن امره دخی اطلاق ایدرلر (لیست) افعال ناقصه دندر
 بعضیلر قتنده فعلدر ماضیسندن اوج درت وجه کلدوکی اعتباریله
 اما عندالمحققین کلمه نفیدر لکن برسییل تجوزاً کما فعل دیرلر (مشی)
 مصدردر مشی یمشیدن یوریمک معناسنه (عوج) کسر عینله ضرب
 بایندن اکر یلکه واقسقلغه دیرلر بونده استقامتک ضدی مراد
 اولور (الاعراب) (واو) عاطفه (معایش) مبتداء (عواقبهم) معایش
 اوزره معطوفدر (لیست) افعال ناقصه دندر ضمیری مستترانک
 اسمیدر که ما قبلنده اولان معایش وعواقبه عائددر (فی المشی) ده اولان
 الف لام مضاف الیه دن عوض اولور تقدیر کلام فی مشیهادیمکدر
 وما قبلنه ظرف اولور (وعلی عوج) متعلق مخدوفیله لیس نک خبری
 اولوب بوجه اعرابدن محلا مرفوع اولوب خبری اولور مبتدیانک
 ومبتدا مع خبره بیت اولده اولان نزولهم اوزرینه معطوف
 اولور و بو بیتده (ناظم) حضرتلری معایش وعواقبک
 شیئا فشیئا وانا فانا کلوب حاصل اولدوغی اعتباریله سویا سالمأ
 یورر بر شخسه تشبیه ایلوب اکامشی اثبات ایلدی * آنلری
 ماشی اولان شخسه تشبیه ایلدوکنه استعاره بالکنایه دیروانلره
 مشی اثبات ایلسنه استعاره شخصیه تخلیه تعبیر ایدرلر (وتقدیر
 الکلام) (ومعایش المخلوقات فی الدنیا من مطاعم وملابس وعواقبهم
 فی الآخرة من سعادة ومن شقاوة لیست فی المشی والجریان علی

طریق مستقیمه بل علی طریقه مستقیمه و حکم بالغه فانها مرارة
 و مقدوره لله تعالی تتوجه الیهم فی اوقاتها المخصوصة یعنی بو مخلوقاتک
 دنیاده مطاعم و ملابسدن اولان معیشتلری و آخرتده سعادت
 و شقاوتدن ظهوره کلجک صفتلری وقوع چر یانده عوج و سقامت
 اوزره دکل بلسکه حکمت و استقامت اوزره درکه حکم مطلق
 هر کسی استعداد ازلیه سنه کوره بر کاره هدایت قلمشدر
 نته کیم (سبح اسم ربك الاعلی الذی خلق فسوی والذی قدر
 فهدی) ایتنده مفسر لر بو محله مناسب بو ایتی تفسیر بیور مشر در
 (مجاهد) رحمة الله (فسوی صورته و قدر معیشته فهدی الیها) دیر
 و (اصفہانی) هم مجاهد دن روایت ایدوب (فهدی الانسان لسبیل
 الخیر والشر والسعادة والشقاوة) دیو تفسیر ایلر (قال الواسطی) قدر-
 السعادة والشقاوة ثم یسر لکل واحد من الطائفتین سلوک ما قدر
 علیه (قل کل یعمل علی شا کتہ) ایتنده (اصفہانی) دیر که قل
 یا محمد کل واحد یعمل علی شا کتہ ای علی سیرته و طریقه التي
 جبل علیها وتشا کل حالة فی الهدی والضلالة والدلیل علی (فر بکم
 اعلم بمن هو اهدی سبیل) ای ارشدها مذهبا* و طریقه انسان
 هنوز دخی وجوده کلز دن مقدم رحم مادرده رزقی واجلی
 و شقاوت و سعادت بی مقتضای استعداد ازلی مقدر در* و مکتوب
 اولوز نته کیم (ابن مسعود) حضرت نلر دن روایت اولنان بو
 حدیث شریف بو معنایه دلالت و شهادت قلور که بیور لر (قال
 رسول الله صلی الله علیه وسلم ان احدکم یجمع خلقه فی بطن امه

اربعين يوما ثم يكون علقه مثل ذلك ثم يكون مضغة مثل ذلك
ثم يرسل الله اليه الملك فينفخ فيه الروح ويؤمر بار تعالى كلمات
تكتب رزقه واجله وعلمه وسعيدها وشقيا الى الآخرة) پس انسان
اجلدين قاچيسه خلاص ممكن اولدوغى كبي رزقندن هم دخى
فرار ايلسه محالدر خلاص اولمز (كأقال) عليه السلام (لوان ابن
ادم هرب من رزقه كما يهرب من الموت لا دركه رزقه كما يدركه الموت
رواه « جابر » رضى الله عنه * معيشتك مقسومه ومقدره اولدوغنه
بو آيت كريمه دلالت ايلر كه سورة زخرفده (حق تعالى) بيورر
(نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحياة الدنيا) اي نحن قسمنا الرزق
والمعيشة في الحياة الدنيا على حسب علمنا من مصالح عبادنا فليس
لاحتوان يحكم فالشيء من ذلك) ديمك اولور پس بو خلايقك
جمله سنك اكر معاشلرى واكر معادلزى تمام حكمت بالغه
وعدالت كامله اوزره در * چشم حقيقت بيله اكر نظر قلسه
انحراف واعوجاجدن اصلا برشى كورميوب بلهكه بوجمله يي
صحايف كون اوزره يدقدرتله يازلش نقوش پر عبرودست حكمتله
دورلش صنايع بي كدر كورمك محقق ومقدر اوليدى نته كيم بيورر

✽ حِكْمٌ نُسِبَتْ يِيهِ حِكْمَتٌ ✽ ثُمَّ اَنْتَسَبَتْ بِاَلْمُنْتَسِبِ ✽

(حکم) حکمتك جمعيدر و) اصل الحكمة في الكلام العرب المنع
من الفساد يقال للحديدة المعترضة في فم الدابة حكمة اللجام لانها
تمنع الدابة عن الاعوجاج والحكمة تمنع من الباطل كذا في تفسير

الاصفهانی (حکمتی و جوہ شتی اوزرہ تعریف ایشملر در بوجله دن
 بری (الحکمة هی العلم بحقایق الاشیاء العمل بمقتضاها) دیشملر و بعضلر
 دخی (هی تحقیق العلم و اتقان العمل) دیو تعریف ایشملر بوراده
 حکمدن مراد مقدرات الهی اولور (نسج) طوقومه و اورمه
 دیرلر نته کیم نسج الثوب دیرلر ضرب بابندن قچن بر کسه بر
 کرپاسی طوقیسه و یاخود اورسه (نسجت) نونک ضمیله فعل ماضی
 مجهولدر (ید) بونده قدرت معناسنه در نته کیم نسج الثوب دیرلر
 ذکر اولندی (حکمت) فتحات ثلثه ایله فعل ماضی مطاوعدر
 (منتسج) اسم فاعل صیغه سی اوزرہ بمعنی مؤلفدر و منتسجدن
 مراد بونده خلق عالم اولور که تار و بود قضا و قدرله هر بری
 منتسج اولوب اتلاف و امتزاج قلمشملر در (الاعراب) (حکم)
 لفظا مرفوع مبتدای محذوفک خبریدر تقدیری هی حکم یاخود
 (تلك المذکورات من سعة و خروج و نزول و طلوع و معایش
 و عواقب حکم) دیمک اولور و تنوینی تعظیم معناسنی افاده قیلور
 نسجت فعل ماضی مجهول اغرابدن محلا مرفوع صفتیدر حکمک بید
 (نسجته) متعلقدر حکمت محلا مجرور اولوب یدک صفتی اولمقدمه جائزدر
 اما محلا مرفوع اولوب حکم کله سنه صفت اولسه دخی جائزدر
 و وجهدر و مفعولی محذوف اولور اولکی وجه اوزرہ تقدیر
 کلام (حکم عظیمه نسجت بقدره حاکمه علی الاشیاء) دیمک اولور
 و ایکنجی وجه اوزرہ معناسی حکم حاکمه علی کل الاشیاء نسجت
 بقدره الله دیمک اولور (تم) تراخی ایچوندر اتساجک نسجتدن

من حيث الوقت والمرتبة متأخر اولدوغنى افاده ايلر علتدن
 معلوك متأخر اوله سى كى منتسجت فعلنك ضميرى حكمه عائد
 اولور بلمنتسج انتسجه متعلق در « حضرت ناظم قدس سره » حكم
 و مقاديرى مخلوقه تعلق ايلده و مخلوقاتك دخى اول حكم
 و مقاديرله ارتفاعاً و انخفاضاً اختلاف و امتزاج قلمه لرينه
 و آندن متأثر و منفعل اوله لرينى شول خيوطه تشبيه ايلديكه
 او نسج اولنه اتى خيوطه تشبيه ايلدو كنه استعاره بالكناية
 ديرلر و آكا نسج اثبات ايلسنه استعاره تخليه تعبير ايدرلر
 و ذكر يد ترشيح استعاره ايچون اولور كه نسج و خيوطه
 مناسب و ملايم كلور و بو ايكي سى آنكله حاصل اولور و حكم ايله
 حكمت لفظلرنده جناس محرف و نسجت ايله انتسجت مياننده
 استلاف و نسجت ايله منتسج لفظلرنده ازدواج واردر (المعنى)
 معنای بيت بويله ديمك اولور كه اول سعة و حرجدن و نزول
 و طلوع و معايش و عواقب و استوا و عوجدن مذكور اولان
 شير شول حكم عظيمه و مقدرات جسيمه در كه اول جميع اشيا
 اوزره حاكمه و متصرفه اوله يد قدرته نسج اولندى و ترتيب
 قلندى آندن صكره منتسج و مؤتلف اولان مخلوقه اول مقدار
 منتسج و متمزج اولدى توضيح معنا اولدر كه (كتب الله مقادير
 الخلايق كلها قبل ان يخلق السموات والارض بخمسين الف سنة
 و عرشه على الماء) حديث شريفنك مصداقجه الله سبحانه تعالى
 حضرت تبرى هنوز زمين و اسمان مخلوق اولمزدن اول اللى بيك ييل

مقدم عرش عظیمی ما اوزره ایکن خلیق از لدن ابده وارنجه
 واقع اولان مقدار لرینی ما کان و یکون هر نه ایسه صغیر و کبیر
 و نقیر و قطمیر دست قدر تله لوح محفوظ اوزره کتب و تسطیر
 قیلدی (انا کل شیء خلقناه بقدر و کل صغیر و کبیر مستطیر) آیتلری
 ودخی بونلر امثالی اولان آیات و اخبار بومعنایه دلیل و شاهد در
 آندن صکره زمین و آسمانی و بینهماده اولان خلیقی
 از لده تقدیر ایلدیکی حکم بالغه اوزره بلا زیاده و لا نقصان
 ایجاد ایلوب اول مقدرات ازلی بو خلیق ایله منتسج و مختلط
 اولدی و بونلر دخی تار و بودک ائتلاف و امتزاجی کبی اول
 مقدراتک مقتضیاتیله بر مرتبه ده انتساج و امتزاج ایلدیله که
 دست قدر تک از لده نسج ایلدیکی حکمدن خارج اصلا و قطعاً
 بر آخر کار و کرداده دخی قادر اولدیله و از لده منتسج و منتظم
 اولدق لری نظم و ترتیبدن خروج و غبور قیلمدیلر (پیر طریقت
 خواجه عبدالله انصاری) حضرتلرینک کلمات قدسیه لرندن
 در که بیور لر * عارف طلب از یاقین یافت نه یاقین از طلب و سبب
 از معنی رسیدنه بمعنی از سبب مطیع و اطاعت ز خلاص
 دار ند نه خلاص از طاعت و عاصی را معصیت از عذاب
 رسید نه عذاب از معصیت چرا که سابقه اصل و خاتمه منوط
 و متعلق بدوست کار عارف راست نی کوا حولست چشم او
 بر کشته ای اولست انجه کندم کاشتندش و انجه چو چشم او
 انجاست روزست کرو کرد بلس قدرت خلق بار که عاجزان
 چون پیش سوزن کادکه *

❀ فَاِذَا اَقْتَصَدْتَ ثُمَّ اَنْعَرَجْتَ ❀ فِيمَقْتَصِدِ وَبِمَنْعَرَجِ ❀

(اقتصدت) افتعالك فعل ماضى مؤنثىدر ثلاثيسى قصدنددر من باب ضرب و اقتصاد بين الامرین توسط الملكه دیرلر نته کیم فلان مقتصد فى النفعه دیرلر اسرافله تقصیر میاننده متوسطدر دیمک معناسنى ویرلرلر (انعرجت) باب انفعلا- لك فعل ماضیسى در انعراج اکرى اولغه دیرلر و قصددن میل وعدول قیلغه دیرلر (مقتصد) صادك کسریله و منعرج رانك کسریله ذکر اولنان ایکی فعلدن اسم فاعلدر (الاعراب) (فاذا) ده فاعاطفه در اذازمان مستقبل ایچون ظرفدر نته کیم ذکرى اذاجاءه الابانده مرور ایلدی و غالباً شرط معناسنى متضمن اولور بواجلدن جوابنده (فا) داخل اولور (ثم) حرف عطفدر و ثم ایله ایراد اولمنه سنده نکتته انعراجك اقتصاددن من حیث المرتبه دون و متأخر اولدوغنى اقتصادك فعل و کثرتى اشعار اقتصدت و انعرجت فعللرینك ضمیرلری بیت سابقده اولان حکمه عائد فیمقتصدده (فا) جوابیدر اذ انك ❀ (با) مع معناسنه در مصاحبت ایچون دینسه هم جائزدر بانك متعلقی محذوفدر متعلق محذوفله باقرینه کلامدن مستفاد اولان مبتدای محذوفك خبریدر (تقدیر کلام) فاقتصادها و انعرجا- جهها کائنات مع مقتصد و منعرج دیمک اولور (و بویتمده) محسنات بدیعه دن صنعت طباق واددز و مناسبت لفظیه ولف و نشر مرتب و دخی ارصاد وارور (المعنى) معنای شریفی پس اول

حكم جليله ومقادير جزيله شول زمانده كه اقتصاد واغراقى
مقتصد ومنفرد اولان مخلوقله بله اوليجيدر * اول دكلدر كه مقتصد
ومنحرق اولان كمسه لر حكم سابقه ومقادير ثابتيه نوع ما
مخالفت قيله لر سايه نك شخصه مخالفتى ممكن اولدوغى كى * بو اجسام
واشباحك دخی مقدرات سابقه به واعيان ثابتيه به مخالفتى ايله ميكن
دكلدر (قال بعض المحققين ان الله تعالى امرأ ايجابا وامرا ايجاديا
فلا تدخل المخالفة الامر الايجادى وفي ترجمة العارف اعتقاد جماعة
انست) كه حق سبحانه وتعالى * همچنان كه خالق اعيانست خالق
جميع بندكانست * كما قال الله تعالى والله خلقكم وما تعملون * وهى
مخلوق را قدرت افيرو شر * ونفع وضرر * وكفر وايمان * وطاعت
وعصيان هم نتيجة قضا و قدرست * ومشييت و ارادت خداست *
(كما قال الله تعالى وماشاء الله قال صاحب المدارك فى تفسيره
اى تشاؤن اتخاذ السبيل الى الله الوقت مشية الله وقيل هو عدم
المشيية فى الطاعة والعصيان والكفر والايمان فيكون حجة
للمعتزلة) شيخ « صدر الدين قنوى » حضر تلى اسماء حسنى
شرح خنده اسم عدلك تحقيقنده بويله بيورر لر كه (فها فى الكون
الابالعدل كما ان المؤمن عدل عن الباطل الى الحق كذلك الكافر
عدل عن الحق الى الباطل) كما قال الله تعالى ثم الذين كفروا بربهم
يعدلون) اخبر الحق تعالى انه ما عدل من عدل الى الحق والى
الباطل الاية وبارادته ومشية لانه لاحول ولا قوة الا بالله عن
النبي عليه السلام ان لكل شئ حقيقة وما باغ العبد حقيقة الايمان

حتیٰ یعلم ان ما اصابه لم یکن لیخطئه وما اخطالم یکن لیصیبه رواه
 طبرانی عن ابی الدرداء رضی الله عنه (بوخصوصه آیات اخبار
 قتی جوق و دلائل و برهانہ نہایت یوقدر پس ہر شینک خالقی
 حضرت حق ایدوکنی بلدک و دخی صغیر و کبیر و نقیر و قطمیر
 ہر نہ قدرشی و جودہ کلورسہ قبل الوقوع لوح محفوظہ مسطور
 و مکتوب اولدوغنہ (وقل کل یعمل علی شاکلتہ) آیتک مصدا
 قنجه ہر کس مشا کله ازلیہ سی اوزرہ عمل قیلدوغنہ واقف
 و عارف اولدک ایسہ پس توضیح معنا و تحقیق فحوا بویلہ دیمک
 اولور کہ ہر نہ زماندہ کہ اول حکم سابقدہ و مقادیر ثابته معتدلہ
 اولہ * کامظہر اولان کہ سنہ دخی معتدل و مقصد اولور و ہر نہ
 وقتدہ کہ اول منحرف و منحرف اولہ آنک مظہری ہم منحرف
 و منحرف اولور عارف اولانلر اتردن مؤثرہ استدلال قیلور
 و کل میسر لما خلق له سرینی بیلور و خیر و شرک جملہ سنک
 قضا و قدر تدن اولدوغنہ ایمان و شہادت قیلور

❀ شَهِدَتْ بِعَجَائِبِهَا حُجُجٌ ❀ قَامَتْ بِالْأَمْرِ عَلَى حُجُجٍ ❀

(شہدت) علم بابتدن فعل ماضیدر شہادتدن * شہادت شول خیرہ
 دیرلر کہ قاطع اولہ * یقال شہدت کذا و ربما قالو اشہد الرجل
 بسکون الہاء * تحقیقا قاعدہ در کہ بر فعل علم بابتدن اولوب
 عین الفعلی حرف خلق اولسہ وجہ مذکور اوزرہ و سطن
 اسکان ایلک جائزدر (عجایب) عجیبہ نک جمعیدر و عجیبہ شول

صكسق. سنه يه دير لر كه آني كورن تعجب ايله (حجج) ضم حاو فتح
 جيمله حجتك جمعيدر برهانه دير لر (قامت) ظهرت و دامت غلبت
 معناسنه هم استعمال اولنور بعضي نسخده قامت يرينه
 فاقت واقع اولمشدر * (امر) شان معناسنه اولمده جائزدر
 لكن نهيك ضدی اولان امر قبول اولسه و يا خود ازلی و ايجادی.
 اولان کن امری اولسه جائزدر (حجج) کسر حائله (سنه) معناسنه
 اولان حجه نك جمعيدر و ملت و مال کبی بونده حجج ضم حائله حجتك
 جمعی اولمق دخی جائزدر (الاعراب) بعجايبهاده (با) شهدته متعلقدر
 ضمير مؤنث مقدم ذکر اولنان حکمه عائددر (حجج) شهدت فعلنك
 فاعليدر قامتك ضميری حججه راجع اولور بالا مرده (با) قامته
 متعلق اولور علی دخی قامته متعلقدر و حججدر مراد مقدم اگر
 کسر حا ايله اولسون واکر فتح حا ايله اولسون علی کلا التقديرين
 مضاف مقدر اولوب علی اهل الحجج ديمك تقدير نده اولور * الف
 لام مضاف الیهدن عوض اولوب علی حجج المنکرين بالقضا و يا خود
 علی حجج اهل الاعتزال تقدير نده دينلسه هم وجهدر * مصرع اولده
 اولان حججك دلالتده زياده وضوحی اولدوغی اعتباريله آني
 شاهده تشبيه ايدوب آندن صکره آندن شهدت فعلنی مشتق
 قلمغه استعاره تبعیه دينور * و يا خود حججی شهوده تشبيه قلمغه
 استعاره بالکنایه و آکا شهادت و اثبات ايتمه استعاره تحييده
 دينسه هم جائزدر و بومصرع ثانیده اولان حاء حجج مضموم اولور سه
 رد المعجز علی الصدر صنعی بولنور * واکر مکسور او قنور سه جناس

محرق اولور * و بونده صنعت بدیعهدن تیمم و ایصال دخی
 واردر * پس (المعنی) اول حکم مذکورده و مقادیر مزبورده نک عجایب
 و غرایبیه حجج نقلیه و براهین عقلیه شهادت ایلدی * اویله حجج
 که امر حقله ظاهر و عالیه اولدی اهل سنین اوزره که مراد
 اکثر احوالی و افعالی سنین و شهوددن و نجوم افلاکک تأثیرندن
 بیلوب نحوست و سعادتق و قحط و رخصتی و بونلر امثالی
 شیرلی بونلردن بیلن طائفه اولور * و بونلره اهل سنین دینور
 و حجج ضم حا ایله قرائت اولوندیغی اوزره اهل حججندن مراد قدریه
 و اهل اعتزال اولور که آنلر قبایحی الله تعالی تقدیر ایلدی آنی
 عبد تقدیر و ایجاد ایلر دیو مختلر ابراز ایلدکری ملابسه ایله
 آنلره اهل حجج دینور نته کیم بو اعتبار اوزره اهل کلام دخی
 تعبیر اولنور و اول مقادیر و حکمک عجایب و غرایبیه شهادت
 ایلین حجج نقلیه آیات و اخباردن قتی چوقدر * جمله دن بری
 (انا کل شیء خلقناه بقدر) و دخی (وکل صغیر و کبیر مستطرن) و دخی
 (و ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیره سبحان الله
 عما یشرون) ایتلری و بونلر امثالی اولان ایتلر (بیضاوی) حضر تلری
 بو ایتک تفسیرنده دیر که (و ظاهره نفی الله الاختیار عنهم
 رأساً و الامر کذلک عند التحقيق فان اختیار العباد مخلوق باختیار
 الله تعالی منوط بدواع الاختیار لهم فیها) و اخبار صحیحهدن
 اولان حجج دخی لایعد و یحصی در * جمله دن بری (کل شیء بقدر
 حتی الفجر و الکیس) و بری دخی (ما منکم من احد الا قد کتب

مقعده من النار ومقعده من الجنة قالوا فلا يكل على كتابنا
 يارسول الله و ينزل العمل (قال) عليه السلام اعملوا فكل ميسر
 لما خلق له) نتـه كيم احاديثه متعلق اولان كتب شريفه نك
 قضا و قدره متعلق اولان بابلرده بونلر امشالى حجاج و براهين
 قتي چوقدر * وبوخصوصده حجاج عقليه دخي چوقدر * بوجمله
 امام فخر رازينك (اياك نعبد) آيتـده تحرير ايلديكي بوكلماته
 اکتفا اولندي * بيورر لركه (لاشك ان للبعد قدرة بهاتمكن من
 الفعل والترك و انما يحصل الرجحان بمرجح لم يحصل الرجحان
 و ذلك المرجح ليس من العبد ولو كان ذلك المرجح عاد الكلام
 اليه فلو بد ان يتهى الى الله تعالى فهو بلا شك قنبت ان العبد
 لا يمكنه الاقدام على الفعل الا باعانة الله تعالى و ايضا ان كل
 الخلاق يطلبون طريق الحق ولا يفوذ به الى بعضهم فليس
 ذلك الا بارادة الله الا بعصمته و لا قوة على طاعة الله الا
 بتوفيق الله اى و لا حركه و لا قوة الا بمشيئة الله و (قال العلامة
 النيشابورى) اعلم ان كل ما سواه تعالى انما يحصل بتخليقه و تسكوينه
 فى الافعال التى يلتمس اختيارية الانسان و ذلك مشية الانسان
 محدثة منتهية الى الله تعالى فهو مضطر فى ضرورة مختار الى هنا
 كلامه) پس عبده لايق اولان همان قضايه رضا و ير مكدرد * وقادر
 اولدقجه كندوسنى تسليم و تفويض مرتبه سنه ايركور مكدرد *
 اللهم لا تيلنا الا بالتى هى احسن يا مقلب القلوب و الابصار
 ثبت قلوبنا على طاعتك يا ذى الفضل و المنن)

﴿ وَرَضِيَ بِقَضَاءِ اللَّهِ حِجِّي ﴾ ﴿ فَعَلَى مَرَكُوزِهَا فَعَسَّح ﴾ *

(رضی) علم بایندن مصددر خوشنود اولمق معناسنه (قضا) حکم
 تقدیر معناسنه در محدوده و مقصوره اولور بونده ممدود اولمشدر *
 (قال صاحب التعريفات القضاء الحكم لغة وفي اصطلاح عبارة
 عن الحكم الكلي الالهى على الاشياء في الازل اجمالا هي عليه
 جارية من الازل الى الابد والقدر تعلق الارادة الذاتية بالاشياء
 اوقالتها الخاصة) (الله) اسم ذات مستجمع جميع صفاتدر وبواسم
 جلاله نك «فتوحات عينيه» نام فاتحه تفسيرنده و جلد سابقك دخي
 ابتداسنده تحقيقي و تفصيلي مذ كوردر آنلردن طلب اولنه *
 و خواص و اسرارين استين «منهاج الفقراء» نام كتاب مزده قسم
 ثانیده طلب ايله (حجی) بفتح الحاء و بفتح الجیم حقیق و جدیر
 و اولی مغالرينه در من قولهم (حجی بالمكان اذا قام و ثبت
 فيه كذا) (قال ابن الاثير) يعوجدن امردر * في النهاية * حجی
 بكسر الحاء عقل معناسنه در و ايکيسي بيله مقصودر (عج)
 عاج يعوجدن امردر * قال يقول دن قل کبي * عجت البعير اعوجه
 عوجا و معاجا ديرسن اذا عطفت رأسه بزمامه * يعنى قيجان
 دوه نك باشی بر جانبنه ميل ايتدير رسن (مرکوزه) بونده مرکز
 معناسنه در و مرکز دائرة نك میاننه ديرلر نته کيم (مرکز الدائرة
 و مرکزها اوسطها) ديمشدر (الاعراب) رضی تقدیرا مرفوع
 مبتداء بقضاء الله ده (با) رضا کله سنه متعلقدر قضا ده مضاف اولدی

لفظه جلاله به (حجی) تقدیرا مرفوع خبریدر مبتدأك (فعلی) ده
 (فا) زانده در علی عیج لفظنه متعلقدر وعیج کلمه سینك هم مفعولیدر
 و تقدیمی قصر معناسنی افاده ایتمك ایچوندر زیر معنی (فعلی)
 مرکوزته لاعلی غیره) دیمکی افاده قیلور* و عیج لفظنك علی ایله
 تعدیه سی عطف معناسنی متضمن اولدوغی ایچوندر و مرکوزته ده
 اولان ضمیر رضایه راجع اولور فعیج ده اولان (فا) شرط محذوفك
 چو اییدر* و اگر کسر حایله عقل معناسنه اولور سه مضاف تقدیر
 اولوب نمره حجی و یا خود مقتضا حجی دیمك هم جائزدر* بونده
 ناظم حضر تلی رضایی دائره به تشبیه ایلیوب و آنك اشرف
 و اعلی اولان مرتبه سنی مرکز دائره به تمثیل قیلدی* و جمیع
 جهاندن عطف و میل معناسنه اولان عوجی آکا ترشیخ ایلدی
 (المعنی) الله تعالی حضر تلرینك قضا و قدزتنه رضا هر عبد مؤمنه
 لایق و سزادر* یا خود معنی الله تعالی آنك قضا سندن رضائمره
 عقل و یا خود مقتضای عقلدر و یا مبالغه مراد اولوب محضا عقلدر
 دیمك اوله چونکه قضاء الله رضا عبد مؤمنه واجب و سزا اولدیسه
 ای مؤمن و موحد اولان کسه پس سن همان اول رضا دائره سنك
 مرکزی اوزره کندوکی دوندر* و هر جهتن آنك اشرف و اعلا
 اولان مقامنه توجه و عزیمت ایدوب کندوکی اول مرکزدن
 دور و مهجور ایتموب کورکه حدیث قدسیده الله تعالی حضر تلی
 (من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی فلیطلب ربا سوادی)
 بیور مشدر (رواه البیهقی عن انس رضی الله عنہ و فی الاختیار

السالفة نبينا من الانبياء اشتكى الى الله تعالى من الجوع والفقر
 والقمل عشر سنين ثم كل ذلك ينظر في السألته ثم اوحى الله اليه
 كيف تشكروا هكذا بدوك ان عندي قبل خلق السموات
 والارض واقضيت عليك قبل ان خلق الدنيا افتريد ان ابدل
 ما قدرت عليك من اجلك وتكون مما تحت فوق ما احب وتريد
 ما اريد وعزتي وجلالى لان قلجاح في صدرك هدامرة اخرى
 لا محومك من ديوان النبوة) « كذا في قوة القلوب » فصل
 الخطاب صاحبي بويله بيورر بزدكثيرين جيزي كه بنده را بحق
 سبحانه رساند * رضای بنده است از خداوند تعالى بحکم او *
 (وفي الحديث) اذا احب الله عبدا ابتلاء فان صبر اجتبه وان
 رضی اصطفاه رضا بقضانيه كوكان است بخداوند ونيكوكان از كمانی
 از كمال معرفت حاصل شود و كان نيك بردن بخداوند عين
 مسلمان است رضا عبار تست از رفع كراهيت است در احكام
 قضا و قدر و رفع كراهيت نتيجة رفع اختيار خود اوست ملا-
 حظة فضيلت اختيار حق است) « وفي ترجمة العوارف » (رضامقام
 واصلانست نه منزل سالكان جناحه بشرحافي در جواب سؤال
 فضيل عياض كفت كه الرضا افضل ام الزهد كفت الرضا افضل لان
 الزهد في طريق الرضا واصل وجه خوشترست از انكه دادوين مرتبه
 هر كز مكروهی نرسد) (از امير المؤمنين علي) چنين منقولست
 كدمي فرمايد من جلس على بساط الرضى لم ينله مكروه ابدا رضای
 بنده از خداوند خورانست كه اختيار خویش از ميانه برادرد

تاراضی باشد بهر چه خدای تعالی بکند از محبوب مکر و هکله کل ما
 فعله المحبوب محبوب) (بایزید بسطامی) قدس سره گفته است
 رضای من از حق بان جایگاه رسیده است که اگر مرا جاودانه
 بدوزخ بدارد رضای ترباتم از آنکه بخت اعلی برد (شبلی) گفت
 اگر حق تعالی در روز قیامت مراد میان بومشت و دوزخ مخیر کرداند
 و رضای و در بودن من باشد بدوزخ اختیار کنیم بهر آنکه بهشت
 مراد منست و دوزخ مراد دوست و هر که اختیار خویش بر اختیار
 دوست گزیننده محب نباشد (رساله شاعریده بویه در که و یکلم
 الناس فی تعریف الرضا و کل عبر عن حاله (قال) بعضهم الراضی بالله
 هو الذی لا یعترض علی تقدیر الله تعالی (واعلم) ان العبد لا یکاد یرضی
 عن الحق الا بعد ان یرضی عنه الحق لان الله قال رضی الله عنهم
 ورضوا عنه و قال دویم الرضاء ان لوجعل الله جهنم علی یمینه
 ما یبال ان یحولها علی یساره و سئلت عن رابعة رضی الله عنهامتی
 یکون العبد راضیا عن الله تعالی قالت اذا سرته المعصية كما سره
 النعمة (وقال المشایخ) الرضاء باب الله الاعظم یعنی من رضا بقضائه
 واکرم بالرضاء فقد لغی بالترخیب الاوفی واکرم بالتقرب الاعلی
 و(قيل) الرضاء باب الله الاعظم فمن دخل فيه واستلم اللهم انی
 اسئلك علما نافعاً و یقیناً صادقاً حتی اعلم انه لن یصیبنی الا ما کتب لی
 و الرضا بما اقسمت لی یا ولی الهدایة و التوفیق *

❀ وَاِذَا انْفَتَحَتْ اَبْوَابُ هَدًى ❀ فَاَعْمَلْ لِحُزْنِهَا وَاُولِجْ ❀

(انفتاح) مطاوعت فتحدر اچلمق معناسنه (ابواب) بابك جمعيدر

(هدی) سدی وزنده مصدر در دلالت معناسنه (قال الجوهري الهدي الرشاد. والدلالة يؤنث ويذكر وقال هدية الطريق والبيت هداية اي عرفته لغة اهل الحجاز وصاحب الكشاف هدايي هو الدلالة الموصلة الى البغية بدليل وقوع الضلالة في مقابله) ديمكله تعريف ايلمشدر و امام فخر الدين بوتعريفه اعتراض قلمشدر نته كيم فاتحه تفسيرنده بيان ايندك آنده طلب اولنه (اعجل) عجلدن امر در عجل حرکات ثلثه ايله سرعت و شتاب ايتمكه دير لر طرب بابندن (خزائن) كسر حايله خزينه نك جمعيدر خزينه برشي حفظ و احراز ايدمك مكانه دير لر (لج) كسر لام ايله و لج يلج فعلندن امر در خرب بابندن عددوزنده ادخل معناسنه (الاعراب) (اذا) ظرف زمان تحقيق مرور ايتدي (ابواب) لفظا مرفوع فاعليدر انفتح فعلنك مضافدر هداية و جمله سي جمله شرطيه در (فاعجل) جو ايدر لحزائنهاده (لام) حرف جر متعلق محذوفدر يا قاصدا و يا خود متوجها (ولج) معطوفدر اعجل اوزرينه بونده ابوابدن مراد موانع نفساني و حجيات جسمانيدر كه بونلر طالبك دار هدايته داخل اولسنه مانع اولدوغى كبي * و انفتاح تلك الموانعك ارتفاع و زوالندن استعادة اولور عجله جد و سعي دن و قوة عزمدن عبارت اولور و اوج مقامات هدانك باطنه و دروننه وصول و دخولندن كناية اولور و تقدير معني بويله ديمك اولور كه (المعنى) شول زمانده كه اي طالب سكا هدايت قبولري آچيله پس سن آنك خزينه لري جانبنه قاصد

اولدوغك وعزيمت قلدوغك حالده سرعت وشتاب قيل وانك
 خزينه لرينه داخل اول (التانى فى كل شى خيرا لى عمل الاخرة)
 حديث شريفك مصداقنجه امور دنيا وديندن هر شيدنه تانى
 قلماق واهسته روان اولمق مندوب ومستجبر الاطلب هدايت
 وكار آخرتده دكل * بلكه بو خصوصده عجله وسرعت احسن
 وواجبدر كه بو خصوصده تانى وتأخير اللمده آفت وسرعت وشتاب
 قلمقده مخافت واردر * بيت هين مكو فردا كه فرداها كذشت
 تا بلكلى بكدزد ايام كشت اى خنك اتر اكه او ايام پيش مغتم
 دارد و كذران خویش تا بينند عالم جان جديد عالم پس اسكان
 انا بدید * بويت مقدمه بى بلمكه محتاجدر اول مقدمه بودر كه
 هدايتك انواعى چوقدر وانك اقسامنه نهايت يوقدر لكن
 بو جمله دن قرآن عظيم الشانده اون وجه اوزره كمشدر اول
 بمعنى بيان نته كيم (هدى للمتقين ده) بيان لهم (هديناها النجدين ده)
 بيناله طريق الخير والشر معالرين ويرمشدر و (ثانيا) بمعنى
 ايمان و اسلام واقع اولمشدر نته كيم (وانك هدى) آيتنده اى انك
 لعلى دين الاسلام ديوتفسير قلمشدر (ثالثا) بمعنى توحيدكلوب
 (الخن صدنا كم عن الهدى) آيتنده اى عن التوحيد ديمشدر (رابعا)
 بمعنى دعوتدر (وانك لتهدى الى صراط مستقيم) آيتنده ادعوا
 اليه معناسنى ويرمشدر (خامسا) بمعنى عرفان اولوب (وبالنجم هم
 يهتدون) اى يعرفون الطريق ديمشدر ودخى (وانى لغفار لمن تاب
 الى قوله ثم اهتدى) آيتنده ثم عرف الحق معناسنهدر ديمشدر

(سار) ساقران معناسته نته کیم (من بعد ما جاءهم الهدی) یعنی
 القرآن دیو تفسیر ایلدیلر (سابعا) سنت و طریقت معناسته قیهدیم
 اقدته ای بسنتهم و طریقتهم (ثامنا) اصلاح معناسته (وان الله
 لایهدی کید الخائنین) ای لایصلح (تاسعا) بمعنی الهام (والذی قدر
 فهدی) ای الهام (عاشرا) جنت اعلاویه دلالت اید (الحمد لله الذی
 هدانا لهذا وما كنا لنهتدی) کبی * بونلردن غیری دخی بر نیجه معنایه
 ککشدر لکن بو اون وجهله اکتفا اولندی پس بو ذکر اولتان
 هدایتک خزائی قلوب اولیا و صدور اصفیا و اتقیا اولور چونکم
 بو قدر معلومک اولدوغی توضیح معنی و تحقیق فحوی بویله دیمک
 اولور که ای طالب انوار هدایت و ای راغب اسرار عنایت شول
 زمانده که سکا ابواب هدایت کشاده اولوب مواضع صوری
 و معنوی کیدوب و حجاب نفسانی و شهوانی دست توفیق
 رفع ایده اول انواع هدایتک خزینه لری اولان قلوب اولیا یه
 و اصفیایه رعایت ایلمک سعی و همت ایده * وانلرک بیت الله
 اولان کو کللری خانه سنه نیجه خدمت و عبودیتله داخل اوله
 تا کیم منظور الهی اوله سن و هدایت و عنایتک جواهرینه وصول
 بوله سن (مثنوی) افت این در هوا و شهوتست * ورنه اینجا
 شربت اندر شربتست * و رب مجوبار خدایی راتوزود * چون جنین
 کردی خدا یار تو بود * کفت ادخل فی عبادی تلتقی جنه من رؤیتی
 بامتی (قال رجل) ای (بایزید) قدس سره (دلنی علی عمل از علمته
 احسنی الله قال ادخل قلبا من قلوب الاولیاء فان الله تعالی فی کل

يوم سنين وثلاثمائة نظرة ينظر بها اهل الارض فمن ادركته تلك
النظرة عند شر الدنيا وشر الآخرة واعطاه خير الدنيا والآخرة
وارجوا من الله بدركك بعض لحظاته فيصرف عنك شر الدنيا
والآخرة ورزقك حسن التوفيق والهداية *

❁ وَإِذَا حَاوَلْتَ نَهَايَتَهَا ❁ فَاحْذَرِ أَدْدَاكَ مِنَ الْعَرَجِ ❁

(حاولت) تاء خطابه محاوله دندر (والمحاولة طلب الشيء بحيلة كذا
في النهاية) (نهاية) غايته ديرلر بدايتك ضديدر (احذر) حذر دن امردر
علم بابندن حذر احتراز ايمسكه ديرلر * وحاذر خائف معناسنه كلور
(اذ) زمان ماضى ايجون ظرفدر (ذاك) اسماء اشارتدر (عرج) فتحسينه
اقسقلغه ديرلر بونده ادبسنز اولمهدن وكستاخلق قلمه دن استعاره
اولور (الاعراب) (اذ) شرط ايجون (نهايتها) حاولت فعلتك مفعولى
اولور ضمير مؤنث هدايه عاندر فاحذر جوابيدر شرطك من
العرج ده (من) احذره متعلق اولوز (المعنى) شول زمانده كه سن
اول هدايتك نهايتي طلب ايله سن * پس سن اول حينده عدم
استقامتدن وبي ادب اولمهدن حذر ايله تاكيم اول هدانك نهايت
مراتبه واصل اوله سن كه ائلك نهايتدن مراد خاص خواصدن
اولان عارفلرك ومقربلرين مرتبه سيدر هدايتك بدايتي ونهايتي
واردر وبدايتي عوام ناس ايجون ونهايتي مقربان دركاه الهى
ايجوندر * نته كيم (بخم دايه) حضر تلرى حقايق قرآنيه ده
بيورلر (وللهدايه مراتب فان الله تعالى هدا جميع الحيوانات لجلب

المنافع ودفع المضارة كما قال ربنا * الذي اعطى كل شئ خلقه ثم هدى *
 فهذه الهداية للعامة فلا يختص بها احد دون احد واما هداية
 الخواص فهي هداية المؤمنين الى الجنة (يهديهم ربهم بايمانهم) واما
 هداية الاخص فهي الهداية الحقيقية التي من الله الى الله كقوله
 تعالى في تعرض الامتان على نبيه (ووجدك ضالا فهدى) اى ووجدك
 جائز في بيته وجودك فطلبك بوجودى وجذبتك بفضلى وهديتك
 بمجذبات عنايتى ونور هدايتى الى وجعلتك نورا انزلت اليك نورا
 فاهدى بك الى من نشاء من عبادى واهديهم الى صراط مستقيم
 ولهذا قال النبي عليه السلام عرفت ربي برى ولولا ربي ما عرفت
 ربي فالهدا ههنا هو معرفة الله على وجه يقين (وبوذايت هدايتك
 مرتبة معرفت ومقام حقيقتدر طالبه ادب استقامته حاصل اولور *
 قال الامام القشيري ومن لم يكن مستقيما في احواله ضاع سعيه
 وخاب جهده ومن لم يكن مستقيما في اوصافه لم يرتق من مقام الى
 مقام فمن شرط المستأنف الاستقامة في احكام البداية كما ان من حق
 العارف الاستقامة في اداب النهاية) * پس مبتدى اولانلر بدايت
 سلوك كنده لئك اوله دن وعثار وسقوط قلمه دن حذر ايلك
 لازمدر * وفتور وتوانيدن كذرا ايلوب نهايت مراتب هدايته
 ايرنجه يه دك وروى حقيقتى كورنجه يه دك * سعى وعزيمت ايلك
 كرك نتكيم بيورر قال قدس سره *

* لِتَكُونَ مِنَ السُّبَّاقِ إِذَا * مَا جِئْتَ إِلَى تِلْكَ الْفُرَجِ *

(تكون) افعال ناقصه دندر (سباق) ضم سين مهمله ايله وتشديد بباء

موحده ايله سابقك جمعيدر سبقت ايديجي معناسنه در (اذا ما) ده
 (ما) زائده در (جئت) آيت معناسنه در محي نك ماضى مخاطبيدر اجوف
 يائيدر بونده قدم عقله اولان سير و حر كت مراد اولور (تلك)
 اسماء اشارتنددر ذلك مذ كره اشارت اولدوغى. كى تلك مؤنثه
 اشارت اولور بونده مشار اليها فرجدر (فرج) ضم فافتح رايله
 مكان واسع معناسنه اولان فرجه نك جمعيدر (الاعراب) (لتكون) ده
 (لام) بيت سابقده اولان احذر كله سنه متعلقدر (من) يكون كله سنه
 متعلقدر (اذا) ظرفدر ماقبلنه (الى) تضمين اولنان مقدر قاصدا كله سنه
 متعلق اولقده جائزدر * وجئت فعلنه متعلق اولمق هم جائز و تقدير
 (المعنى) شول زمانده كه سن اول هدايتك نهايتى طلب ايله سك
 پس سن حذر ايله اول حينده سقوط و عروجدن تاكيم سابقين
 زمره سنده اوله سين شول زمانده كه سن اماكن واسعه و مراتب
 عاليه جانبنه كله سن سير و ارتحال قله سن پس (السابقون اولئك
 المقربون) نص كريمى ايله مشار اليهم اوله سن و مقربلر عددندن
 اوله سن ديمك اولور (وعلامه نيشابورى) بو آيتك تفسيرنده
 بويله بيورر كه اى الذين سبقوا الى مادعا هم لله اليه من التوحيد
 والاخلاص والطاعة اولئك المقربون الى مقامات لا ينكشف
 عنها المقال غير الخيال فى جنات النعيم بيان محل اجسادهم او هي
 حينة الروحانية النورانية) پس * بو بيتده دخى فرجندن مراد
 اخرنده اولان جنت آجله اولور كه اكا (مشايخ صوفيه) جنت
 الاعمال دخى ديرلر * ويا خود مراتب سلوكده اولانكه جنت عاجله

مراد اولور که اکا عارف لرجنت معرفت تعبیر ایدر لر (کافی التقزی فی شرح الحکم حاکیا عن بعض المعارفین ان فی الدنیا عاجلة من رخلها لایش تاق الی الجنة الاجلة قیل وماهی قال معرفة الله) وحضرت رسولک صلی الله علیه وسلم (لکل قرن من امتی السابقون) بیوردوغی حدیث شریف موجبنجه بوایت ایجره هر قرنده سابقلر واردر * ومنهم سابق بالخیرات * ایه کریمه سنک مصداقنجه خیرات و طاعاته سبقت ایدنلر و علم و معرفت یولنده استقامتله کیدنلر و کندولری مقرب درکاه قیلوب عیش ابدی و سعادت سرمدی مرتبه سنه و اصل ایدنلر *

❀ فَهَٰئِكَ الْعَيْشُ وَبَهْتِهِ ❀ فَلَيْتَهُجَّ وَ لَيْتَهُجَّ ❀

قال الجوهری (هنا وهنا) للقرب اذا شرب الی مكان هنالك للتباعد واللام زیاده والكاف للخطاب وفيها دلیل علی التباعد فتفتح للمذکر یکسر للمؤنث قال الفراء یقال اجلس ههنا ای قریبا (عیش) فتح عین مهمله ایله حیات معناسنه در (بهجت) کوزلکه دیرلر حسن کبی (متهج) سرور معناسنه اولان ابتهاجک اسم فاعلیدر سرور معناسنه و متهج افتعال باندن اسم فاعلیدر (نهجت) الطریق ای سلکته (قولندن مأخوذ در نهج و منهج طریق و اضحه دیرلر و بونده متهج دن مراد سالکان طریق الهی اولان ابرار و اختیار * متهج دن مراد واصلان مرتبه قرب ربانی اولان اصحاب علوم و اسرار اولور (الاعراب) فهناک ده (فا) تعقیب ایچوندر (هناک) اشارتی متضمنه اولان طر و قدندر مشار

اليه بيت سابقده اولان فر جدر (العيش) مبتداء (هناك) مقدم خبر در
 تقديم خبر حصرده افاده ايلر * (اي فهناك لافي غيره) تقدير نده اولور
 (بهجت) عيش اوزره معطوفدر اكا متصل اولان ضمير عيشه عائد
 اولور فلمبتده (فا) عطف ايجوندر (لمتبهج) ظرف مستقر در مبتداء
 محذوفك خبريدر تقديرى حاصل لمتبهج ديمك اولور لمتهج اكا
 معطوفدر و بو ايكي سنك تنوينلرى تعظيم معنالرين اشعار قيلور
 (المعنى) پس عيش ابدى و حيات سرمدى و اول عيشك بهجت
 و نظارتى همان فرجه لردن غيرى مرتبه لرده دكلدر * پس اول
 عيش ابدى قرب الهى و مشاهده لقاى ربانى متبهج و مسرور
 اولان و اصلر و مقربلر ايجوندر * و دخی طریق هدایه و سیدل
 مصطفىایه استقامتله سالک اولان متقیلر و سابقلر ايجوندر
 كأنه ناظم حضرتلرى دیر که (عجبوا لهذين الصفيين العظيمين
 من بين سائر البشر فانهما الفائزون بالعيش الابدى و ما عدا
 هما اما هالك اوفى الخطر) که (افضل بشر) حضرتلرى صلى الله
 عليه وسلم (لا عيش الا عيش الاخرة) بيوردیلر و بونى اول حضرتدن
 (انس حضرتلرى) روایت قیلدیلر * معنای شریفی (ای لا عیش باق
 الا عیش الاخرة) ديمك اولور * پس (ان العيش الباقي و بهجته
 فى الجنة) قولنك مصداقجه اكر متقیلره و اكر متتهیلره عیش
 باقى و مشاهده لقاى ساقى (ان المتقين فى جنات و نهر فى مقعد
 صدق عند مليك مقتدر) ایه کریمه سنك طبقنجه مقعد
 صدقه ملك مقتدرک قربنده استعدادلرى و قربتلرى

مقداری هر برینه عطا اولنور و انعام قلنور و بودنیاده هم
 اصحاب سلوک جناب عزته مناجات ایتمده لذات جناته مشابه
 اذواق جلیله بولورلره اكا حیات اجله تعییر قیلورلر (کما قال
 سلیمان دارانی لیس فی الدنیا شیء یشبه نعیم اهل الجنة الا ما یجداه اهل
 التملق فی قلوبهم فی اللیل من حلاوة المناجات و حلاوة المناجات ثواب
 عاجل لاهل اللیل) کذا (فی العوارف) اما که قرب حق و مشاهده
 جمال مطلق ایله متهیج و مسرور اولان اصحاب کمالک بو حالده
 اولان عیش و نوشی و ذوق صفای و هو شیء هم تعییره کلنز و نطق
 ثباته صیغمز * نته کیم حضرت مولانا بونلرک مراتب علیه لرندن خبر
 ویرر (متوی) وار هیده از جهان عاریه ساکن کلزار * و عین جاریه
 بر سر یر سر عالی همتش * مجلس و جاه و مقام ورتبتش * مقصد صدق
 که صدیقاندر و جمله سر سبزند و شاد و تازہ روجهد میکن
 تار خود یابی دهان واجب این علم است داری نهان کنج پنهانست
 علم معنوی صاح ورتواید کرزتو بیرون شوی * قال الناظم

❖ فیهج الأعمال اذا رکدت ❖ فاذا ما هجت اذا تهج ❖

اللغات (هج) کسر ها ایله و سکون جیم ایله حاج بهیج دیر لر قن برشی
 مضطرب و متحرک اولسه و حاج الغبار دیر لر توز قویسه و حاج فلان
 الشیء دیر لر قن برکسه برشی اثاره و تحریک ایلسه * زیرا هم متعدی
 و لازم اولور نته کیم بونده متعدی واقع اولمشدر (الاعمال) عملک
 جمعیدر (رکدت) نصر بابندن رکود دندر (رکود) سکونه دیر لر نته کیم
 ساکن اولان آبه ماء را کد دیر لر * بونده رکدت انقطعت معناسنه

استعمال اولنشددر (هجت) بونده هجدهن ماضی مخاطبدر (تهج)
 تاء مفتوحه و كسر جيم ايله بودخی هجانددر (الاعراب) فاء
 شرط محذوفه جوابدر زیراتقدیركلام (اذا كان العیش المذكور
 هناك المبتهيج والمتهيج) جزء بما كانوا يعملون) فهيج الاعمال
 ايها المبتدى انت اذا ركبت (ديمك اولور) الاعمال) لفظا متصوب
 مفعوليدر هيج امرينك (اذا ركبت) ظرفدر ماقبانه اذا مادمه (ما)
 زائده در اذا ظرف زمان مستقبل ايچوندر نته كيم شرحی مرور
 ايتدی (اذا) تنوين ايله (حين اذا كان كذلك) معنائه اولوب
 تنوين مضاف اليه دن بدلدر * تهج نك تحتده مستر اولان
 فاعلی ضمير اعماله راجع اولور واذامابه جواب وجزا اولور
 (المعنى) بيت بويله ديمك اولور كه چونكم اول اما كن واسعه
 ومراتب عاليه اولان عيش مذكوره منتهى اولان متهيج
 متوسط اولان متهيج ايچون حاصل واعمال حسنه يي تحريك
 ايله شول زمانده كه اول اعمال ساكنه اوله و ماء راكد كي
 همان بريرده قله * پس هر نه زمانده كه اعمالی راكد اولدوغي
 حينده تحريك ايله سن واکا سوار اولوب ايلرو كیده سن
 اول اعمال سنك سعی و همتكندن جان بولور حضرت ناظم
 كرم اولان طالبي برسيدل كنایه سوار كرد انكيزه واعملى غباده
 تمثيل ايدوب وياخود اعمالی اسب كرد انكيزه تشبيه ايلشدر
 واکا خطابا كانه بويله سويلشدر در كه اى طالب الهی پس سن
 متهيج و متهيج اولشدر كي اسب اعماله سوار اول و بوميدان

محبتده اثار اعمالی اثاره قبیل شول زمانده که اسب عمل طوره
 وانک غباری و اثارى هم را کده و ساکنه اوله سن آنی
 تهیج و تحریک ايله زیرا که اول را کد و ساکن اولدوغی حینده
 سن انی تهیج و تحریک ایلسک اوزمانده اول اعمال سنک
 همت و سعیکه متحرک اولور و اسب کرد آنکیز کبی اول مطلب
 اعلا و مقصدانیا جانبه سیر و حرکت قیلور * اکر سرعت و کریمیت
 اولمز ایسه باری فتور و کسل سیدله انک رکود و سکوننه
 راضی اولماق کر کدر نته کیم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
 و سلم بیورر لر (احب اعمال الی الله وادومها وان قل رواه ابو
 هریره و عائشه رضی الله عنهما اتفاقاً علی الروایة عنها) (قال شیخ
 الشارح فی شرح هذا الحدیث) فیه اشارة الی ان قلیل العمل
 اذا دوام خیر من کثیر المنقطع وانما کان كذلك لان بدوام القلیل
 یدوم الطاعة والذکر والمراقبة والاخلاص والاقبال علی الله
 فالقلیل الدوام یزید الکثیر المنقطع اضعافاً مضاعفة ولهذا انکر
 اهل التصوف ترک الاوراد کما ینکرون ترک الفرائض) و بر
 اخر حدیث که عبدالله بن عمرو بن عاص حضرت لر ندن شیخین
 بویله روایت ایدر لر که (قال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 خطاباً له وارشاداً لامته یا عبدالله لاتکن مثل فلان کان
 یقوم من اللیل فترک قیام اللیل والمعنی کان عبدالله بن عمرو
 یقوم ویتعمد بعض اللیل وترک القیام بعض) (قال الشیخ الا
 کمل فی الحدیث حیث علی المداومة علی الخیرات والطاعات والنهی

عن تركها وان الانسان اذا عمل عملا لا يتركه وعن عائشة رضى الله
الله عنها قالت دخل على رسول الله صلى الله عليه وسلم وغندي
امرأة من بني اسد فقال عليه السلام من هذا قلت فلانة لانام
الليل فقال عليه السلام عليكم من الاعمال تطيقونه فان الله
لا يمل حتى تملوا او كان احب الدين اليه مادام عليه صاحبه الحديث
لا يمل من الملل والملال فتور يعرض للنفس من مزاولة وشئ
فيوجب الاعراض عنه وهذا يستحيل على الله فيكون معناه منتهاه
فسمى فعل الله نقلا على طريق الازدواج اى ان الله لا يعرض عن
قبول طاعتكم حتى تملوا فان ملتم يعرض حينئذ عن قبولها
« كذا في شرح المشارق للشيخ اسماعيل » (مثنوى) جنبا اسان دام
پشرونى سيش رونی حروف را کرو کرم و چون جسم موسی
کلیم تا بحر بس بهاء کلیم همت سیرتش جون این بود سیر جانش
تا بعلین بود شهبواران در سیاق با خند خربطان در بایکه انداختند

❀ وَمَعَاصِرِ اللَّهِ سَمَّاجُهَا ❀ تَزْدَانُ لَدَى الْخَلْقِ السَّمِجِ ❀

(معاصی) معصیتک جمعیدر معصیت طاعتک ضدیدر (سماجت) وزنا
ومعنا قباحت معانسه در (تزدان) زینتدن افتعال بابنک مضارع
مؤنثیدر اصلنده تزین ایدی بروزن تفعل بابنک ماقبلی مفتوح
اولدیغی چون الفه قلب اولدی وتای افتعال دخی ماقبلی ذا اولدوغی
ملابسه ایله داله قلب اولوب تزدان اولدی بونده تزین معناسی
مراد اولور (لدی) دال مهمله ایله علی وزننده عند معانسه در
بعض نسخهده ذال معجمه ایله صاحب معانسه اسماء سته

معتله دن اولان ذوواقع اولشدر (خلق) ضم خاء معجمه ايله ودخی
ضم لامه خوی معناسه در فتح خاء معجمه ايله مخلوق معناسه
اولق هم جائزدر ووجهدر (سمیح) کشف وزنده سماجتدن صفة
مشبهه در (الاعراب) (واو) ابتدایه (معاصی) تقدیر امر فروع
مبتداء مضافدر لفظه جلاله به (سماجتها) مبتداء اولک خبریدر
بودخی جائزدر که سماجتها معاصیدن بدل اشمال اوله (وتزدان) جمله سی
مبتدیانک خبری اوله (لذی الخلق) اگر ضم خایله فرض اولنورسه
بر اخر مضاف تقدیر ایتک اوزره مضاف اولور (لذی الخلق
السمیح) تقدیرنده اولور (تزدان) فعلنک فاعلی تحتنده مستترهی
سماجته عائد اولور سمیح صفتیدر خلقک (المعنی) معصیتلر خلق قبیح
صاحبنک قتنده متزین و مستحسن اولور زیرا هربار که بر کسه
بر کناهی اشلسه وتوبه واستغفار قیلسه انک قلبنده بر سیاه نکته
حاصل اولور حتی انک قلبی احاطه قیلور واکاذین دینور (ذنبا
حصل له فی قلبه نکته) (کاروی ابوهریره رضی الله عنه) (قال
صلی الله علیه وسلم ان العبد کما اذنب ذنبا حصل له فی قلبه نکته
سوداء فاذا تاب واستغفر ضقل قلبه * وان عاذزادت حتی یسود
قابه فذلک دان الذی ذکر الله فی کلامه) (قال) کلابل ان
علی قلوبهم ماکانو یکسبون) چونکم قلب سیاه اوله علامتی
اولدر که معصیت انک صاحبنه شیرین اولور وخوش مستحسن
کلور نته کیم مثونیده بیوررلر (مثنوی) چون کند اصرار
وید بپشا کند خاک اندر جسم اندیشه کند توبه نندیشد وکر

سیرین شود بردلش آن جرم تابی دین شودان پشیمانی ویارب
 رفت ازو مست براینه ژنک توبتو مرد اهنکرکه اوزنکی بود
 رودرا باروش همرنکی بود مرد رومی کوکند اهنکری روش
 ابلق کردواز روداوری پس چه چاره جزیناه چاره کر ناامیدی
 مس واکسیرش نظر ناامیدی رایه پیش اوینه از درد بی دوا بیرون
 بجه جهد کون تانور تو رخشان شود تاسلوک خدمت اسان شود *

❀ وَ لِطَاعَتِهِ وَ صَبَاحَتِهَا ❀ اَنْوَارُ صَبَاحٍ مُنْبَلِجٍ ❀

(طاعت) معصیتك ضدیدر طاع یطوع دن مصدر در امر حقه انقیاد
 ایتکه دیرلر (صباح) فصاحت و زننده حسن بانندن کوزل یوزلو
 اولغه دیرلر (یقال صبح فلان ای صار حسن الوجه فهو صبح
 ای جمیل) (انوار) نورك جمعیدر نور بنفسه ظاهر و غیر بی مظهر
 اولان کیفیته دیرلر (صبح) مسانك ضدیدر که مراد فجر در (منبلج)
 انفعال بانندن اسم فاعل در انبلج الصبح دیرلر چان صباح آغرسه
 (الاعراب) (لطاعته) ظرف مستقر در و مقدم خبر در اکامتل
 اولان ضمیر مجرور بیت سابقده اولان جلاله به راجع در (وصبا
 حتها) طاعت اوزره معطوف در و اکامتل اولان (هم) طاعته
 عائد در (انوار) لفظا مرفوع مؤخر مبتداء مضاف در صباحه (منبلج)
 لفظا مرفوع مؤخر مبتداء مضاف در صباحه منبلج لفظا مجرور
 صفتیدر صباحك (المعنی) و اول اللهم طاعنی ایچون ودخی
 اول طاعتك حسن و جمالی ایچون صباح منبلجك انواری واردر

يعني الله تعالى حضرته اولان طاعتك انواری واول طاعتك
عالم معنیده اولان حسن بهجتی ضیا بخش عالم صباحك انواری
كییدر كه اول ظلمت محسوسه بی نیجه ازاله ایلر سه بودخی ظلمت
معقوله بی اویله ازاله ایلر * آكر مطیع اولنلرك نوری محسوسی
ظاهر اولسه ایدی صباح انوارینه غالب اولیدی وزمین اسمانی
اراسنی طولدرر ایدی (كما قال الشيخ ابوالحسن الشاذلی)
(لو كشف عن نور المؤمن المطیع) لطبق ما بین السماء والارض فإظنك
بنور الولی ولقد سمعت شیخنا ابوالعباس یقول لو كشف عن
حقیقة الولی العبدلان اوصافه من اوصاف الله ولو كشف الحق
تعالی عن انوار قلوب اولیائه لانطوی نور الشمس والقمر من
مشرقات انوار قلوبهم لان نور الشمس بطراء علیه الكسوف
والغروب وانوار قلوب اولیاء الله لا كسوف لها ولا غروب
ولذلك قال القائل ان شمس النهار تغرب باللیل وشمس القلوب
لیس تغیب) (كذا فی شرح الحكم لابن عطاء الله الاسكندری)
اكر چه بودنیاده نور طاعت پیدا دكلدر لكن روز قیامتده بر
مصدق (یوم ترى المؤمنین والمؤمنات نورهم یسعی بین ایدیهم
وبایمانهم) مؤمنلرك نورینی عمللری قدر اوكلرنده وصاغ یا نلرنده
سعی ایلر كورده سن (قال عبدالله بن مسعود رضی الله عنه یؤتون
نورهم علی قدر اعمالهم وعن قتاده قال مرفوعا بلغنا (ان النبی
صلی الله علیه وسلم قال ان كل مؤمن یجعل له النور یوم القیمة علی
قدر عمله فمنهم من یضی نوره الی موضوع قدمیه وادانهم

نورا يكون نوره على ابهامه وقد بينا في هذا الكتاب مراد ان الخيرات والطاعات كلها انوار) كذا (قال النيشابورى و تفسير هذه الاية)

❁ مَن يَخْطُبُ حُورًا خُلِدَ بِهَا ❁ يَنْظُرُ بِالْحُورِ وَبِالْعُنْجِ ❁

(يخطب) نظر بابتدئ فعل مضارع در و كسر خا ايله اولان خطبه دن تزوج ايچون عورت طاب ايتمه كي دير لر يقال خطب فلان المرأة للشكاح يخطب خطبة بالكسر اذا طلبها للتزوج قال ابن الاثير في النهاية (الحور) بضم الحاء نساء اهل الجنة واحدهن حوراء وهى شدة بياض العين الشديدة سوادها (وقال الجوهرى وانما قيل للنساء الحور العين تشبيها بالطباء والبقر) مصدرى فتحتهنله (حور) كوزك سواد نه دير لر اهنوك بقر ك كوز لرى غابت سياه اولدوغى ايچون نساء جنت المرئة تشبيه اولمشدر (وقال امين الدين فى مجمع البيان فى تفسير (وزوجنا هم بحور عين) فالحور البيض النقيات فى حسن وكمال والعين الواسعة الاعين فى صفاء وبها (الخلد) ضم خاء معجمه وسكون لام ايله دائم و باقى معناسنه خلود كى مصدر در و جنان عاليه دن برينك هم اسميدر بونده جنت مراد اولور (يظفر) علم بابتدئ فعل مضارع در با ايله وعلى ايله بنفسه دخى تعديه ايلر مصدرى فتحتهنله ظفر كلور ظفر مطلوبه فائز اولمه دير لر (غنج) غينك ضميله ونونك سكونيله و فتحه سيله هم علم بابتدئ در شيوه و نازه دير لر بعض نسخه لرده خلد يرينه عين واقع اولمشدر (قال ابو عبيده العين جمع العينا وهى عظمة العينين) (الاعراب) من شرطيه در (يخطب) من شرطيه ايله مجزومدر و (حور) لفظا منصوب يخطب

فعلتك مفعوليدر مضافدرخلده * مهاده (با) سببيه در ضمير طاعته
 راجعدر (يظفر) جوابيدر شرطك بالحورده بايظفره متعلقدر
 والفلام عهدايجوندر و (بالغنج) بالحور اوزره معطوفدر لفظ ذوات
 تقدير اولنوب و بذوات الغنج ديمك منزله سنده اولور وينه هم
 وجهدر * بو تقدير جه صفاتي ذات موصوفه اوزره عطف اولنوب
 من الملك القوم وابن الهمام قيلندن اولور و بونده اولان الفلام
 جنس ايجوندر بو تقدير اوزره جمعك مفرده اضافتي قيلندن
 اوليوب ذوات غنجات مثابه سنده اولور (المعنى) شول كمسه
 كه اول طاعت سبيله خالق انس و جاندن حور جناتي طلب
 ايله اول حور يله و انلرك شيوه و نازنه ظفر بولور و مرادنه
 واصل اولور (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان في الجنة
 لجمعا للحور العين يرفعن باصوات لم يسمع الخلائق مثلها يقنن
 نحن الخالدات فلا يندونحن النساء فلاسوس ونحن الواضيات
 فلا نسخط فطوبى لمن كان لنا و كنهاله و روى انه عليه السلام
 وقال انه يسطع نور في الجنة فيقولون ما هذا قالوا منوء تعز حواك
 فحك في وجهه زوجها كذا في الزهدة رواه ابو نعيم وعن ابن عباس
 رضى الله عنهما قال عليه السلام لو ان امرأة من النساء اهل الجنة
 بصفت في سبعة ابحر لكانت تلك الابحر احلى من العسل واخرج
 امام احمد في الزهد عن عمر بن الخطاب قال سمعت رسول الله
 صلى الله عليه وسلم لو اطلعت امرأة من نساء اهل الجنة الى
 اهل الارض لملاّت الارض) ريح مسك بيت پاى تاسر جمله لطيفي

کوی استاد ازل طینت پاکش از جان و دل نه زاب و کل سرشت *
ازواج مطهره حقنده وارد اولان احادیث شریفه قتی چو قدر
و بونده ایراد نه امکان یوقدرو بر مقدار دخی اصحاب تحقیقک مشربنه
کورد بر قاج کلمه عجیبه قلنسون (قال) العارف الربانی فی الباب الخامس
والستین من الفتوحات قولاً اجمالاً هذامات عمل من الاعمال فریضة
کانت او نافله و لافعل خیر و لا ترک محرم و لا مکروه الاوله جنه
مخصوصه و نعيم خاص یناله من رخلها فامر الله و رسوله ببشارة
المؤمنین و قال (و بشر الذين امنوا و عملوا الصالحات ان لهم جنات الخ
بان تبشر العوام بالنعم المذكورة المؤجلة فی روضات الجنات و الخواص
بالنعيم المعجل فی رياض القرب و الوصول الی اعلا المقامات المعجلة
فقد يحصل لهم الجنان القرب المعجلة من بذرا الايمان الحقیقی و اعمال
لهم الصالحة القلبية و الروحية و السرية من التوحید و التجريد
و التفرید و غيرها و لهم فی جنات القربات ارواح من انکار اسرار
القلوب مطهرة من ملابسة الاغیار و هم فی اقتضاءهن خالدون
(متنوی) قاصرات الطرف باشد ذوق جان جز بنخصم خویش نماید
نشان قاصرات الطرف امدان مدام و بین حجاب ظرفها هم چو خيام
کوزه می بینی ولیکن ان شراب روی نماید بچشم ناصواب کاسه
بیدا اندروینهان رغد طاعمش داند کران چه میخورند قال الناظم

❖ فَكُنِ الْمَرْضَى لَهَا بُقَى ❖ تَرْضَاهُ عَدَاؤُهَا وَ تَكُونُ بُحْ ❖

(کن) افعال ناقصه دن اولان کاندن امر در (مرضی) مرضی دن

اسم مفعول در تقي و تقوی معناسنه در اصلنده و قايدی و اوتايه قلب
اولندی نجاح کبی اصلنده و جاه و اوتايه قلب بدل اولندی تقا اصلنده فرط
صيانته ديرلر و عرف شرعده اخترده ضرر و یرن شیلردن توی
ایسکه ديرلر (رضاه) رضانک مضارع مخاطبدر (غدا) اصلنده غدوا
ایدی و اوی بلا عوض حذف اولمشدر یدک اصلی یدی اولوب
بلا عوض حذف اولوندوغی کبی غدا اصلنده یارین دیمک معناسنه در
لکن بونده یوم قیامت مراد اولور (تکون) مضارع مخاطبدر نجی یخو
نجاه دن فعلیل و زنده در اصلنده نجیو ایدی و او ظرفده واقع
اولغله یایه قلب اولنوب یا یا ایچنده ادغام اولندی اگر چه قاعده
نحو اوزرینه نجیا دیمک کرک ایدی و لکن وزن و قافیه دن
اوتری یانک حرکه سنی و الفن حذف ایلیوب لغة ربیعه کبی
منصوبی مرفوع شکلنده قلمشدر که انلر وقف حالتده منصوبی
مرفوع کبی ایدر نته کیم ابن الفارض حضرتلری تائیسه سنک
اولنده (سابق الاطفان یطری الییدطی) دیوب طیا دیمه مشدر
(الاعراب) فکن ده فاشرط محذوفک جوابیدر اسمی تحتنده مستر
انت المرضی لفظا منصوب خبریدر * کنت المرضی موصوف محذوفه
صفت اولوب فکن الکفو المرضی تقدیرنده اولسه هم وجه در
لهاده (لام) مرضیه به متعلق واکامتصل اولان ضمیر مجرور حوره
راجعدر اگر چه لهن کرک ایدی لکن رعایة للوزن جمع مؤنث
واحدسه سی معامله سیله معامله قانمشدر (تبقی) ده یاسیبیه در کن کلمه سنه
متعلقدر رضاه جمله سی تقایه صفت اولور و ضمیر بارزهم اکا

رجوع قیلور غدا برضایه ظرفدر تکون ترضاه اوزره عطفدر اسمی
ضمیر خطابدر خبری نجددر المعنی فاذا کان كذلك سن اول
حوریلره ورع وتقوی سبیله زوج مرضی اول اولیه تقوی که
یوم قیامتده اندن راضی اولورسن وانک سبیله اول کونده
عذاب خدادن نجی اولورسن وفلاح ونجاة بولورسن (کما قال)
الله تعالی ثم ننجی الذین اتقوا ونذر الظالمین فیها جثیسا بس
حوریلرین سخا وترک هوا ودخی صلاح وتقوی در دیمشدر
نته کیم (ابوهریره) حضر تدرندن بویله روایت ایبشدرکه
(قال) ابوهریره یتزوج احدکم فلانه بنت فلان بالمال الكثير والخدمة
ویدع الحور العین بالقمه والتمرة والکسرة والتقوی والطاعة
اخرج ابن ابی الدنیا (عن قتاده) قال لما خلق الله الجنة قال لها
تکمنانی قالت طوبی للمتقین (واخرج ابن ابی الدنیا ایضا عن مالک
بن دنیا (وقال) القیمة عرس المتقین) وبتقوانک زیاده شرح
وتحقیقی (منهاج الفقراء) نام کتابمزده قسم ثالثک باب ثانیسنده
درجه سادسده طلب اولته بوقدرله اکتفاولندی قال الناظم *

❀ وَأَتْلُ الْقُرْآنَ بِقَلْبٍ ذِي حُزْنٍ وَبِصَوْتٍ فِيهِ شَجٌّ ❀

(اتل) تلا یتلوتلاوة دن امردر تلاوة بونده قرائت معناسنده در (قال)
الاصفهانی القرآن فعلان من القراءة وهو ضم ما كان متفرقا يقال
قراءة الشيء قرأنا جمعه وصممة بعضه الی بعض ومنه قولهم ما قرأت
هذا الناقة نسلا ای لم تضم رحمها علی ولد ومنه سمي القرآن ولا

يطلق في عرف الشرع الا المنزل على محمد عليه السلام والقرآن
 اسم للمجموع ويسمى بعض للجزآن ايضا قرآنا تسمية باسم
 الكل وقال ابن الاثير في النهاية والاصل في هذا اللفظ الجمع
 وكل شئ قرأه جمعية وسمى القرآن قرآنا لانه جمع القصص والامر
 والنهي والوعيد والايات والسيور بعضها الى بعض وهو مصدر
 كالغفران والكفران) قلب لغته تركبجه يورك وفارسيد دل
 ديد كرى در * مودعه قلب جسماني شول صنوبرى الشكل لحم
 ياره سنه ديرلر اول صدرك جانب ايسر نده مودعه اولمشدر
 (والقلب مصطاح عند العلماء والمشايخ هي اللطيفة الربانية تعلق
 تلك اللطيفة بهذه القاب الجسماني وهي حقيقة الانسان وسماها
 الحكماء النفس الناطقة) بعض محل علم وعقل ومعرفة دخى
 قلب اطلاق ايدرلر (كما قال البيضاوى في قوله) ختم الله على قلوبهم
 القلب هو محل العلم وقد يطلق ويزاد به العقل والمعرفة) بعضلر
 دخى حقيقته قلب نه اولدوغنى بيلمبوب متحير اولمشدر نته كيم
 على بن سهل من الصوفيه ديمشدر (القلب من يقولون وانا احب
 ان ادري رجلا يصف لى اى القلب او كيف القلب فلا ادى ذى
 لازمة الاضافة) اولان اسماء سته معتله دندر صاحب معناسنه (حزن)
 فتح حاوسكون زا ايله نصر بابندن (وحررق) فتحينته علم بابندن
 بوايكى وجه اوزره قراءت اولتورسه هم جائزدر (وحزن) سرورك
 ضديدر قيغويه وغصهيه ديرلر وغمه دخى اطلاق اولنور بونده
 الكسار ورقت قلب مراد اولور بعض نسخده حزن يرينه

فتح راه مهمله ایله حرق واقع اولمشدر حرارت معناسنه اولان
 حرقتهک جمعی اولور (صوت) آوازه دیرلر (شجی) شجودن حزین
 معناسنه در (شجو) حزنه و غصه یه دیرلر رجل شج و شجی دیرلر
 حزن معناسنی ویرلر شجی بونده عمی و زننده فعل ماضی
 اولوب ضرورت شعر قافیه ایچون یاسی اسکان اولنسه هم
 جائزدر (الاعراب) القرآن لفظا منصوب اتل امرینک مفعولیدر
 بقلبده با تل کلمه سنه معتقددر بابونده مصاحبت ایچون دراستعانت
 ایچون اولوق هم جائزدر زیرا تدبر معانی ایلمده و ادبه رعایت
 قلمقدمه قلب قرآنه الت کبی اولور ذی حزن قلبک صفتیدرا کا متصل
 اولان ضمیر صوتیه راجع اولور ناظم حضرتلری تقوانک
 فضیلتین بیان ایلر که واندنصکره افضل اعمال اولان تلاوت
 قرآنی امر ایدوب دیرکه (المعنی) ای طالب رضای رحمانی وای عاشق
 لقاء سبحانی سن حضرت قرآنی حزن وانکسار صاحبی اولان
 قلبله تلاوت ایله ودخی شول برصوتله تلاوت ایله که انده حزن
 وبکا ایله او قومقدر اگر حزن وبکا اولمازسه بادی تحازن و تباکی
 قلمقدر (قال فی متن الشرعة وبقراء القرآن بحزن ووجد فان لم
 یکن له حزن فلیتجازن ای فلیظهر الحزن ولیتکلف فیه ویبکی
 فی القرآن لقوله علیه السلام ابکوا بالقرآن فان لم تبکوا افتبا کو
 (منوی) زابر کریان باغ سبز و ترشود زانکه شمع از کریه روشن
 ترشود تانه کرید ایرکی خندوچمن تانه کریر طفلی کی جوشدلبن
 مایه در بازار دنیا این وزاست مایه انجا سوز دو چشم ترست)

وجملة ادابتدن بری دخی بلا تعجیل مخارجہ رعایت ایدوب
 ترتیل اوزره او قومقدر (نظم) ورائش زبان مکن کج لیج حرفهایش
 اداکن از مخراج دورباش از تهتک و تعجیل کان کیراز تأمل ترتیل
 و حضرت امام علی کرم الله وجهه امام حسین حضرت تدرینه
 نصیحت طریقیله تعلیم اداب تلاوت بیوردقلری قصیده قرآن
 عظیمک حین تلاوتده ادابنی جامع اولدوغی ایچون بو محله کتب
 اولندی نته کیم بیورر قصیده شریف ابنی ان فیہ مواعظ فمن
 الذی بفتانہ یتأدب فاقراً کتاب الله جهدک واتله فیمن یقوم
 بهناک وینصب یتفکر و تخشع و تقرب ان المقرب عنده المتقرب
 و اعبد الهک ذو المعارج مخلصا و انصب الی الامثال فیما یضرب
 و اذا مررب بایة تحشیة نصف العذاب فقف و دمعک تسکب یا من
 یعذب من یشاء یعدله لاتجعلنی فی الدین یعذب انی ابوء بعثتی
 و خطیبتی هر با و هل الا الیک المهرب و اذا مررب بایة فی ذکرها و وصف
 الوسیلة و النعم المعجب فاسئل الهک بالانابة مخلصها دار الخلود سؤال
 من یتقرب و اجهد لعلک ان تخل بارضها و تناول روح مساکن
 لا تخرب) و حسین مییدی بو ابیاتک ترجمه سنده بیورر (ترجمه) ای
 دوست مشوزیاد قرآن غافل میخوان همه دم میان جمعی کامل
 ان دمکه رسد غربت دورت بمثل ازوجه مناسبت نکردی
 زاهل کاهی که رسد درس بایات عذاب باید زدیده هاروان سازی
 اب اقرار کنی یحرم و کراهی خویش باشد بفضل خود بخشد تو اب
 در وقت تلاوت جو بهست اید پیش انوار خدای خود بخواه ای

درویش روزی که بان سرای معمور رسی عیش بکنی سن راندايشه
خویش (قال ابراهيم الخواص دواء القلب خمسة اشياء مجالسة
الصالحين وخلاء البطن وقراءة القرآن بالتمذير والتضرع
عند السحر وقيام الليل) قال الناظم

❁ وَصَلَاتُ اللَّيْلِ مَسَافَتُهَا ❁ فَاذْهَبْ فِيهَا بِالْفَهْمِ وَجِي ❁

صلاة اصلنده دعادر (كما قال الاعمش وصل على ربه او ارتسم اهل الشرع)
آنی ارکان مخصوصه به اطلاق ایلدیلر دعاء مشتمل اولدوغی ایچون لیل
نهارک مقابلی مسافت قال الجوهری المسافة البعد واصلها من السم وكان
الدلیل اذا كان فی فلان اخذ التراب فی شمه لیعلم ای علی قصد ام علی
جور ثم کثر استعمالهم لهذا الکلمة حتی سمو البعد مسافة ❁ بونده
منازل و مراحل معناری مراد اولور فاذهب فتح بابندن ذهابک امریدر
کیت و مرور ایت معناسنه (فهم) بلك و ا کلق معناسنه (وجی) جاء
یحیی دن امردر همزه سا کنه قافیه دن اوتری یا یه دو نمشدر بعض
نسخه ده و قیام اللیل واقع اولمشدر (الاعراب) صلوۃ لفظا
مرفوع مبتداء مضافدر لیله مساقمها لفظا مرفوع خبریدر مبتداتک
اکامتصل اولان ضمیر مؤنث (و اتل) امرندن مفهوم اولان تلاوته
راجع اولور (اعدلوا هو اقرب للتقوی) ده هو اعدلودن مفهوم
اولان عدله راجع اولدوغی کبی (فا) فصیحه در فیهاده فی حرف جر
اذهب امرینه متعلقدر و ضمیر لیله راجعدر تلاوته راجع اولمق
هم وجهدر بالفهم ده (یا) دخی اکا متعلقدر و یا مصاحبت ایچوندر
دخی اذهب اوزره معطوفدر (المعنی) و صلاة اللیل اول تلاوتک

مسافه سی و مرا حلیدر (فاذا كان كذلك) پس سن او کیجده و یا خود
اول تلاوته کیت وکل یعنی معنای شریفه سی ملاحظه ایتم
ایچون بر آتی تکرار قیل متردد اول که بر آتی تکرار ایتم و معنای
شریفی تدبر ایچون تردد ایتم سنندر (عن ابی ذر رضی الله عنه
قال) (قال النبي عليه السلام ليلة يردھا حتى أصبح والاية
تعذبهم فانهم عبادك الى اخره) (رواه الترمذی وابن ماجه وعن
تميم الداربی رضی الله عنه كرر النبي عليه السلام هذا الاية حتى أصبح
(ام حسب الذين اجترحوا السيئات ان نجعلهم كالذين امنوا وعملوا
الصالحات) (الاية) ترجمه عوار فده بويله دير كه في الجملة * مواظبت
نموددن بر قيام شب باندك وبسيار فضيلتي داروچه خبر است
نبی صلی الله عليه وسلم قومون عليكم بقيام الليل فانه مرضاه
لربكم ومنهاة عن الاثم ومذهب اكيذ الشيطان ومطرده للداء
عن الجسد و هم در خبر است قال عليه السلام من صلى بالليل
حسن وجهه في النهار عن ابی سعيد الجبير قال لما نزلت يا ايها
المزمل قم الليل الا قليلا مكث النبي عليه السلام على هذه الحالة
عشر سنين يقوم الليل كما امره الله تعالى وكانت طائفة من اصحابه
يقومون معه حتى ورمت اقدامهم وسوقهم نزلت فاقروا ما تيسر
من القرآن فاستراح الناس ظلمت سنة من احي الظلام الى
ان اشتكت قدماء الضر من ورم * قال الناظم

❖ وَتَأْمَلُهَا وَمَعَانِيهَا ❖ تَأْتِي الْفِرْدَوْسَ وَتَقْتَرِحُ ❖

(تأمل) تکفوره دير لر يقال تأملته اي تکفرتہ و نظرت

اليه معانی معنائك جمعيدر معنى لغتده ديله مك يعنى مقصود
 و مراد ايلكه ديرلر اصطلاحده ما استفاد من اللفظ در
 فهو ما اسم مكان بمعنى المقصد او مصدر ميبى بمعنى المفعول
 و مخفف معنى اسم مفعول كرمى (تأت) اتى يأتى دن مضارع مخاطبدر
 (فردوس) جنان ايجره انواع ثمادى جامع بر حديقه اسميدرنته كيم
 حضرت نبى محترم صلى الله عليه (وسلم) فاذا سألتموه الله فاسئلو
 الفردوس فانه اوسط الجنة وعاليها (بيوزرلر) (تفترج) فرجنددر
 افتعال بابندن مضارع مخاطبدر غمدن خلاص اوله سن ديمك
 اولور افتراج بونده افتراج معنائسه اولور (الاعراب) تأملها تفاعل
 بابندن امردر اكا متصل اولان ضمير محلامنصوب مفعوليدر انك
 و اول ضمير صلاة ليله راجع اولسه هم جائزدر لكن صلوة ليلده
 تلاوة اولان آياته راجع اولسه ده انسيدر ذكر محل ارادة حال اولوق
 قاعده سى اوزره نباهت شان نصير يحدن مغنيه اولدو غيچون اضمار
 ايلك جائزدر باخصوص كه ومعانيها ذكرى انك آياته راجع
 اولسنه شهادت ايلر ومعانيها ده اولان واو عاطفه در معانيها
 منصوبدر معطوفدر ضمير اولك محذره بوكا متصل اولان ضمير دخى
 صلاتده قرائت اولنان آياته راجعدر (تأت) جزمله امر كجوا بيدر
 قجن امر دن صكره فعل مضارع واقع اولسه واندن معناسى مراد
 اولسه جزم اولنور بو محذره اولان كى و تفترج تأت اوزره معطوفدر
 (المعنى) وصلوة ليلده متلوه اولان آيات كريمه يى تأمل وانك معانى
 شريفه سنى و مقاصد لطيفه سنى هم تفكر و تدبر ايله تا فردوس

اغلايه كله سن وعم وغصه دن خلاص اولوب ابدى شاد وخذان
اوله سن (قال صاحب الشرعة ومن السنة ان يفرغ القارى قلبه
التدبراياته والوقوف على معانيه لان قراءة الرجل اية من القرآن
تديرها احب عبدالله من ختم القرآن كله بلا تدبر قال على كرم الله
وجهه لاخير في عبادة لافقه فيها ولا في قراءة لا تدبر فيها (مشوى)
فكر كن كفتار جانا تراهوش واروى ديدنه بكن ازراهوش) وعن
ام الدرداء قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان درج
الجنة على عدد اى القرآن وانه يقال لصاحب القرآن اقرأ وارقه
فاذا كان قد قراء ثلث القرآن كان على النصف من درج الجنة واذا
كان قراءه كله فى اعلى العليين واخرج كان احمد وابو داود الترمذى
وصححه النسائى والحاكم واخرج البيهقى فى سننه عن عبدالله
بن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم قال عليه السلام يقال لصاحب
القرآن ان يوم القيمة اقرأ وارق ورتل كما كنت ترتل فى دار الدنيا
فان منزلتك عند اخر اية تقرأ وقال عليه السلام كل اية فى القرآن
درجة فى الجنة ومصباح فى بيوتكم صدق رسول الله رواه ابن
عمر رضى الله عنه) وبودنخى جائز در كه فردوس جنان جنان دن
ولذا ند علوم عرفان دن مجاز اوله * پس بوتقدير اوزره معنى (اذا
كردت التأمل فى الايات المتلوة فى الصلوة ومعانيها كثر
معارفك واسرارك الذاتية الشبيهة كما لها بالفردوس فتفرج
فى هذه المرتبة باذن الله تعالى) ديمك اولور * قال الناظم

❖ وَأَشْرَبَ تَسْنِيمٍ مُفَجَّرِهَا ❖ لَا مُمْتَزِجًا وَبِمُمْتَزِجٍ ❖

اشرب شرب يشرب دن امر در تسنيم جنتده بر عينك اسميدر قال
 اليبضاوى سميت تسنيا الارترفاع مكانها اور فعة شرابها وقال الاصفهاني
 هو مصدر سمة اذا رفعه وانما سميت تسنيا لانها ارفع شراب
 في الجنة اولانها تأتيمهم من فوق على ماروى انها عين تجرى في الهوى
 تسنياة فينصب في اوانى اهل الجنة على مقدار ملاءها و(قال) مالك
 بن حرث هي عين في الجنة يشرب بها المقربون صرفا وتمرزج ساءرا
 اهل الجنة (مفجر) ضم ميم وفتح جيم مشدده ايله اسم مفعول
 صيغه سى اوزره تغجير اولتمش واجرا قلتمش معناسه در * نته كيم
 فحرت الماء دير لر * اجر يته معناسى وير لر (متمزج) تزجدن اسم
 فاعلدر افتعال بانندن بمتمزج هم بويله در برى مختلط وبرى غير
 مختلط معناسه در (الاعراب) تسنيم لفظا منصوب مفعوليدر امر ك
 مضاف مقدر اولق اوزره (واشرب) من ماء تسنيم تقدير نده (واو)
 عاطفه در ما قبلنده اولان تأملها اوزره معطوف اولور (مفجرها)
 مضاف اليه در تسنيمه من بيانه تقدير ايمكله ضمير فرد وراجع اولور
 لا متمزجا غير متمزج تقدير نده اولوب تسنيمدن حال واقع اولور بمتمزج
 ده (با) اشربه متعلق اولور و تقدير معنى بويله اولور كه سن فردوس
 مفجرندن اولان تسنيمك صويندن ايچ اول صو مختلط اولمدوغى
 حالده ودخى مختلط اولغله وتوضيح معنا اولدر كه (الله تبارك
 وتعالى) كلام مجيد نده ابرار حقنده (ويسقون من رحيق محتوم ختامه
 مسك وفي ذلك فليتنافس المتنافسون) و مزاجه من تسنيم عيناي شرب

بها المقر بون بیور یعنی الله تعالینک ارار قوللری جنت ایجره شراب
 خالص و بی غشدن سقی او نورلر او یله شرابکه انک آو آنیسی طین رینه
 و یاشمه رینه مسکه محتومدر و ختامی و مقطعی مسکدر پس راغب اولنلر
 بو شراب حقتده رغبت قلسونلر و اول رجیقک مزاجی تسنیمدن
 یعنی شول عین که اندن الله تعالینک مقرب بنده لری ایچرلر (قال)
 الیضاوی فاتهم یشر بون ها صرفا لانهم لم تشتغلوا بغير الله و تمزج
 لسائر اهل الجنة (حسین واعظ) بونک ترجمه سنده بویله در که
 یعنی چون مقربان مشغول بماسوی نشده انده یعنی محبت حق را بمحبت
 غیر نیامیخته اند شراب ایشان ممزوج باشد (بیت) ما شراب عیش
 میخواهم بی دردی غم صاف نوشان دیگر وهم درد نوشان
 دیگر ندن و در بحر حقایق آورده که ر حقیق اشارتست ب شراب خالص
 از کدورات خمار کونین و اوان محتومه ری قلوب اولیا و اصفیا که
 ختام او مسک محبت و مراد از تسنیم اعلی مراتب محبت است یعنی
 ذاتیه مقربان اهل فنا فی الله و بقا بالله اند و تا کسی بر بساط قرب
 مجلس انس و ریاض قدس از دست ساقی رضا جریعه ازین شراب
 ناب بنحشد بوی از سر این سختان بمشام جان وی نرسید (بیت)
 سرمایه ذوق دو جهان مستی عشق است آنها که ازین میبخشیدن ندجه
 دانند * بو مقدمه معلومک اولدی * پس بویتدن ناظم حضر تلرینک
 مرادی اول او اولدر که (المعنی) ای طالب رضای یزدان سن صلوة
 لیلته متلوه اولان قرآنک معانی شریفه و اسرار لطیفه سن تأمل
 و تفکر ایله بو خصلت حمیده واسطه سیله فردوس اعلایه داخل

اوله سن و غمدن نجات بوله سن و سن اول فردوسك مفعرا اولان
 انهارينك تسنيمي صويتندن هم ابرار كي كافور ايله ممتزج وهم
 مقر بلر كي خالص و صافي نوش ايله * بو ظاهر يته كوره اولان معنادر *
 مشرب عرفانه كوره اولان معنا اي عاشق جانان و اي طالب
 قرب رحمان معراج روحاني سبجاني اولان سلوة ده متلوه اولان
 ايات قرآنيه نك معاني و اسراريني تأمل ايله * تاثير اديس حقايقه كله سن
 و يقين عيان مرتبه سنه ايروب غموم هموم نفساني و اكوانيدن خلاص
 اولوب منفرج اوله سن اول فراديس حقايق قرآني و حديق لطايف
 فرقاني ايجره جاريه اولان معاني و اسرارك انهاري تسنيمندن كه
 خاصه مقر بين درگاه الهی اعراب و لغات و الفاظ و عبارات و تشبيهات
 و كنايات مزاجندن صافي و حالي نوش ايله ديلر سن هم انلر كي صرف
 اب معاني نوش اينه و كاهي و اخيار مرتبه سنده اولان مفسران
 ايات قرآني كه اول اب معنابي و لغات و الفاظ و عبارات مجاز و استعارات
 شرايبه خلط ايدوب ممتزج و مختلط نوش ايلشدر در * انلر كي هم
 مزوج و مخلوط نوش ايله * (حتي تجمع بين اللذتين المعجبتين لذة تسنيم
 المعاني الصرفة و لذة الممتزجة بالكلام و العبادة) اما حروف الفاظ
 و عباراته مشتغل اولمغه جمال معاني جليله نك مشاهده سندن
 محروم قالمه دن و اصحاب قيل و قال كي اوله دن بغايت حذر كر كدر
 (كما قال حسين الواعظ في جواهر التفسير درين محل كه تالي كلام حق
 را بواسطة شهود انوار متكلم دولت جمعيت دل دهد هر آينه بايد كه
 بملاحظه تفاسل معاني قرآني و عبارات فرقاني مشغول نشود تا

ازدوات مشاهده جمال از باز نماند بلکه بملاحظه اجمالی اکتفا کند)
 (بیت) در تلاوت اگر بچشم شهود متکلم ترا شود مشهود مدد
 از نفس ضال و دیو مضل بفاضل لفظ و المعنی دل بلکه چشم شهود
 بر حق دوز و زفر و غش جراح جان افروز خوش نباشد که یار
 پیش نظر تو نظر افکنی بجای دیگر (و از امام محقق جعفر بن
 محمد صادق) رضی الله عنه منقولست که گفت والله لقد تجلی الله لخلقه
 فی کلامه و لکنهم لایبصرون از نور کجا بهره برودیده اعمی منقولست
 که وقتی حضرت امام را طاقی نماز دست داد که بیهوش شد و بعد
 از آنکه ازان سؤال کردند فرموده که آیتی از قرائت تکرار می کردم
 تا وقتی که از متکلم حقیقی شنیدم جسمانیت طاقت معاینه ان عظمت نداشت
 از یابی در افتادم (بیت) عجیبست با وجود من بماند تو بگفتن اندر امی
 و مراسم بماند * ذوق این می شناسی بخدا تا بخشی * قال الناظم

❖ مَدْحُ الْآيَةِ هُدًى ❖ وَهُوَ مَثْوَلٌ عَنْهُ هِجِي ❖

(مدح) ثنایه دیر لر (عقل) لغتده عقل بعیردن مأخوذ در * پس عقل
 دخی انسانی اگر می یوله کتمکدن و قیاحی اختیار ایتمدن منع
 ایتدوکی ایچون عقل دیدیلر (قال الامام فی الاحیاء) اعلم ان الناس
 قد اختلفوا فی حد العقل و حقیقه و ذهل الا کثرون عن علم حقیقه
 و هذا الاسم یطلق علی معان مختلفه فصار ذلك سبب اختلافهم
 و الحق لکاشف و العطاء فی ان العقل اسم یطلق بالاشترک علی
 اربعة معان کما یطلق اسم العین مثلا علی معان عدة) سید علی
 همدانی خضر تلری امامک احیاره اولان قولنی رساله *

عقلیه سنده بو گونه ترجمه ایدوب دیرلر که (بدانکه اسم عقل برسبیل اشتراك بر جهاد قسم اطلاق کنند اول گفته اند عقل صفتی است که بواسطه ان صفت نوع انسان از دیگر حیوانات ممتاز گردد وان استعداد قبول علوم نظیر است و این اختیار حادث محاسبی است و قول اودر حد اینست که گفته است العقل عزیزة یتهیاء بهادرك العلوم النظرية ونسبت علوم یا بن عزیزه همچنانست که نور باصره همچونست نور آفتاب بارویت الوان و اشکال و نسبت تعریفات الهی و اخبار مصطفوی با بن عزیزه همچونست نور آفتاب بانور باصره است چنانکه نور باصره و اکمال رویت الوان ممکن نیست الا بواسطه نور آفتاب همچنین جوهر عقل را ادراک عقایق سعادات ابدی و کمالات سرمدی متصور نمی شود الا بواسطه اشراق انوار الهی و اسرار روحی الهامی) (قسم دو) ظهور علم ضروریست از ذات عاقل ممیز بجواز جوایزات و استحاله مستحیلات چه همه کس بضرورت داند دوازیکی پیش است (قسم سیم) علوم مستفاد است از کثرت تجارت چه هر که اسکنجه حوادث روزگار پیش کشیده باشد و نفس اودوپوته بلبات تهذیب یافته هر آینه کیاست و نظافت او بیشتر بود از سلیمی که تاغی عشرتهامی ناکام از دست روزگار بخشیده باشد و صور افراج و احزان از رهگذر یار و اغیار ندیده (قسم چهارم) قوة تلك العزیزة نهایت برسد تا بدان عواقب امور مشاهده کند و بحدت نظر در سعادت نعیم روحانی ولذت قرب جوار حضرت ربانی تأمل

نماید و از نصیحت و کفرتاریء حجاب حرمان ابدی و خسران
 سرمدی پراشید و بقوت عزم راه سعادت اخروی را از موانع
 شهوات نفسانی و غبار حظوظ جسمانی پاک گرداند و این قسم
 چهارم مکتسب است که چنانکه (قول امیر المؤمنین علی) که
 رؤیت العقل عقابین فطبع و مسموع بیان این معنی است *
 و حکیم ترمذی حضرت تلرینک نوادر الاصولده بیوردقلری
 بو عبارت هم بومعنا بی مؤید اولور * بیورر که (العقل علی
 ضربین) ضرب منه مایبصر به * امر دنیا ده و (ضرب) منه
 مایبصر به امر اخرته (فالعقل الاول من نور الروح موجود فی عامه
 ولد آدم الامن عسه اوجن اوبعلة اخر لایتغیر علیه طبعه و العقل
 الثانی من نور الهدایة و القریة موجود فی المؤمنین و الموحدین دون
 المشرکین و الکافرین) ممدوح اولان عقلدن مراد بودر بونک
 تعریفنده دخی چوق و جوه و اددز تطویل کلام اولسون دیو
 بو قدرله اکتفا اولندی (الاتی) ایتاندن اسم فاعلدر (هدی) لطفله
 اولان دلالته دیرلر (کامر تحقیقه) قصر ایله نفسک مشتهاسنی
 و یرمه که دیرلر (هجی) هجوک مجهولیدر نصر بابتندن یقال هجاء هجوجو
 هجوا اذامه باشعاره (مدح) فعل ماضی مجهول (العقل) انظام رفوع
 مدح فعلک قائم مقام فاعلیدر (الاتیه) ددلام الذی معناسنه در مدح
 العقل الذی ایاه تقدیرنده اولور و عقلک صفی اولور و آتیده
 ضمیره مضافدر و اضافی اضافت لفظیه اولدوغی اعتباریه الف
 و لامدن منفصل حکمنده اولوب ضمیر ایله برکله ده جمع اولسی جائز

اولدی ولیکن ضعفدن حالی دکلدردن واکا متصل اولان ضمیر
 مقدا ذکر اولنان طاعاته راجع اولور ویا تاویلنده اولمغه هدی
 مفعول له در ویا خود هدی بمعنی فاعل ویا بمعنی مفعول تقدیرنده
 اولمق اوزره * العقل دن حال واقع اولسه هم جائزدرن آتیه نك
 ضمیرندن حال اولمق هم جائزدرن (وهو) تقدیرا مرفوع مبتدادر
 (متول) ا کاصفت اولمقدمه جائزدرن مضاف الیه اولمقدمه جائزدرن موصوف
 اوقنورسه تنوین ایله واضافته اوقوندوغی اوزره تنوینسزاوقنور
 عنده اولان ضمیرک مرجعه راجعدر یعنی طاعادن مقدا مذ
 کور اولان شیئه عائد اولور وهجی جمله سی خبریدر مبتداندک
 اصلنده هجو ایدی واطرفده واقع اولوب ماقبلی مکسور
 اولدوغی ایچون پایه منقلب اولوب هجی دینلدی وبونک ضمیری
 هوایه راجع اولدی (المعنی) مقدا طاعادن مذکور اولانی
 کتورن عقل یعنی انی اشلین وفعله کتورن عقل هدی ایچون
 یاخود مهدی اولدوغی حالده ویا صاحبه هادی اولدیغی حالده
 مدوح اولدی * واول مذکوردرن متولی اولان هوا ویا خوداندن
 متولی اولان اعراض وفلان کسنه نك هواسی هجو اولدی
 و مذمت قلندی دیمک اولور بوندن مملکت انسانیده عقل روحک
 وزیر و مشیری کیدر * کذاک هوا دخی نفسک وزیر
 و معین و مشیری کیدر که بونلر عالم انفسده افاقدن اولان موسی
 ایله فرعون و هارون ایله هاما ن ضلدردر * کما قال الشیخ الا کبر
 روحی موسی و عقلی هارون نفسی فرعون و هوا هامانی * پس

(بر مصداق و امامن خاف مقام ربه و نهی النفس عن الهوى فان الجنة هي المأوى) جنت مأوى كندونك ربي و مالكي حضورنده حساب اوله دن قورقان و نفسى هوا دن نهى و منع قلان كمسه ايجون اولوب اول دنيا ده و اخرته ممدوح و جليل اولور * و بر مغز الى فامان طغى و اثر الحيوه الدنيا فان الجحيم هي المأوى * شول كمسه كه عاصى و طاغى اولدى و اخرته ميل و محبتي قويوب حياة و مقتضيات نفس و هوايى اختيار قيلدى تحقيق جهنم كا منزل و مأوى اولدى پس اى عاقل اولان كمسه * فاصرف هواها و احذر ان توليه * ان الهوى ما تولى يصم او يصم * بيتك مضمونى اوزره اول نفسك هواستى صرف و منع ايده اول هوا نك و لايت و امارتندن حذر ايده زيرا هوا اكر تولى و تسلط ايلرسه تحقيق يا صاحبى قتل ايلر و يا خود مغبون و مهجور قيلور * پس عاقله لازم اولدر كه اكا رياضت و يرمكله عدوى عقل و دين اولان هوايى اندن ازاله قيله و كتاب اللهك احكامنه مطيع و منقاد اوله قال الناظم

❀ وَ كِتَابُ اللَّهِ رِيَاضَةٌ ❀ لِعُقُولِ الْخَلْقِ بِمُسْتَدْرِجِ ❀

(كتاب) مصدر در مکتوب معنائه يا خود فعال و زنده اوله لباس ملبوس معنائه اولديغى كجى و اصل كتب جمعدر و كتابته كتاب ديدكلى بعضى حروفك بعضى سنه منضم اولوب جمع اولديغى اعتباريله عسكره كته ديدكلى هم بواعتبارله در (رياضت) مصدر راض يروض روضا ديرلر قال يقول با بندين مثلاً راضت المهرديرسن

بن برتند و حرون طای ذلیل ایلدم و بنمک او کرتدم دیمک اولور
 و اراضی الفارس المهرای ذلله معناسنی دیرلر (قال الشیخ الا کبر
 فی الفتوحات الریاضیة تذلیل النفس و الجامها بالعبودیة فالریاضة
 عندنا نصیر النفس مثل الارض یطوؤها البر و الفساجر
 (مندرج) درج لفظک انفعالک اسم فاعلیدر (قال الجوهری درج
 الرجل و النصب یدرج دروجا اذا مشی و درج ای معنی لسیله
 (الاعراب) (کتاب) لفظا مرفوع مبتداً مضافدر لفظه جلاله یه
 (ریاضته) لفظا مرفوع بدلی اشمالدر کتابدن ا کا متصل اولان
 ضمیر کتابه راجعدر * بودخی جائزدر که کتاب مبتدای اول
 و ریاضته مبتدای ثانی اولوب (بمندرج) مبتدای ثانیک خبری
 اولوب مبتدای ثانی مع خبره مبتداء اوله خبر اوله * پس (المعنی)
 الله تعالی حضر تلرینک کتاب کریمک ریاضتی خلقک عقولنه
 انک یولنه کتمکلهدر و احکامی اوزره سیر ایتمکلهدر یعنی الله
 تعالی نک کتاب کریمنده عقول خلائق ایچون امر ونهی و وعود
 و وعیدک و مواعظ و ضروب امثال ایله اولان تعلیم و تأویلی
 قبول ایتمک و انک یولننه کتمک و نفسک تأدبی حظوظ
 و مشتها سندن عبور ایتمکله میسر اولور * پس ناظم حضر تلری
 بونده استعاره بالکنایة طریق اوزره عقول ناسی تعلیم و تأدبیه
 محتاج اولمده تند و حرون اولان دوا به تشبیه ایدوب و مشبه
 بهک ذکرنی طی قیلوب انک لازمی اولان ریاضته اکتفا
 ایلدی و ریاضتی کتابه اسناد مجازیدن و ریاضت و سیله و مرجع

احکام و اوله اولدوغی ملامسه ایله در والاراض و مؤدب حقیقته
 الله تعالی حضرتلری و انک رسول خلیفه سیدر* نته کیم حضرت
 مولانا بومعناى مؤید بیوررلر (مثنوی) میر اخر بود
 حقراً مصطفی میراستوران نفس پر جفا توستوری هم که نفست
 غالب است حکم غالب را بودای خود پرست خر نخواندن اسب
 خواندن ذوالجلال اسب تازی و عرب گوید تعال قل تعالوا
 کفت از جذب کرم تار ریاضت نان و هم من راضیم هین بمکریر
 اذ تصرف کردنم و ذا کرانی بار که حانت منم نفسها دابا مروض
 کرده ام زین ستوان پس لکدها خودده ام هر کجا باشد
 ریاضت کرده از لکدهها اش نباشد جاده لاجرم اغلب بلا
 برانیاست که ریاضت دادن جانان بلاست سکسکا بند از دم مورعا
 روید باپواس و مر کبا سلطان شوید قل تعالوا کفت رب اوستوران
 رمیده از ادب کرنیایند ای بنی عمیکین مشو زان دولی تمکین
 تور از کین مشو کوش بعض زین تعالوها کرست هرستوری
 راصطیلی دیگرست منقبض کردند بعضی زین قصیص زانکه
 هر مرغی جداد براد قفص کردکان کرچه نیک مکتب ردند
 در سبق هر یک بالاترند قل تعالوا ای غلام*

❀ وَ خِيَارُ الْخَلْقِ هَذَا شَيْئٌ ❀ وَسِوَاهُمْ مِنْ هَمَجِ الْهَمَجِ ❀

(خیار) کسر خایله کیس و زیننده اولان خیرک جمعیدر اخیار
 ایو و کرملو و فاضل کسه یه دیرلر بعض نسخهده خلق یزینه ناس

واقع اولمشدر فاسك اصلي اناس ايدي جمع انساندر على غير لفظه
 ولذلك استعمال اولنمز الاجماعت معناسنده واضح اولان
 اسم جمعدر * و حال كبي زيرا ابيه جمعده فعال وزنده ثابت اوله مشدر
 واشتقاقنده دخي اختلاف واردر اولي اولان روحي بدنله
 وبدن دخي روحله وبعضي بعضيله انيس اولدوغى ملابسه ايله
 انسدن مشتق اولمقده (هداة) قضاة وزنده هادينك جمعيدر
 هادي مطلوبه لطفله دلالت ايديجي كسه يه ديرلر وهداتهمده
 اولان ميم اشباعله واوه مشابه او قنور وزن ايجون سوي الى
 وزنده غير معنادر همج فتحينه همجه نك جمعيدر همجه فحجات
 ثلثه ايله ثمره وزنده برنوع حفيف **سنكدر** كه قيونك و حمارك
 يوزينه و كوزينه قونر (كما قال) ابن الاثير في النهاية الهمج ذباب
 صغير يسقط على وجه الغنم والحمير وقيل هو البغوص فشبه به
 رعا الناس يقال همج هامج على التأكيد وداية الناس (وقال)
 صاحب حياة الحيوان يقال للرعاع من الناس الحق انهم همج
 (وقال) على كرم الله وجهه وقال صاحب قوة القلوب في تفسير
 قوله على هذا الهمج الفواش الذي يتهافت في النار بجعله واحده
 همجه والرعاع الحفيف الطياش الذي لا عقل له شعره الطمع
 ويستحقه الغضب ويرد اليه العجب (ثم بيكى) على كرم الله
 وجهه فقال هكذا يموت العلم حامليه الى هنا كلامه (اعراب)
 (خيار) مبتداء مضاف در خلقه هدايتهم لفظ امر فوع خبريدر مبتدآنك
 اكا متصل اولان ضمير ودخى سواهمده اولان ضمير خلقه

راجع در که معرف باللام اولغله جنس مخلوق مراد اولنوب جمع حکمنده
 اولمشدر وناس اولدوغی نسیخه اوزره خود تأویله محتاج دکلدیر
 وسواهم تقدیرا مرفوع معطوفدر خیار اوزره من الهمج الهمجده
 جار مجرور یله سواهم تقدیرا مرفوع لفظنک خبریدر (المعنی)
 وناسک زیاده خیر لولری بونلرک مطلوب حقیقی جانبنه هادیلر
 ومرشدلریدر وبونلردن ماعداسی همجک همجیدر یعنی همج
 سائر ناسه نسبتله نه مرتبه ادنی وارزل ایسه متعلم اولمین وعلمیله
 عمل قلمیان کسه لر دخی عالم ربانی وعلمیله عمل قیلان هادی
 ومرشدلره نسبتله همج منزله سنده در علوم کالهوم بونلره نسبتله
 همجک همجی مثابه سنده اولور (کما قال) علیه السلام خیر الناس *
 رجلان العالم والمتعلم شریکان فی الخیر ولاخیر فی سائر الناس
 حکیم ترمذی حضرتلری نوادر الاصولده اصل مانده ده بو حدیث
 شریفی ابودافعه اسناد ایتمکه حضرت نبی علیه السلامدن
 حضرت (علی) کرم الله وجهه یه خطاب ایتمک طریق اوزره
 روایت بیورلر (قال) صلی الله علیه وسلم لان یهدی الله علی
 یدیک رجلا خیرک بما طلعت علیه الشمس * وبونک شر خنده
 دیرلر که فالهدی علی یدی عبدشعبة من الرسالة انما بعثت التوری
 عن الله ویهدی عباده الی الله فالرسول هاد بما جاءت من الییان
 والیینات والله هادی القلوب فانها یهدی القلوب بما یهدی به رسولی
 بالمنطق بیانا واداء عن الله فاذا ورد والقیمة فلهم من ثواب الرسل
 فانه انما هداهم هدااته القلب بما جاءت به الرسل عن الله فمن یحیی

ثواب الرسل ومن يقدر ان يتفكر فيها والرسل اقرب الحق الى الله في دار السلام في درجات دون الرسل اذا كان هاديا الى الله فهدي الله به عبدا من عباده فقد اخذ شعبة من الرسالة واحطا من نواب الرسل خصا من الكرامة فصار خيرا له فاطلعت عليه الشمس (وفي العوارف) في الباب العاشر (قال السهروردي) ورد في الخبر (عن النبي عليه السلام) قال والذي نفس محمد بيده لئن شتمت لاقسمن لكم ان احب العباد الى الله الذي يحبون عباد الله الى الله ومحجوب الله الى عباده ويمشون في الارض بالنصيحة وهو الذي ذكره رسول الله هو رتبة المشيخة والارشاد الى الله لان الشيخ يحب الله الى عباده ويحب عباد الله الى الله ورتبة المشيخة من اعلى الرتب في طريق الصوفية ونباية لنبوة الى الله * وقتا كيم مرتبة هدايت وارشاده تصدى واقدام قلنلره ومرشدا امام اولنلره صبر وتحمل قلمق وجزع وفزع دن برى اولمق لازم اولديسه بوكار خطيره اقدام ايلنلره خطابا بيوررلر *

❖ وَإِذَا كُنْتَ الْمَقْدَامُ فَلَا تَجْزَعُ ❖ فِي الْحَرْبِ مِنَ الرَّهْجِ ❖

(مقدام) بوزن مفعال كسر ميمله اوزان مبالغه دندر كثير الاقدام معنائه (جزع) فتحينه علم بابتدن صبر سز اولمق وفزياد شكايه قلمغه ديرلر (حزب) جنك جداله ديرلر (رهج) فتحينه توزه غبار كبي بعض نسخله زده تجزع يرينه لائلوى واقع اولمشدر ضرب بابتدن لائلوى على احد ديرلر بر كسه يه ميل ايمه ولا تلومين

احد * بر كسه دن دو نمه وباشكي بوكه وكيرو دوندرمه معنالي نه
 استعمال ايدرلر (الاعراب) (اذا) شرطيه در كنتك اسمي ضمير
 مخاطب درو خبر المقدم در فلا تجزعه ده (فا) جزاء شرط در لا تجزعه نه
 حاضر در (في الحرب) اكاظر قدر (من) اجليه در تجزعه متعلق در
 من اجل الرفع تقدير نده اولور (المعنى) وشول زمانده كه كثير-
 الاقدام بر كسه اوله سن * پس حزب وجدلده غبار دن اوترى جزع
 قلمق ورو كردان اولق لابق ومناسب دكلدر بونده اولان حرب دن
 مراد حرب صوري حرب معنوي اولق جائز در بو ايكي نوع
 اوزره اولان محاربه ومقابله ده شجيع ودلير اولق وشدايد ومكارمه
 صر وتحمل قلمق مندوب ومستجدر * وبو ايكي نوع اوزره
 (لاتزل طائفة من امتي يقاتلون على الحق ظاهرين الى يوم
 القيمة قال ابن الملك في شرح المشارق قيل هم جيوش الاسلام
 وقيل هم العالمون الامرون بالمعروف والنهون عن المنكر فيكون
 مقاتلتهم معنوية قال البغوي تحمل ان يكون هذه الطائفة متفرقة
 بين المؤمنين فمنهم شجعان مقاتلون ومنهم فقهاء مكملون ولا يلزم
 ان يكون مجتمعين) (شيخ عبد الرحيم خاخالى) دخی مصابيح
 شرحنده بويله ديركه اختلاف العلماء في الطائفة المقاتلة (قال
 بعضهم هم القائمون بطاعة الله الحافظون لحدود الله فيكون مقاتلتهم
 بالنفس والشيطان) قال امام محمد بن اسماعيل البخاري هم
 العلماء (وقال احمد بن حنبل هم اهل الحديث) وقال
 صاحب الروضة في شرح مسلم يحتملان هذه الطائفة متفرقين

بین المؤمنین فمنهم شجعان یقاتلون ومنهم فقهاء یعملون ومنهم
 مجدون کاملون ومنهم ذهاد عاملون ومنهم محتسبون الامرون
 والنهون * پس امر معروف ونهی منکر قیلان مقدم ناس بد کردار
 طرفه ظهور ایلین غبار و جفاواری و ازاردن اوتری جزع
 قلمیوب و تعلیم و ارشاد ایله دن رو کردان اولمیوب (و جادلهم بالی
 هی احسن) (نص) شریفنک مضمون لطیفی اوزره بونلره خصلت
 حسنه اوزره مجادله قیله و اذا و جفالرینه صابرو متحمل اوله نفس
 و شیطان ایله محاربه و مقاتله قیلان مجاهدلره دخی لازم اولان
 همچنان شجاع و دلاور نفس و شیطانک ائاره ایلدوکی غبار افکار
 و خواطر دن اوتری جزع قلمیوب اصلاح نفسه سعی قلمق و مرا-
 تب اعلایه وصول بولغه مجد و مقدم اولمق کرک تا کیم منار
 هدایتی کوره و مقام ولایت ایره (مشوی) ای خنک انکو جهادی
 میکند بریدن زجری و داری میکند جهد میکن ناتوانی ای کیا
 در طریق انبیا و اولیا کاقدم من کرزیان کردست کس درده ایمان
 و طاعت یک نفس اندرین ده می خرابش می تراش تادم اخردمی
 فارغ مباش *

❖ وَإِذَا ابْصَرْتَ مَنَارَ هُدًى ❖ فَأَظْهَرْ فَرْدًا فَوْقَ السَّبْحِ ❖

(ابصرت) ابصار دن ماضی معلوم مقرر مذکر مخاطبدر ابصار کوزیله
 کورمک معناسنه در بونده بصر بصیرتله کورمک مراد اولور
 (منار) مفعال و زنده شول محله دیر لر که انده نور اوله و یوللر کنارنده

اهتدا ایچون وضع اولنان علامتله دخی دیرلر که سالاک
 انی کوردکده اندن رآه مستقیمه استدلال ایدوب مهتدی اوله
 (هدی) لطفله اولان دلالتله دیرلر (فاظهر) فتیح بایندن اولان
 ظهوردن امررز عالی وعالب اول یاخود مطلع اول معناسنه
 نته کیم (ظهرت علی شیء) دیرلر غلبت علیه ویاخود اطلعت علیه
 معناسنی ویرلر ووبوحلده الت تعدیه اولال حرف علی رعایة للوزن
 ذکر اولنمه مشدر (فرد) یالکز دیمکدر فوق تحتک مقابلیدر
 (شیج) ناء مثلته ویا موحدنک فتحه لر یله هر شینک وسطنه دیرلر
 (یقال شیج کل شیء وسطه) وبونده مرتبه اعتدال واستواردن استعاره
 اولنور (الاعراب) اذا شرطیه (ابصرت) فعل (منار) لفظاً منصوب
 مفعولیدر ابصرتنک مضافدر هدایه فاظهر جواب شرط
 فردا حالدر . امرک ضمیرندن فوق التشیج ظرف اولور
 فاظهر کله سنه الف لام عهد ایچون اولور (المعنی) علم وعملده
 مجد وساعی اولمقدن وطریق الهی ده صبر وتحمل قلدقندن صکره
 شول زمانده که سن طریق هدانک نشانلرینی کوره سن ویاخود
 محل نور هدی اولان عزیزلره نظر ایر کوره سن * پس سن اول
 هدانک وسطی فوقنده عالی وظاهر اول که پیغمبر علیه السلام
 (خیر الامور اوسطها) بیور مشدر * ومشایخ عظام دخی (الیمین والشمال
 معتلة والطریق الوسط خیر) دیمشدر و بوباتی بومعایه تی خوب
 ادا قلمشدر (بیت) بهیج وجه مکن میل جانب افراط زقید ربقة
 تفریط تیز باش دهاکه اختیار وسط راست در جمیع امور بدان

دليل كه خير الامور اوسطها * وعن ابن مسعود رضی اللہ عنہ (قال
 خط لنا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم خطا ثم خط خطوطا عن
 یمینہ وشمالہ وقال ہذہ سبیل الشیطان علی کل سبیل منها شیطان
 یدعوا الیہ ثم قرأ ہذہ الایۃ (ان هذا صراطی مستقیما) الی آخرہ *
 صراط مستقیم وطریق قویم اصل افراط و تفریطدن بری و تشبیہ
 و تعطیلدن عاری اولق و اعتقادہ و احوال و اقوالہ و افعالہ
 طریق وسط و راہ اعتدال اوزرہ سلوک قلمقدر * مثلاً اعتقادہ
 تشبیہ ایلہ تنزیہہ میانی طوتمق و مذعبدہ جبر ایلہ قدر اور تاسندہ
 کتمک وجود و سخادہ بخللہ تبذیر مابیننی اختیار ایتک کبی *
 (قال اللہ تعالیٰ خطاباً لحییب) ولا تجعل یدک مغلولۃ الی عنقک ولا تبسطها
 کل البسط فتقعد ملوماً * ورا) و قال فی سورۃ الفرقان فی شان عباد
 الرحمن (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا ولم یقتروا وکان بین ذلک قواماً)
 ای لم یجاوز احد الکرم ولم یضیقوا تضیق الشجع وکان بین ذلک
 وسطا وعدلا ای لم یجاوز واحد الکرم * وصیت صدادہ و تکلم
 وادادہ دخی جہر ایلہ اخفا میانی اختیار ایتک مستحبدر (کما قال
 اللہ خطاباً لنبیہ) ولا تجہر بصلاتک ولا تخافت بہا وابتغ بین ذلک
 سبیلاً) * ابن سیرین حضرت تریندن بویلہ روایت اولنورکہ بو آیۃ
 کریمہ نزولندن صکرہ برکون رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم
 ابو بکرہ واردیکہ اخفا ایلہ قراءت ایدر * حضرت عمرہ واردی
 کوردیلرکہ محکم جہرلہ تلاوت ایدر * بس ابو بکر حضرت تریسنہ
 صوردی نیچون ہمس صوتہ یاب یاب او قورمن بیوردیلرکہ ربم

بسم مناجاتی اسمعدر * حضرت عمره دیدیلر که نیچون صوت اعلا
ایله او قورسن بیوردیلر که شیطانی طرد ایدرم و نائم اولانلری
ایقاظ قیلورم * پس (حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم) حضرت
ابوبکره (ارفع صوتک قلیلا) بیوردیلر * و عمر حضرت تریینه (اخفض
صوتک) دیو اشارت قلدیلر * کما قال الله تعالی فی سورة لقمان (واقصد
فی مشیک و اغضض من صوتک ان انکر الاصوات لصوت الحمیر) شیخ
اکبر حضرت تلی «تدبرات الهی» نام کتابنده بیورلر که (انقطعت
احدی تعلی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرغ الاخری و مشی
خافیا حتی بعدل فی اقدامه) و دخی اول محله بیورلر (العدل سارق
جميع الاشياء فاجعل العدل حاکما علی نفسك و اهلك و اصحابک
و عیبیک و فی کلامک و افعالک ظاهراً و باطناً) (فی المثنوی) دو خبر خیر
الامور اوسطها نافع آمد از اعتدال اخلاطها کریکی خلطی
فزون شد از عرض در تن مردم بیدید اید مرض (قال الناظم)

❀ وَإِذَا اشْتَأَقْتَ نَفْسٌ وَجَدَتْ ❀ أَلْمًا بِالشُّوقِ الْمُغْتَلِبِجِ ❀

(اشتاقت) فعل ماضی مفرد موث اشتیاقدن ثلاثی صی نصر باندن
شوقدر و شوق لغتده نفسک برنسنه بی جکنوب آرزو قلمسنه
دیرلر و اصطلاحده (الشوق هبوب القلب الی غائب) دیمکله
تعرف ایدرلر (وقال الامام فخرالدين الرازی من قوله) (والذين
امنوا اشد حباله) اعلم ان لا يتصور فلا يشتاقي اليه وما ادرك
بكماله اليه لا يشتاقي اليه ايضا ثم الشوق ان الی المشوق من وجهين

احدهما اذاراه ثم غاب عنه اشتاق الى رؤيته والثاني ان يرى
 وجه محبوبه ولا يرى سائر محاسنه فيشتاق الى ان ينكشف له مالم
 يره قط والوجهان جميعا يتصوران في حق الله (وشوق واشتياقك
 شرح وتحقيقي منهج الفقراء نام كتابم زده او چنجي قسمك برنجي
 باينده طلب اولنه * نفسدن مرادر و حدر (وجدت) فتحات ثلثه
 ايله ماضى مفرد مؤنث غائبه در ضم واوله اولان وجود لفظندن
 وجود بولغه ديرلر نته كيم (وجد مطلوبه) ديرلر مطلوبى بولدى
 ديمك اولور * وجدضالته وجدانا لفظندن مأخوذ اوله وجدضالته
 ديرلر يتوكنى بولدى معناسنه در (محتاج) اعتلاجدن اسم فاعلدر
 اعتلاج اشتداد معناسنه در * رجل عالج ديرلر * كسر لامه شديد
 معناسنه در (الاعراب) (واو) عاطفه در (اذا) شرطيه اشتاقت فعل
 شرط (نفس) فاعلدر آنك (وجدت) جواب شرط فاعل ضميرى
 نفسه عائد اولور (الماء) لفظا منصوب مفعوليدر وجدت كله سنك
 تنوينى تعظيم ايجوندر بالشوق ده (با) سببيه در وجدت فعلنه متعلق
 اولور المعتلاج لفظا مجرور صفتيدر الشوق لفظنك (المعنى)
 وشول زمانده كه بر نفس مطلوبه عاشق ومشتاق اوله اول نفس
 دروننده بر عظيم الم بولور شوق شديد سبيله زيرا نار اشتياق
 قلبى احراق قيلور (كما قال ابن عطاء الشوق تحرق الفؤاد ويقطع
 الاكباد) طالبان خدا ومشتاقان اكر چه فى المثل جنت اعلاده
 اولسه لر ولكن مشاهده لقاء ياردن بر آن مستور ومهجور
 قالسه لر اهل نار ناردن استغائه ايلدكلرى كى انلر جتدن

استغاثه ايله لردي (كما قال ابن يزيد البسطامي قدس سره ان الله
 عبادا لو حجيت لحظة في الجنة عن رؤيته لاستغاثوا من الجنة في
 الجنة كما يستغيث اهل النار من النار ان الجنان جحيم عند فرقتكم
 والنار في قريبتكم) خلدي و جناني بعضيلر شوقن اشتياقك ما بيني
 فرق ايلشردر كه (الفرق بين الشوق والاشتياق ان الشوق يسكن
 باللقاء والرؤية والاشتياق يزول ولا يسكن باللقاء) وحال انكه شوق
 عطيه ايست كه قاصدان كعبه مرا در بمقصد برساند و دوام او بدوام *
 محبت پيوسته باشد مادامكه محبت باقى باشد و شوق لازم ان باشد
 كذا في ترجمة العوارف * و قال الناظم قدس سره

❀ وَثَنَا يَا لِحَسَنًا ضَاحِكَةً ❀ وَتَمَامُ الضَّحِكِ عَلَى الْفَلَجِ ❀

(ثنايا) فتح ثاء مثله ايله ثنيه نك جمعيدر عطيه ايله عطايا كبي ثنيه
 انسانك اون ديشلرينه دير لر (حسنا) حمرا و زنده حسنك مؤثيدر
 وزن ايجون قصر اولمشدر * ضاحكه ضحكك فاعل مؤثيدر
 تمام نقصانك مقابليدر (فليج) فتح ثينه علم بايندن مصدر در ديشلري
 سيرك و بري برندن متباعد معناسنه در (الاعراب) ثنايا تقديرأ
 مرفوع مبتداء مضافدر الحسنايه الحسناصفتي در موصوف محذو-
 فك تقديرى المرأة الحسنا ديمك اولور (ضاحكة) لفظا مرفوع
 خبريدر مبتدائك و تمامده و او عاطفه در ثنايا اوزره معطوفدر و تمام
 مضافدر الضحك لفظه بوده جائزدر كه و او حاله اوله ضاحكه
 لفظك ضميرندن (على الفليج) ظرف مستقر در و جمله سى خبريدر

مبتدائك (المعنى) و مراد حسناتك ديشلرى كوجلى در وحال
 بوكه ضحك كالى ديشلرك سيرك اولمى و ثنانيا ورباعياتك ماينى
 متباعد اولمق اوزره در * بوايسه اسنانه نسبت ايله خوبدر و بو
 يتده حسندان مراد خيرات و حسنات و قاصرات الاطراف
 اولان حواري جنان اولمقده جائزدر كه عاشق و مشتاق اولنلره
 و طريق الهيده علم و عمل حاصل ايدوب رضاي حق ايجون سى
 و كوشش قائلره اسنان مفاجه ايله تبسم تام ايله و ضحك دل
 آرامله اولنلرك دهاني خندان اوله و خنده لرندن جنت ايجى
 انوارله دوله (كما قال صلى الله عليه وسلم يسطع نور في الجنة فيقولون
 ما هذا قالوا ضوء تعز حوراء ضحكك في وجه زوجها * و صور
 حسنه روحاني و خيرات حسان علوم و معاني اولمق هم محتملدر
 بو تقديرجه آنك ثنباي سندن مراد در عرفاني و لائى اسرار نهاني
 اولوب منبلجه اولمى واضحه اولم سندن و كليله كلمه سى لطافتله
 زياده منكشف اولم سندن و ملاحظه احبابك عيوننه ظهور
 قلمه سندن عبارت اولور (فيهن قاصرات الطرف لم يطمثهن
 انس قبلهم ولا جان) اية كريمه سنك معنای باطنی لسان اشارتله
 بو معنای ادا قيلور (كما قال علاء الدوله السمات في تأويله اى
 في جنان الجنان صور حسنة روحانية و ملاح يقينية حاصله من
 الاعمال الصالحة تقصر طرفهن على صاحبها ولا تقدران ينظر
 الى غير صاحبها يسهن بيدقوة علوية و لاسفلية قبل يد صاحبها
 و حسنه من حسن الاعمال الصالحة (فباى آلاء ربكما تكذبان)

يعني اتبها القوتات بنعمة قصر طرفهن عليكما ام بنعمة حفظهن
عن مساس يد غيركم تكذبان) قال الناظم

❀ وَعِيَابُ الْأَسْرَارِ قَدْ اجْتَمَعَتْ ❀ بِأَمَانَتِهَا نَحْتِ الشَّرْحِ ❀

(عياب) كتاب ورننده فتح عين ايله عيبه دريدن اولان هكبه نك
اسميدر ودخي جامدان ديدكاري وعبادركه ايجه بعضي ثياب
ولطيف اسباب قورلر (اسرار) سرك جمعيدر كتم اولنان شينك
اسميدر (وفي اصطلاح السر هو المعنى الباطن عن ادراك المشاعر
اجتمعت) اجتماعدن فعل ماضينك مفرد مؤنث ثابته سيدر امانت
خياتنك ضديدر تور كيجه ديمكدر (تحت) فوقك مقابليدر (شرح)
فتختينله دونك وهكبه باغنه ديرلر بعض نسخه ده اسرار يرينه (السر
قد اجتمعت) واقع اولمشدر (الاعراب) (عياب) لفظا مرفوع
مبتداء (قد) تحقيق ايجوندر (اجتمعت) ضميري عيا به راجعدر تحت
الشرح مضاف ومضاف اليه در اجتمعت فعانك ضميرندن حال
واقع اولمشدر تقديرى (كائنا تحت الشرح) ديمك اولور انتهايه
صفت اولوق هم جازدر (وبامانتها الكائنة تحت الشرح) تقديرنده
اولوق اوزره (المعنى) واسرار الهى هكبه لرى تحقيقا امانتلى
ايله بيله شرح التنده اولدوغى حاله مجتمعه اولدى ديمك اولور
عياب اسرار دن مراد اوليادر * صدور الاحرار قبور الاسرار *
كلامنك مصداقجه احرار اولان اوليا وعرفانك قلوبى اولور
بالذات كندولرى اولسه هم اسميدر و امانت بونده * امين معناسه

اولور رجل عدل قیلندن ویاخود ذی امانتها دیو مضاف تقدیر
 اولسه هم جائزدر شرحدن مراد ضبط ووقایه اولور پس توضیح
 معنا بویله دیسکی افاده قلورکه * قلوب اولیاو یاخود محازن اسرار
 الهی اولان ذوات اصفیاً حفظ وصیانت مضبوطه اولان ایشلرکه
 بیله واندکشف راز قلیدلر دیمک اولور (متنوی) هر که را
 اسرار کار اموختند مهر کردند ودهانش دوختند تانکوید
 سر سلطانرا بکس تانریزد قدرای پیش هامکس سر غیب انرا
 سزداموختن که ازوکفتن لب تواند دوختن گوش انکس نوشد
 اسرار جلال کرچه سوسن صد زبان افتاده دلال (امام بخاری)
 حضر تلرینک کتابنک اوائلنه قریب ابوهریره حضر تلرندن
 بویله روایت اولنور (قال ابوهریره حفظت من رسول الله صلی
 الله علیه وسلم وعاءین من العلم فشت احدهما وام الاخر فلو
 نبت لقطع هذا البلعوم منی حفظت من رسول الله صلی الله
 علیه وسلم نوعین من العلم اما احد النوعین فقد اظهرته للناس
 واما النوع الثانی فان اظهرته علی الناس یحکمون بکفری
 ویهمون بقتل علی ماقل ان اباهریره رضی الله عنه کان صاحب
 سر مع رسول الله وکان اخذ منه علما مکتونا مصونا والعلم
 المأخوذ من رسول الله صلی الله علیه وسلم یمتنع ان یکون کفرا
 و محال ان یکون صاحبه مستحقاً للقتل بسببه فلیس معناه اذا
 الا ان هذا النوع من العلم فامض ولغموضه وخروجه عن حد
 افهام الناس یزعمون انه کفروا یقصدون بهذا السبب قتل صاحبه

(بیت) بامدعی مگوید اسرار عشق مستی تابی خبر بمیرد در
 درد پرستی تا علم عقل بینی چیرد دیگر نبینی يك نکته اب
 بگویم خود را بین درستی (فمن اطعم الصبي الضعيف اللحم والخبز
 فقد اهلكه) (بیت) بر سماع راست هر کس خبر نیست لقمه
 هر مرغی انجیز نیست (و کذا لم يتكلم الانبياء عليهم السلام من
 علوم انكشافه مع قوة التفهيم للناس الابرار والاشارة رفقا لهم
 ومرحمة لضعفهم * قال الناظم

❀ وَالرَّفْقُ يَدُومُ لِصَاحِبِهِ ❀ وَالْحَرْقُ يَصِيرُ إِلَى الْهَرَجِ ❀

(رفق) نصر بابندن عنفك ضدیدر لطافته وملايمته دیر لر (خرق)
 ضم خاء معجمه وسكون را ایله رفقك ضدیدر عنف معناسنه
 (يدوم) نصر بابندن استعمال اولنان دوامك فعل مضارعك مفرد
 مذکر غائبیدر (هرج) ضرب بابندن قتله وفساده دیر لر اصلنده
 را ساکن در لکن قافیه دن او تری ضرورت ایله تحريك اولمشدر
 (الاعراب) الرفق لفظا مبتداء يدوم فعل مضارع فاعل ضمیری
 تحتنده مستتر هو راجعدر رفته اعرابدن محلا مرفوع خبریدر
 مبتدائك مبتدا مع خبره معطوفدر بیت اولده اولان وعیاب اوزره
 (لصاحبه) ده لام يدومه متعلق ضمیری مجرور رفته عائد اولور
 والخرق ده واو عاطفه خرق لفظا مرفوع مبتداء یصیر محلا مرفوع
 خبریدر مبتدائك مبتدا مع خبره معطوفدر مبتدای اول اوزره
 (الی الهرج) متعلقدر یصیر کله سنه (المعنی) ورفق صاحبی ایچون

دائم اولور وخرق فتنه وفساد منقلب اولور يعنى رفقتم وملايمت
 بر كوزل سيرت وبر لطيف خصلتدر كه انك اتارى وحسن
 جزاسى انك صاحبه دائم اولور وباقى قالور وعتف شدت بر قبيح
 سيرت وبر حثيت خصلتدر كه فتنه وفساده باعث اولور ونتيجه سى
 اختلال وعداوته انتقال قيلور (ولهدا قال رسول الله صلى
 الله عليه وسلم خطابا بالعائشة رضى الله عنه عليك بالرفق واياك
 والعنف والفحش فان الرفق لا يكون فى شى الا زانه ولا يزع من
 شى الا شاناه كذا فى المصاييح) (وعن عائشه رضى الله عنها ايضا
 قالت) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله رفيق يحب
 الرفق ويعطى الرفق مالا يعطى على العنف ومالا يعطى على سواء
 الحديث (شيخ اكمل حضر تلمرى مشارق شرح حنده بيورر لر
 الرفق ضد العنف وهو لطافة الفعل ولين الجانب فيجوز ان يكون
 معناه ان الله يحب ان يرفق لعباده ومن فلك لم يكلفهم الا بما وسعهم
 وهو فى معنى) قوله تعالى يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم
 العسر) وان يكون ان الله يحب ان يرفق بكم بعض واذا كان
 الرفق محبوبا كان مستجابا للثواب اكثر من ضده فيعطى على
 الرفق مالا يعطى على العنف ومالا يعطى على ماسوى الرفق
 ويجوز ان يكون معناه انه يتأني به من الاغراض ويتسهل به من
 المطالب مالا يتأني بالعنف ولا غيره (منوى) تبغ حلم ان تبغ
 اهن تيزتر بل رضى لشكر ظفر انكيزتر (ولا يشك عاقل فى ان
 الرفق محمود فى الامور كلها) كما قال عليه السلام ان الله يحب

الرفق في الامر كله ولذا) (قال الله تعالى خطابا لثييه عليه ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي احسن فاذا الذي بينك وبينه عداوة كانه ولي حميم) چونکه بوبت اجود ابيات وجامع منافع دنيوي واخروي اولان کلماتدن اولديسه بوراده قرار قلمني وساکت اولمني ناظم حضر تلري مستحسن وروا کوروب * پس معدن اخلاق حميده ومنبع اوصاف جليله وپسنديده اولان و لطف و خصال ورفق رافت برکاله ناسي ارشاد وهدايت قلان افضل کائنات واکمل موجودات حضر تلرينه و چهار يار کزين و اصحاب سادات قرين لرينه دعا و ثنا ايتمکه قصيده نهايته اير کورب بيوررلر * قال الناظم

❖ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَى الْمَهْدِيِّ ❖ الْهَادِي النَّاسِ إِلَى التَّهَجِ ❖

(صلوات) فحاجات ايله صلوتک جمعيدرذ کاة ذکوتک جمعی اولديني کي صلوات اللهمن رحمت و ملائکه دن استغفاره ناسدن تعظيم و دعادر (وقال القشيري الصلوة من الله لمن دون النبي عليه السلام رحمة) ولذني عليه السلام تشریف و زيادة تکرمه وقال ابو العالیة صلوات الله ثناؤ عليه عند الملائكة صلوات الملائكة الدعاء (مهدي) ميمک فتحی ايله هدايتدن اسم مفعول دراصلي مهدي ايدي اعلاي مشهوردر (هادي) هدايتدن اسم فاعلدر مقصوده دلالت ايديجی معناسنه نهج فتحئينله طريق مستقيم معناسندر (الاعراب) (صلوة) لفظا مرفوع مبتدا مضافدر لفظه جلاله يه

(على المهدي) ظرف مستقر در جمله سی خبری در مبتدایک الهادی
تقدیرا مجرور صفتی در مهدینک (الناس) منصوب اوقم هم جائز در
على کلام الوجهین هادینک مفعولیدر (الی التهیج) هادی کله سنه
متعلق اولور (المعنی) الله تعالی حضرت تلرینک صلواتی و تحیاتی
ناسی نهج قویم وطریق مستقیمه هادی اولان ولطفه ارشاد
قیلان مهدی حضرت تلرینک اوزرینه در بوجه اکرچه صورتا
خبریدر ولکن معنا انشادرزیرا معنیده (اللهم صل علی المهدي
انواع صلوات دیمک حکمنده در* پس اول حضرت اوزره صلواتک
وقوعنده مبالغه قصدندن اوتری انشائیهدن خبره عدول قلدی
کان اول صلوة انک اوزرینه همیشه ثابته و دائمه در که انک وقو-
عندن و حصولندن مخبر اولدی* پس مؤمن اولانله لازم کلدیکه
(یا ایها الذین امنوا صلوا علیه وسلموا تسلیماً) ایه کریمه سنک
مصدقجه هر زمانده که اول حضرتک نام شریفی ذکر اولسه
صلی الله علیه وسلم دیه (قال الیضاوی فی تفسیر هذه الاية تدل
على وجوب الصلوات والسلام في الجملة وقيل يجب الصلوة کما
جری ذکره لقوله علیه السلام رغم انف رجل ذکرت عنده
فلم یصل علی وقوله من ذکرت عنده فلم یصل علی دخل
النار مابعدہ الله ویجوز الصلوة علی خبره تبعا ویکره استقلالا
لانه فی العرف صار شعار الذلک والرسل وكذلك کره ان
یقال محمد عز وجل وان کان عزیزا جلیلا وفی تفسیر المدارک
عن النبی علیه السلام عن هذه فقال علیه السلام ان الله وکل بی ملکین

فلاذكر عبد سلم فيصلى على الاقال ذلك الملكان غفر الله لك وقال الله عز وجل وملائكته جوابا لذيالك الملكين آمين ثم هي واجبة مرة عند الطحاوى وكما ذكر عند الكرخى وهو الاحتياط وعليه الجمهور * وصلوات شريفه نك فضائله جوقدر بوابده نيجه كتب ورسائل تأليف اولمشدر وشهرت بولمشدر * الصلوة والسلام عليه في كل وقت وآن * قال الناظم

❀ وَاَبِي بَكْرٍ فِي سِيَرَتِهِ ❀ وَاِسَانُ مَقَالَتِهِ الْهَيْجِ ❀

شرح السنهده امام محى السنه بويله بيوررلر كه كنيه ابوقحافه عثمان (يقال اسم ابى بكر عتيق بن عثمان بن عامر بن عمرو بن معد بن يتم بن كعب بن لوى القرشى (بعدمات) رسول الله صلى الله عليه وسلم بستين واشهر في اخر جمادى الاخر يوم الاثنين سنه ثلث عشر وهو اين ثلث وستين سنه و (دفن) مع النبي عليه السلام في بيته (سيرة) كسر سينله صفت وخلق وعادت جمعى سيركلور * ويقال هي عبارة عن الطريقة حميدة كانت اودميمة (لهيج) ضم لام وكسرها ايله صفت مشبهه در برنسنه به حريص اولق ومدامت قلمق معناسنه استعمال اولنور (الاعراب) و ابى بكر ده واو عاطفه ابى بكر ده بيت اولده اولان المهدي كله سنه معطوفدر في سيرته ده في حرف جر متعلق بهيج واقع اولمشدر سيرة دنجى ضمير مضاف اولوب ضمير دنجى بيت اولده اولان مهدي وهادى حضر تلرينه رجوع قلمشدر ولسانه ده واو عاطفه لسان سيرة اوزره معطوفدر لسان

دخى مقاله يه مضاف مقاله دخى ضميره مضافدر بونك دخى
 مرجى مهديدر (اللهج) لفظا مجرور متعلقيدر ملفوظ ومقدر اولان
 حرف جر لرك صفتى واقع اولور ابى بكر ك وفى بونده على
 معناسنه اولور (المعنى) والله تعالى حضر تليينك صلوات وتحياتى
 دخى شول ابى بكر حضر تليينك اوزرينه اولسونكه اول ابوبكر
 رضى الله عنه هادى ومهدى اولان سلطان كائنات سيرت حسنه سى
 ودخى مقاله سنك لسانى اوزره مداوم ومواظبدر ديمك اولور
 يعنى ابى بكر حضر تلى حضرت رسول سيرت حسنه وسنت
 مرضيه لرى اوزره اولمغه واول هادى ومهدى اولان حضرتك
 مقالات طيبه واحاديث شريفه نك لسانى اولوب مؤمنلره آنى اكلم
 قلمغه مواقع ومداوم ايديلر اكرچه غيرى اصحاب كرام هم
 بوسيرت اوزره ايديلر لكن غيريدن اول حضرتك بوسيرت اوزره
 اولمسى زياده اولدوغك اشعار ايله دن اوترى آنى ناظم حضر تلى
 بوصفتلره توصيف بيورديلر * ولهنده حضرت ابابكر اول حضرته
 جمله ناسدن احب اولديلر كاروى عن عمرو بن عاص رضى الله عنه
 (قال آيت النبي عليه السلام يوم اقلت له اى الناس احب اليك قال
 عائشه رضى الله عنها فقلت له اى الناس احب اليك قال عائشه
 رضى الله عنها فقلت من الرجال قال عليه السلام ابو هاشم قال عمر
 رضى الله عنه وعن ابن عمر رضى الله عنه ان النبي عليه السلام قال
 لابي بكر انت صاحبى فى الغار وصاحبى على قال حسين بن فضل من
 قال ان ابابكر لم يكن صاحب رسول الله فهو كافر لانكار نص القرآن

وهو قوله تعالى (ثانی آئین اذہا فی الغار اذ یقول اصاحبه لا تحزن ان اللہ معنا) وفي سائر الصحابة اذ انکر یكون مبتدعا لا یكون کافر (حاصل کلام علوشانی تعیرہ صغیر ورتبہ لربنک بیانی نسق و تعیرہ کثر شان شریف لردن قتی جوق احادیث شریفہ وارد اولمش و افضل جمیع اولدوغنه اهل سنت و جماعت اتفاق ایشلر) وللصديق رجحان حلی علی الاصحاب من غیر احتمال * نہ مرتبہ در کہ حضرت عمر کبی (سلطان سرین من ابی بکر غیر من عمرو و آل عمر * و دخی) (و ددت لو انی شعرة فی صدر ابی بکر و لو وزن ایمان ابی بکر و ایمان اهل الارض جمیعا لیرجح ایمانہ بایمان اهل الارض * دیو ایضاح ایشلر و دخی) (الا ان افضل هذه الامة بعد نبيها ابی بکر فمن قال غیر ذلك بعد یوحى هذا فهو مفر علیہ قولنی سویلشلر رضی اللہ عنہ و عن سائر الاصحاب

❀ وَاَبِي حَفْصٍ وَكَرَامَتِهِ ❀ فِي قِصَّةِ سَارِيَةِ الْخَلِجِ ❀

ابو حفص حضرت عمر ک کنبہ لیدر و لقب لری فار و قدر امام محی السنة شرح السنہ بویله دیر کہ عمر بن الخطاب ابی حفص من قبیل القرشی العدوی رضی اللہ عنہ ولی عشر سنین حجها کلها قتل فی ذی الحجۃ سنہ ثات و عشرين (کرامت) عزت و شرفه دیر لر و اصطلاحده (ظهور امر خارق للعاده من قبل شخص غیر مقترن لدعوة النبوة و ما یكون مقرونا یكون استدراجا * دیو تعریف ایدر و اصحاب تحقیق معجزه ایلہ کرامتی بو کونه فرق ایدوب دیر لر کہ (المعجزه مخصوص للانبیاء و الکرامات یكون الاولیاء و لا یكون

للاولياء معجزة فما لا يكون مقرونا بالايمان والعمل الصالح يكون
 استدراجا * ديوت تعريف ايدر واصحاب تحقيق معجزه ايله كرامتي
 بوكونه فرق ايدوب ديرلر كه (المعجزة مخصوص للانبياء والكرامات
 يكون للاولياء ولا يكون للاولياء معجزة لان من شرط المعجزة اقتران
 الدعوى ومن شرط الكرامة ترك الدعوى لان الدعوى لان الولى
 لا يدعها ولا يقطع بكرامته قصة فعلة وزننده (قص امره اذا تبعه قولندن
 ماخوذ در ساريه بن حصين بن رميم ديلمى تابعيندن بر كسه ايديكه
 حضرت عمر آنى سر عسكرايدوب نهاوند جانمغه غزايه كوندر مش
 ايدي نته كيم شارح بويله دير كه (ان عمر رضى الله عنه امر ساريه
 على سرية وجهها الى نهاوند فلما اتى العدو بها وافق اللقاء
 يوم الجمعة عند ما كان عمر يخطب عن المنبر وقد لمن لهم طائفة من
 العدو وراء الجبل فنادى عمر رضى الله عنه فى المنبر يا ساريه على
 مشيرة شهر فسمع ساريه النداء و اشرف وراء الجبل قاستاصل
 الكمين يجوز ان يرفع الله الحجاب بينه وبينهم حتى رأهم واسمع
 ساريه نداؤه كل ذلك خارق للعادة وكرامة له خالجه برقلج وجه
 جائزدر برى بو كه خليج خاء معجمه نك ولامك ضمهلريله عمر بدن
 بر قومدر كه عمر ابن الخطاب حضر تلرى حارته بن مالك بن الهمير
 بن كنانه يه آنلرى الحاق ايلشدر * بس آنلره خايج ديرلر عدوان
 قبيله سندن متخليج و مقرون اولدقلىرى ملاسه ايله و بزوجه
 دخى خليج خانك ولامك فتحهلريله اسلمكندن وياخوديوريمكندن
 و تعبدن بر كسه نك كيمكلىرى آغرىمغه ديرلر وفتح خاء و كسر

لامله کسکری اغریان کسه یه دیر لر (الاعراب) و او عاطفه ابی
 حفص دخی ابو بکر کبی بیت سابقده اولان. مهدی اوزره
 معطوفدرو کرامتهده و او معجمه در (فلما ذهبوا به واجمعا) ایتمده
 اولان و او کبی عاطفه اولقده جائردر بو تقدیرجه انک کرامتی
 اوزره دخی اللهم صلواتی اولق لازم کلور پس صلواتدن
 تعظیبات معناسی مراد اولدوغی اوزره و دخی الله تعالینک تحیاتی
 و تعظیباتنک ساریه قصه سنده ظاهر اولان کرامتی اوزره اولسون
 دیسه هم صحیح اولور * بو قصه متعلق محذوفیله کرامته صفت واقع
 اولمشدر خلیج وجه اول اوزره ساریه یه صفت نسبیهدر اگرجه
 یاه نسبیه یازلمق کرب ایدی لکن ضرورت وزن ایچون تخفیف
 اولمشدر یاسر ساریه نک مضاف الیهی اولوب خلیجه مضاف
 و متعلق اولان ساریه نک قصه سنده دیمک تقدیرنده اوله وجه
 ثانی و ثالث اوزره ساریه نک صفتی اولور و مصدر ایله توصیف
 رجل عدل کبی مبالغه دن او تری اولور (المعنی) و دخی الله تعالینک
 صلوات و تحیاتی ساریه قصه سنده کرامتی ظاهر و واقعه اولان ابی
 حفص حضرت تری نک اوزرینه اولسون دیمک اولور اگرجه اول
 حضرتک کرامات علیه سی قتی چوقدر لکن جمله دن بو کرامت لری
 مشهور اولدوغی اعتباریله انی بو کرامتله توصیف ایلدیلر و اول
 حضرتک شان شریفنده حضرت نبی علیه السلام چوق احادیث
 شریفه بیورمشلردر جمله دن بری بو حدیث شریفدر که شیخین
 ابو هریره حضرت تری ندن روایت ایتمده اتفاق قلمشدر (قال النبی

عليه السلام انه كان فيما خلا قبلكم من الامة ناس محزونون
المهمل على الشيء في روعه يريد قوما يصيبون اذا ضاوا وتلك منزله
جليلة من منازل الاولياء وقال صاحب الزهدة وقد نزل القرآن
بموافقته في اسارى برز وفي الجحاب وفي تحريم الخمر وفي مقام
ابراهيم وفتح الله الفتوح بالشام والعراق ومصدرون الدوانين
في العطاء ورتب الناس على سوا بنهم وهو الذي نور شهر بصلاة
التراويح فيه وارض التاريخ من الهجرة الذي بايدي الناس الى يومنا
هذا وهو اول من سمي امير المؤمنين وكان نقش خاتمه **كفى الموت**
واعظا **وهو افضل الاربعة** بعد ابي بكر الصديق رضى الله عنهما كما قيل
وفي الفارق رجحان وفضل على ذى النورين عال * وقال الناظم

❀ **وَأَبِي عَمْرٍ وَذِي النُّورَيْنِ ❀ الْمُسْتَحْيِ الْمُسْتَحْيِ الْبَهْجِ ❀**

قال محي السنة في شرح السنة عثمان بن عفان بن العاص بن أمية
بن عبد شمس بن عبد مناف بن قصي القرشي رضى الله عنه يقال كنية
ابو عبدالله وابوكلي وابوعمرولى ثنى عشر سنة حجها ما كلها الا
سنتين قتل سنة اربع وثلاثين * وذى النورين ديمكلمه لقب اولميرينه
باعث اولاً حضرت نبيك صلى الله عليه وسلم رقيه نام كريمه
لرني تزويج ايله اول وفات ايلد كده حضرت ام كلثومى تزويج ايلد يلر
بواعتبار ايله اول حضرت ذى النورين ديديلر حتى ام كلثوم وفات
ايلد كده حضرت نبي عليه السلام (لو كان في غيرها لزوجتك
يا عثمان * بيور مشر اولكي مستحيني حيان باب استعمال ايله اسم

فاعلدر وایکنجی (مستحیا) فتح یا ناله اسم مفعول صیغه سی اوزره در
 (بهیج) بآء موحده نك فتحه سی ودخی هانك فتحه سیله حسن
 سیرت معناسنه اولان بهجتدن صفة مشبهه در (قال ابن عبد
 البركات فی الاستیعاب) كان عثمان رضى الله عنه جمیلاً طویل
 اللحية حسن الوجه اسمر اللون یضفر اللحية اسنانه بالذهب دیمشلم *
 (الاعراب) واو عطفه در (ابن عمر) بیت سابقده اولان ابی حفص
 اوزره معطوف اولور (ذی النورین) ابی عمر ك صفتیدر المستحی
 المستحیا البهج هم صفتلدر (المعنی) دخی الله تعالی حضرت تلرینك
 اوزرینه اولسونكه صلواة و تحیاتی ایکی نور صاحبی اولان ابو عمر
 یعنی عثمان حضرت تلرینك اوزرینه اولسونكه اول حضرت هم
 استحیا ایدیجی وهم خلقی کوزل اندن استحیا اولمش بر كسه در
 دیمك اولور (قال محی السنة فی شرح السنة عن عائشة رضى الله
 عنها قالت كان رسول الله صلى الله عليه وسلم مصطجعاً فی بیته كاشفاً
 عن ساقیه فاستأذن عثمان رضى الله عنه فأذن له وهو علی ذلك
 فتحدث ثم استأذن عثمان رضى الله عنه فجلس رسول الله صلى الله
 علیه وسلم وسوی ثیابه فدخل وتحدث فلما خرج عثمان فجلست
 وسویت عليك ثيابك) فقال علیه السلام الاستحی من رجل نستحی
 منه الملائكة * و بو حضرتك دخی مناقبی چوق و فضائلنه نهایت یوقدر
 جمله فضائلندن بری حضرت قرآن عظیم الشانی جمع ایلدیکی
 و بین المؤمنین متلوه اولان مصاحف اول حضرتك جمع ایلدوکی
 اوزرد مقبول جمیع اصحاب کرام اولدوغی و عالمده شهرت بولدو-
 غیر اهل سنت و الجماعتدن اکثری (حضرت) عثمان حضرت

عليدين افضلدر خلافته ا كامقدم اولدوغى جهتدن ريمش بويت
 بويله دينلرى مؤيد اولور * و ذى النورين حقا كان خير آمن الكرار
 فى صف القتال و اهل كوفه حضرت على بنى حضرت عثمان اوزره تقديم
 ايلشدر نته كيم محى السنة شرح سنه ده بويله دير كه (اختلفوا فى تقديم
 عثمان على فذهب الجمهور من السلف الى تقديم عثمان عليه و ذهب
 اكثر اهل الكوفة الى تقديم على عثمان و سئل سفيان الثورى ما قولك
 فى التفصيل فقال اهل السنة من اهل الكوفة ابو بكر عمر و على
 و عثمان و اهل السنة من اهل البصرة يقولون ابو بكر و عمر و عثمان
 و على قيل فما تقول انت قال انا رجل كوفى الى هنا كلاميه * قال الناظم

❁ وَاَبِي حَسَنِ فِي الْعِلْمِ ❁ وَاَفَا سَحَابِيهِ الْخُلُجِ ❁

ابو حسن حضرت عليك كنيه ليدر (قال الامام محى السنة على ابن ابى
 طالب بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف ابى الحسن الهاشمى رضى الله
 عنه قتل فى رمضان بالكوفة سنه اربعين و هو ابن ثمان و خمسين (علم)
 لغتده بلكه دير لر و اصطلاحده و جوه شتى اوزره تعريف قنور بعضيلر
 العلم معرفة المعلوم على ماهو عليه دير لر و بعضيلر دخى العلم صورة
 حاصلة فى النفس مطابقة للمعلوم ديوت تعريف قلديلر و بعضيلر دخى
 صفة توجب تمييز الاشياء لا تحمل النقيض ديمككه معرف اولديلر
 (و افا) موافانك فعل ماضى سيدر كلك معنسنه در نته كيم و افي فلان
 اى اناه و افا و اناه معناسنى و ير لر (سحاب) سحابه نك جمعيدر
 سحاب بولو طدر فارسجه ابر دير لر (خلج) خاء معجمه نك و لامك
 ضمه ليله قبول و زنده خلوجك جمعيدر سحاب خلوج دير لر

چن بولو ط بولك بولك اولسه * پس خلیج بولك بولك متفرق
 اولان بولو طره دیر لر بعضیلر بر بولك زیاده یغمور لی بولو طه دخی
 خلیج دیر لر (الاعراب) و ابی حسن معطوف در بیت سابقه
 اولان ابی نعمر اوزرینه (فی العامده) فی حرف جر (العلم) لفظاً
 مجرور جار مع المجرور متعلقی مقدر تفرع و یا خود مناسب بر
 فعلدر و جمله سی ابو الحسنك صفی اولور (اذا) فعل مقدره ظرف
 بسحابیه ده بامصاحبت ایچوندر جاء زید بعلمه ده اولان یا کبی
 و افا کلمه سنه متعلقدر سحابی انواع علومدن استعاده اولور و خلیج
 بر استعاده ترشیح ایچون اولور (المعنی) دخی الله سبحانه و تعالی
 حضرتلری نك صلواة و تحیاتی ابی حسن اوزره اولسون
 او یله حسن که کثیر اطار اولان سحابی ایله کلد کده اکاستغانه
 اولنور و التجا قنور یعنی دخی صلواة الله اسد الله الغالب علی ابن
 ابی طالب حضرتینک اوزرینه اولسونکه اول حضرت ناسه کثیره
 المنافع اولان علوم متعددده و فنون متنوعه ایله کلد کده جنس
 علمده و یا خود کل علمده اکالتجا اولنور آندن استفسار قنور که
 اول حضرت رضی الله عنه مدینه علم و دار حکمت اولان رسول
 اکرم حضرتلری صلی الله علیه وسلم باب و در ناب واقع اولمشدر
 (کقال علیه السلام انادار الحکمة و علی بابها رواه علی کرم الله وجهه
 و رواه عنه الترمذی و قال علیه السلام انامدینه العلم و علی بابها فن
 اراد العلم قلیاة الباب (حم ق) و عن ابن عباس و عدو ک عن جابر کذافی
 جامع الصغیر * امام احمد حضرتلری رحمة الله معلق ابن یساردن بویله
 روایت ایلر که حضرت فخر عالم و نبی مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم

حضرت فاطمة الزهری رضی الله عنها حضرت تلمیذ بر کون دیدیلر که
 (یا فاطمة اما ترضین ان زوجک اقدام امتی مسلما و اعظمهم حلما
 و اکثرهم علما * حسین میددیوان علی شرحنده بویله دیر که مبتدای
 سلسله اولیا اوست و سلسله علمانیربار منتهی است و ابن عباس که
 رئیس مفسرین است شاگرد اوست و عاصم که از اکابر فراست
 شاگرد عبدالرحمن سلمی است و او شاگرد علیست و ابن کثیر کوید
 امام احمد شاگرد شافعی است و شافعی شاگرد مالک و ابوحنیفه
 شاگرد امام جعفر است رضی الله عنه و او شاگرد امام علیست و امام
 نووی در روضه می گوید که مرآضی علی علیه السلام یک دوز در
 منبر بود و ان خص زوجه و بتین و ابوین شرحی کردند بدیهه
 فرمود صارتمنها تسعا و این مسئله را اهل فرائض منبر به خوانند
 و روایت کنند مرآضی پای مبارک دری کاب داشت و سواری
 شد ذی آمد و بر سیل تظلم گفت یا امیر المؤمنین ان اخی ترک ستمائه
 دینارا و قدا عطفونی دینارا فرمود العل اخلک اخلف زوجه
 و امانتین و ایاک قالت نعم فرمود قداستوفیت حقک و سوار شد این
 مسئله را دیناریه کویند) و قال امام احمد حضرت عمر رضی الله عنه
 حکم کرد بر جم مجنونه زانیه علی فرمود اما سمعت قول النبی صلی الله
 علیه وسلم رفع القلم عن نائثة عن النائم حتی یتستقیظ و عن طفل
 حتی یحتلم و عن المجنون حتی یبرأ و تیز حکم کرد بر زن حامله
 بسبب اعتراف او بزنا و علی گفت هذا سلطانک علیها فاسلطانک
 علی ما فی بطنها * بس حضرت عمر رضی الله عنه گفت عجزت
 النساء ان تلد مثل علی ابن ابی طالب لولا علی لهلك عمر
 مرویست که ابو الاسود دلی از شخص شنید که می خواند ان الله

بری من المشركين ورسوله) بجز رسوله این احوال و بر امر تاضی
 گفت فرمود اقسام * الکلمة اسم فعل و حرف الاسم ما ببناء عن-
 المسمى والفعل ما ببناء عن حركة المسمى والحرف ما اوجد معنى
 في غيره والفاعل مرفوع وما سواه فرع عليه والمفعول منصوب
 وما سواه فرع عليه والمضاف اليه مجرور وما سواه عليه يا ابا الاسود اتح
 هذا النحو ومرتضى از جعفر وافت بود وارتان واز جعفر واستخراج
 احوال عالم کرده اندر نهاد که در شان خلفاء اربعه رضوان الله عليهم
 اجمعين * اعتقاد فاسد مکن و بدانکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
 وسلم ظاهر بکمال داست و باطن بکمال داشت بعض او ظاهر اوفیض
 بیشتر گرفتند و بطرف بنوت اقرب بودند بعد از و خلیفه شدند
 و مشوی خلفا بردند و بعضی از باطن اوفیض بیشتر گرفتند و بطرف
 ولایت انسب بودند بارشاد و تکمیل سالکان و فقرا مشغول
 گشتند تا هم سلسله ظاهر منتظم و هم سلسله باطن محفوظ و باقی
 باشد * مولانا عبد الرزاق کاشی اصطلاحاتنده بویله بیوردر لمصطفی
 حضرت تلری صلی الله علیه وسلم ابوبکر حضرت تلرینک شان شریفنده
 بویله بیوردر لکه انا ابوبکر کفرس رهان فلو سبتتی لامنت به
 ولكن سبقته فامن به * و حکیم ترمذی رحمة الله علیه حضرت تلری
 روایت ایدر (قال علیه السلام لو كان بعدى نبيا لكان عمر بن الخطاب
 وسلسله جميع از لیا بعلی کرم الله وجهه منتهی است و می فرمود
 سلونی عن طرق السماء فانی اعرف بها من طرف الارض و امام
 جنید گفته لوتفرع علی عن الحرب لتقل الينا من العلوم ما لا
 يقوم له القلوب * کمیل بن زیاد که یار او بود یک روز با او گفت ما
 الحقيقة فرمود مالک والحقیقة گفت اولست صاحب سرک فرمود

بلی و لکن تیر شیخ علیک ماء یطفح منی کفت زدنی بیانا
 فرمود محو الرسوم مع صحو العلوم کفت زدنی بیانا فرمود
 اطف السراج فقد طلع الصبح * اصح اولان نسخه لرده ناظم
 حضرت تلی بویته تمام ایدوب نهایته یتور مشلر * و لکن بعض
 نسخه لرده ناظم اولنه و آخینه مناسب بر قاج ابیات دخی کتور -
 مشلر اول ابیات ناظم حضرت تلینک اولمدوغی عقل سلیم وطبع
 مستقیم صاحبزین قتی واضح و میندر * چراغ پیوه کجا شمع
 افتاب کجا * حمد ایله نیجون ابتدا ایندی دیمک توهمنی دفع ایله دن
 اوتری * و یاخود تبرک و تین قصد ایله دن اوتری * حمد و ثنایه
 متعلق بر قاج ابیات ابتدا سنه مناسب سویله مشلر * و صلواة
 شریفه اول حضرتک سائر آل و اولادینه هم تذکر اولنق
 جهتدن و اصل اولسون و قصیده دخی حسن اختتام بولسون
 نیتله بر قاج ابیات دخی آخینه الحاق ایلملردر * اما ناظم
 حضرت تلی الله اعلم بوقرق ابیاته اسرار بعینه ایما و اشارت
 قلمشردر که اکثر اشیاءه اربعین اوزره خلق اولمشلر و قرق
 کونده کمال بولمشدر * و مشایخ عظام اربعیناته متعلق جوق اسرار
 سویلمشدر نته کیم بو جمله دن حکیم ترمدی حضرت تلی نوادر
 الاصولک یوز سکسلان اوچنجی اصلنده بو اقوال شریفه بی
 بو اسلوب اوزره ترتیب ایلمشدر (مدت اربعین وقعت فی اشیاء
 کثیرة من ذلك ان الانسان خاق لاربعین نطفة و لاربعین علقة
 و لاربعین سنة بهم شبابه ثم یدبر و بین النفختین اربعون سنة
 و مکث آدم فی طینه اربعون و مواعده موسی بطور سیناء اربعون
 و سلطان الدجال و فی الارض اربعون و عدة النساء اذ ارات الدم

اربعون * و حدیث اربعین شرحنده شارح خطیب بویله دیرکه
 (فوائد تخصیص این عدد بسیارست قال علیه السلام من اخلص
 الله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه *
 یعنی هر که روز صدق و اخلاص را قرین خویش کرداند
 چشمهای حکمت از عین الحیات دل او بزبان آور و آن شود موسی
 کلیم علیه السلام بکرامت بخوی و یکلم بعد از صوم جهل روز
 رسید (قم میقات ربه اربعین لیله) وحی بر اکثر انبیا صلوات الله
 علی نبینا وعلیهم یجمل سالکی آمده است و فی الخبر ما من رجل
 یموت فقوم علی جنازته اربعون رجلا لایشرکون بالله الا
 شفعم الله فیہ و قال النبی علیه السلام خبراً عن الله خمرت طینة
 ادم بیدی اربعین صباحا در تخمیر طینت ادم دست غیر در میان
 نبود (و قال النبی علیه السلام اذا مات المؤمن بکی علیه مصلاة اربعین
 یوما و قال النبی علیه السلام تبقی برکة دعاء الوالد البار اربعین
 سنة و قال شیخ سهروردی فی عوارف المعارف قال تحدید و التقدید
 بالاربعین و الحکمة فیہ لایطلع احد علی حقیقة ذلك الا الانبیاء
 اذا عرفهم الحق ذلك او من یحفه الله بتعریف ذلك من غیر
 الانبیاء * چونکه کمال اربعین ده اولدوغی معلوم اولدی و ناظم
 حضرتنک بوقرق ایاتدن مرادی ایکی نکات ثبوت اولدیسسه
 و حضرت علینک مدخنه متعلق اولان بیتله ختم قیلدیسسه زیاده
 تحریره حاجت قالمیوب شرحی دخی بو محلهده ختم اولوب نهایت
 بولدی * الحمد لله علی التمام و صلوة و السلام علی رسول افضل
 الانام ثم انی ارجوا من الادیاء ذوی الافهام و اطمع من العلماء
 الکرام ان یصلحوا ما فیہ من الخلل معلوم ان نوع الانسان لایخلوا

عن السهو والذلل وفوق كل ذي علم عليم والله هو الرؤف الرحيم وقد
سودت هذه الورقاة وامليت هذه الصفحات على هذه المنوال مع تشتت
الاحوال وتفرق البال وكثرة الاشتغال سودت وتمت بعون الله الملك
المنان يوم الاثنين الخامس من شهر رمضان سنة اربعين والف من هجرة
فخر الانس والجان صلى الله عليه وعلى اله اجمعين وسلام على المرسلين
والحمد لله رب العالمين اللهم خالصنا من العوايق الدنية الجسمانية ونجنا من
العلايق الردية الظلمانية ارسل على ارواحنا شوارق انوارك وانشرح
على نفوسنا بوارق ابارك برحمتك يا ارحم الراحمين والحمد لله رب العالمين
تمت الكتاب بعون الله الملك عن يد عبد الضعيف الاحقر درويش السيد
حافظ محمد امين المشتهر بامام محلة الياض در طوبخانه في ١٣ ب سنه ١٢٤٥

قدم طبع هذا الكتاب المستطاب بمطبعة الاخوة في دار السلطنة العلية الكائن بجادة الباب
العالى نومرو ٢٠ في اوائل جمادى الاولى سنة سبع وعشرين وثلثمائة والف من سنة الهجرة

مقدمه عرض اولديني اوزره (قصيده منفرجه) قرق بيتندن متشكل
اولديني حالده متداول نسخه لرده حضرت اسماعيل حفيقك ترجمه وشرحنه
خاتم ويريديكي قرقنجي بيتندن صوكره موجود اولديني كوريلين وارباب عشق
طرفندن علاوه ايدلش بولسان ابيات ثمانية تبركا تذييل قلندي :

وعلى السبطين و امهما	وجميع الال بمندرج
وصحابتهم و قرابتهم	وقفات الابر بلا عوج
وعلى شفاعهم العلماء	بعوارف دينهم بهج
يارب بهم و بالهم	مجل بالنصر و بالفرج
وارحم يا اكرم من رحما	عبدا عن بابك لم يعج
واختم عملي بنحواتها	لاكون غدا في الحشر مخ
لكن بجهودك معترف	فاقبل بمغاذيري حجج
واذابك ضاق الامر فقل	اشتدني ازمة تنفرج

